

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

ЧОРНИЙ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 341.456

ДИСЕРТАЦІЯ

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО
ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ**

Спеціальність – 081 «Право»

Галузь знань – 08 «Право»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей результатів і текетів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 С.В. Чорний

Науковий керівник **Гаруст Юрій Віталійович**, доктор юридичних наук,
професор

Київ – 2024

АНОТАЦІЯ

Чорний С.В. Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2024.

У дисертації здійснено комплексне та системне дослідження правового регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерпол в Україні.

Відзначено, що НЦБ Інтерполу в Україні є структурним підрозділом Національної поліції України, через який здійснюється безперервний двосторонній зв'язок з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерпол. Місце НЦБ Інтерполу в системі Національної поліції України як структурного підрозділу визначається тим, що: по-перше, найважливішим аспектом діяльності НЦБ Інтерполу в Україні є боротьба з транскордонною злочинністю; по-друге, взаємодія на міжнародному рівні з НЦБ Інтерполу країн-учасниць МОКП – Інтерпол та безпосередньо з самою МОКП – Інтерпол, та на національному рівні з правоохоронними органами в відповідних сферах їхньої діяльності; по-третє, відбувається постійне інформування про принципи і форми міжнародного поліцейського співробітництва в системі МОКП – Інтерпол; по-четверте, інформування підрозділів системи Національної поліції України про використання транснаціональною злочинністю нових прийомів і методів здійснення злочинів.

Завданнями НЦБ Інтерполу в Україні є нормативно визначений обсяг діяльності структурних підрозділів НЦБ Інтерполу, що полягає в попередженні та розкритті злочинів транскордонного характеру, здійсненні співпраці з правоохоронними органами, так і з міжнародними

правоохоронними органами та організаціями, організації та проведенні навчання і підвищення кваліфікації співробітників НЦБ Інтерполу з метою забезпечення публічного порядку та безпеки.

Аргументовано необхідність розширення переліку завдань НЦБ Інтерполу в Україні та доповнити пунктом «проведення за запитами міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів іноземних держав оперативно-розшукових заходів».

Запропоновано створити в структурі управління взаємодії з Інтерполом та Європолом Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України Сектор міжнародного розшуку витворів мистецтва та культурної спадщини. Створення даного підрозділу дасть можливість: 1) здійснювати міжнародну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема, ЮНЕСКО; 2) застосовувати заходи, необхідні для транскордонної боротьби з незаконним обігом культурних цінностей; 3) підвищити результативність в пошуках творів мистецтв, культурних цінностей; 4) здійснювати превентивні заходи щодо незаконного придбання та обігу викрадених витворів мистецтв та культурних цінностей; 5) використовувати в своїй діяльності адміністративні засоби, які спрямовані на підвищення ефективності протидії викраденню та контрабанді предметів мистецтва.

Визначено, що права НЦБ Інтерполу в Україні – це нормативно визначений обсяг можливостей, які суб'єкт публічного адміністрування реалізує за допомогою системи адміністративно-правових засобів з метою протидії та боротьби злочинів транскордонного характеру та забезпечення публічного порядку та безпеки. Тоді як обов'язки НЦБ Інтерполу в Україні - це нормативно визначений обсяг правової поведінки, який визначає правовий спосіб впливу на поведінку суб'єкта з метою виконання поставлених задач та цілей в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю.

З'ясовано, що організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це сукупність структурних підрозділів Національної поліції України, а також необхідна затверджена штатна чисельність поліцейських та працівників, які забезпечують виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в сфері боротьби з міжнародною злочинністю.

Запропоновано розглядати організацію діяльності НЦБ Інтерполу в Україні на трьох рівнях: 1. Організаційно-структурному, тобто сукупність структурних підрозділів, які створені для виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу; 2. Функціональному – діяльність спеціально підібраних висококваліфікованих поліцейських та спеціалістів, які мають спеціальні вміння, знання та навички, що використовуються при виконанні завдань та функцій НЦБ Інтерполу в сфері боротьби з міжнародною злочинністю; 3. Обслуговуючому – набір допоміжного персоналу, завданням якого є допомога та сприяння в підвищенні продуктивності праці керівників, поліцейських та спеціалістів, безпосередньо задіяних у боротьбі з міжнародною злочинністю.

Правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це урегулювання суспільних відносин, що створюються в результаті організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, завдяки застосуванню системи засобів (обов'язкових та факультативних), з метою здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в МОКП - Інтерпол.

Система міжнародних правових актів є базисом для розроблення та прийняття відповідних норм національного законодавства, що спрямована на удосконалення діяльності НЦБ Інтерполу в Україні, розроблення методів та форм міжнародного поліцейського співробітництва, вжиття комплексу заходів, які спрямовані на протидію та боротьбу з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням сучасних

технологій та становлять як внутрішньо-державну, так і міжнародну загрозу законності та правопорядку.

Нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це офіційний письмовий документ, що прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації за встановленою законодавством процедурою, який урегульовує суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол.

Засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це система взаємопов'язаних між собою інструментів, за допомогою яких підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні здійснюють покладені на них завдання щодо протидії транснаціональної злочинності. Відповідно засобами організації діяльності організації НЦБ Інтерполу в Україні є: цифровізація та взаємодія діяльності. Цифровізація має на меті не автоматизацію процесу діяльності, а зміну самого продукту, характеру та сутності системи діяльності, взаємодії, що кардинально відрізняє даний термін від автоматизації. Автоматизація має на меті покращення певної діяльності завдяки технічним можливостям, що змінює спосіб ведення справи. І в той же час, автоматизація сьогодні забуває нових характеристик що з'єднує її поступово з цифровізацією. А саме, запровадження програмних емуляцій, симуляцій та моделей, що сприяють пришвидшенню та покращенню діяльності. Окрім цього повністю автоматизоване підприємство, державна установа передбачає застосування ІТ-засобів з послідовним розширенням напрямів діяльності, що вимагає запровадження цифрових технологій. Цифровізація – це системний метод, що ґрунтується на загальній автоматизації та реалізується шляхом запровадження цифрових технологій у роботу підприємств, установ та

організацій, з метою пришвидшення взаємообміну, надання сервісних послуг, захищення інформації, доступності до ресурсів та головне підвищення ефективності їх роботи.

Аналіз наданої правоохоронними органами інформації НЦБ Інтерполу в Україні дає можливість стверджувати, що на сьогодні виникає потреба в інформаційних базах даних публічно-правового характеру: доцільно створити міжнародну базу даних зареєстрованих прайпед-абонентів. В країнах, де реєстрація є не обов'язковою, додавати інформацію про тих абонентів, які добровільно прив'язали власну СІМ-карту до паспорта; для швидкого та якісного розкриття злочинів доцільно ввести інформаційні міжнародні бази даних засобів мобільного зв'язку; необхідними та доцільними, на нашу думку, є створення міжнародних баз даних юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Даний інформаційний фонд з максимально повних, достовірних, захищених, оперативно обновлюваних даних про зареєстрованих юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців також буде сприяти розкриттю багатьох злочинів економічного характеру.

Взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України – це системна діяльність органу, що забезпечує обмін офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією у межах Інтерполу та правоохоронних органів України, з питань протидії злочинам у сфері зовнішньоекономічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу, злочинам, пов'язаним з викраденням автотранспорту, в кредитно-фінансовій та банківській сфері, а також злочинам, вчиненим із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, злочинам, пов'язаним незаконним обігом наркотиків та нелегальній міграції.

Ключові слова: міжнародна злочинність, міжнародне співробітництво, Національна поліція, Національне центральне бюро Інтерполу, організація діяльності, правове регулювання.

SUMMARY

Chorny S.V. Legal regulation of the organization of the activities of the units of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 «Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

In the dissertation, a comprehensive and systematic study of the legal regulation of the organization of the activities of the divisions of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine was carried out.

It was noted that the National Security Service of Interpol in Ukraine is a structural unit of the National Police of Ukraine, through which continuous two-way communication is carried out with the International Criminal Police Organization Interpol. The place of the Interpol National Security Agency in the system of the National Police of Ukraine as a structural unit is determined by the fact that: first, the most important aspect of the Interpol National Security Agency's activity in Ukraine is the fight against cross-border crime; secondly, interaction at the international level with the NCB of Interpol of the participating countries of the MOCP - Interpol and directly with the MOCP - Interpol itself, and at the national level with law enforcement agencies in their respective spheres of activity; thirdly, there is constant information about the principles and forms of international police cooperation in the MOKP-Interpol system; fourth, informing the units of the National Police of Ukraine about the use of new techniques and methods of committing crimes by transnational crime.

The tasks of the National Security Agency of Interpol in Ukraine are the normatively defined scope of activities of the structural units of the National Security Agency of Interpol, which consists in the prevention and detection of crimes of a cross-border nature, the implementation of cooperation with law enforcement agencies, as well as with international law enforcement agencies and organizations,

the organization and conduct of training and upgrading of the employees of the National Security Agency of Interpol in order to ensure public order and security.

The need to expand the list of tasks of the National Security Service of Interpol in Ukraine and to add the item "conducting operative and investigative measures at the request of international law enforcement organizations and law enforcement agencies of foreign countries" was argued.

It is proposed to create a Sector of International Search for Works of Art and Cultural Heritage in the structure of the Department of International Police Cooperation of the National Police of Ukraine for cooperation with Interpol and Europol. The creation of this unit will make it possible to: 1) carry out international cooperation with international organizations, in particular, UNESCO; 2) apply measures necessary for the cross-border fight against the illegal circulation of cultural values; 3) increase efficiency in the search for works of art, cultural values; 4) to carry out preventive measures regarding the illegal acquisition and circulation of stolen works of art and cultural values; 5) to use in their activities administrative means aimed at increasing the effectiveness of combating the theft and smuggling of art objects.

It was determined that the rights of the National Security Agency of Interpol in Ukraine are a normatively determined amount of opportunities that the subject of public administration implements with the help of a system of administrative and legal means in order to counter and fight crimes of a cross-border nature and ensure public order and security. While the duties of the National Security Agency of Interpol in Ukraine are a normatively defined scope of legal behavior, which determines the legal method of influencing the behavior of the subject in order to fulfill the set tasks and goals in the field of combating and fighting international crime.

It was found that the organization of the activities of the Interpol National Security Service units in Ukraine is a set of structural units of the National Police of Ukraine, as well as the necessary approved number of police officers and employees

who ensure the fulfillment of the tasks and functions of the Interpol Security Service in the field of combating international crime.

It is proposed to consider the organization of the activities of the Interpol National Security Agency in Ukraine at three levels: 1. Organizational and structural, i.e., a set of structural subdivisions created to fulfill the tasks and functions of the Interpol National Security Agency; 2. Functional - the activity of specially selected highly qualified police officers and specialists who have special skills, knowledge and skills used in the performance of the tasks and functions of the Interpol National Security Agency in the field of combating international crime; 3. To the service provider – a set of auxiliary personnel, whose task is to help and contribute to increasing the productivity of managers, police officers and specialists directly involved in the fight against international crime.

The legal regulation of the organization of the activities of the Interpol National Security Service units in Ukraine is the regulation of social relations created as a result of the organization of the Interpol National Security Service units in Ukraine, thanks to the application of a system of means (mandatory and optional), in order to represent and ensure the fulfillment of Ukraine's obligations in MOKP – Interpol.

The system of international legal acts is the basis for the development and adoption of relevant norms of national legislation, which is aimed at improving the activities of the Interpol National Security Agency in Ukraine, developing methods and forms of international police cooperation, taking a set of measures aimed at countering and fighting transnational organized crimes committed with the use of modern technologies and constitute both a domestic and an international threat to law and order.

The normative-legal act defining the activities of the Interpol National Security Service units in Ukraine is an official written document adopted and issued by an authorized subject of public administration according to the procedure established by law, which regulates public relations arising during planning,

organization, interaction and coordination actions of the structural units of the Department of International Police Cooperation of the National Police of Ukraine, as well as representation and ensuring the fulfillment of Ukraine's obligations in the International Criminal Police Organization – Interpol.

The means of organizing the activities of the Interpol National Security Service units in Ukraine are a system of interrelated tools, with the help of which the Interpol Security Service units in Ukraine carry out the tasks assigned to them to combat transnational crime. Accordingly, the means of organizing the activities of the Interpol National Security Agency in Ukraine are: digitalization and interaction of activities. Digitization does not aim to automate the activity process, but to change the product itself, the nature and essence of the system of activity, interaction, which fundamentally distinguishes this term from automation. Automation aims to improve certain activities through technical capabilities that change the way things are done. And at the same time, automation today is forgetting the new characteristics that connect it gradually with digitalization. Namely, the introduction of software emulations, simulations and models that contribute to the acceleration and improvement of activities. In addition to this, a fully automated enterprise, a state institution foresees the use of IT tools with a consistent expansion of the areas of activity, which requires the introduction of digital technologies. Digitization is a systematic method based on general automation and implemented by introducing digital technologies into the work of enterprises, institutions and organizations, with the aim of speeding up mutual exchange, providing services, protecting information, access to resources and, most importantly, increasing the efficiency of their work.

The analysis of the information provided by law enforcement agencies to the Interpol National Security Agency in Ukraine makes it possible to state that today there is a need for information databases of a public and legal nature: it is advisable to create an international database of registered private subscribers. In countries where registration is not mandatory, add information about those subscribers who voluntarily linked their own SIM card to their passport; for quick and high-quality

disclosure of crimes, it is advisable to introduce international information databases of mobile communication devices; in our opinion, it is necessary and appropriate to create international databases of legal entities, natural persons – entrepreneurs, and public organizations. This information fund with the most complete, reliable, protected, promptly updated data on registered legal entities, natural persons – entrepreneurs will also contribute to the disclosure of many crimes of an economic nature.

The interaction of the units of the National Security Service of Interpol in Ukraine with the law enforcement agencies of Ukraine is a systematic activity of the agency, which ensures the exchange of official and confidential operative and investigative information within the limits of Interpol and law enforcement agencies of Ukraine, on issues of combating crimes in the field of foreign economic activity, the fuel and energy complex, crimes, related to the theft of motor vehicles, in the credit, financial and banking spheres, as well as crimes committed with the use of firearms and explosives, crimes related to illegal drug trafficking and illegal migration.

Key words: international crime, international cooperation, National Police, National Central Bureau of Interpol, organization of activities, legal regulation.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чорний С.В. Поняття та перспективи розвитку цифровізації у сфері публічного управління. *Київський часопис права*. 2021. № 4. С. 224–229. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.4.34>

2. Чорний С.В. Цифровізація підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 152–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.23>

3. Чорний С.В. Теоретичні підходи до визначення засобів організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Juris europensis scientia*. 2022. № 1. С. 83–87. DOI: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.326>

4. Чорний С.В. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльність підрозділів НЦБ Інтерпол. *Наукові записки. Серія: Право. ЦДПУ ім. В. Винниченка*. 2022. Вип. 12. С. 138–142. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-138-142>

5. *Chorny, S., Ostrovskyi, S., & Gaponov, O.* Interaction of Interpol Ukrbureau units with the state migration service of Ukraine to combat economic crimes committed by foreigners. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7. №. 5. P. 221–227. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-5-221-227> (*Web of Science*).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Чорний С.В. Поняття «статусу» та «правового статусу» в адміністративному праві. *Права людини та публічне врядування: матеріали міжрегіонального круглого столу (Чернівці, 27–28 трав. 2017 р.)*. Чернівці: Технодрук, 2017. С. 126–131.

7. Чорний С.В. Інтерпол та Європол: особливості функціонування. *Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науковопрактичної конференції (Кривий Ріг,*

24 берез. 2017 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. С. 191–196.

8. Чорний С.В. *Поняття та особливості взаємодії в системі діяльності публічної адміністрації. Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 10–11 груд. 2021 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 94–99.

9. Чорний С.В. *Поняття та особливості взаємодії підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України. Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 17–18 груд. 2021 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 158–162.

10. Чорний С.В. *Поняття та особливості правового регулювання. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу*: зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 60-річчю Хмельницького національного університету (Хмельницький, 17 квіт. 2022 р.). Хмельницький: ХНУ, 2022. С. 249–253.

11. Чорний С.В. *Україна як член МОКП – Інтерпол. Права людини та публічне врядування*: матеріали V Міжнародного правничого форуму, (Чернівці, 10 черв. 2022 р.). Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2022. С. 270-274.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	16
ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ	27
1.1. Місце підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні в системі Національної поліції України	27
1.2. Завдання, права та обов'язки підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	44
1.3. Сутність організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	65
Висновки до розділу 1	83
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ	87
2.1. Поняття правового регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	87
2.2. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльність підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	98
2.3. Нормативно-правові акти, якими урегульовується організація діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	108
Висновки до розділу 2	133
РОЗДІЛ 3. ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ	136
3.1. Поняття та особливості засобів організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	136

3.2. Цифровізація підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні	143
3.3. Взаємодія підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України	167
Висновки до розділу 3	187
ВИСНОВКИ	191
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	197
ДОДАТКИ	218

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Статут Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу –
Статут Інтерполу;

Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол – МОКП –
Інтерпол;

Національне центральне бюро – НЦБ;

Національне центральне бюро Інтерполу України – НЦБ Інтерполу в
Україні;

Європейський поліцейський офіс – Європол;

Національний контактний пункт Європолу в Україні – НКП Європолу;

Департамент міжнародного поліцейського співробітництва – ДМПС.

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність теми правового регулювання діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні обумовлена зростаючою роллю міжнародної поліцейської співпраці у сучасному світі. Глобалізація, розширення міжнародного співробітництва, а також збільшення міждержавних злочинів, як-от: торгівля людьми, торгівля наркотичними засобами, кіберзлочинність та тероризм, вимагають ефективного використання усіх наявних інструментів правопорядку. Інтерпол відіграє ключову роль у цій сфері, надаючи канали для швидкого і ефективного обміну інформацією між країнами.

Необхідність дослідження правових аспектів діяльності Національного центрального бюро Інтерполу в Україні також зумовлена потребою у вдосконаленні національного законодавства у цій галузі. Під час інтеграції України до міжнародних правоохоронних структур важливо враховувати відповідність норм чинного законодавства стандартам та вимогам діяльності МОКП – Інтерпол, щоб забезпечити не тільки ефективність, але й законність міжнародних операцій. Це включає аналіз та адаптацію процедурних та організаційних норм, які регулюють діяльність і повноваження підрозділів, задіяних у міжнародній поліцейській взаємодії. З огляду на зазначене, дослідження правового регулювання діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні сприятиме не тільки розумінню існуючих норм та механізмів, але й виявленню потенційних прогалин у правовому регулюванні, які можуть перешкоджати ефективній взаємодії з Інтерполом, що дозволить визначити шляхи оптимізації національної частини механізму міжнародної поліцейської співпраці, зміцнення правових засад діяльності НЦБ Інтерполу в Україні та підвищення його ролі на міжнародній арені.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Теоретичну основу дисертаційного дослідження склали праці вчених-адміністративістів: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, А.Є Говійко, О.В. Джафарової, Є.В. Додіна, Ю.А. Козаченка, В.К. Колпакова, А.П. Коренєва, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янця, А.Ф. Мельника, Н.Р. Нижник, І.Д. Пастуха, П.М. Рабіновича, С.Г. Стеценка та ін.

У літературі питання діяльності МОКП – Інтерпол висвітлювали такі вчені як В.А. Бабич, О.М. Бандурка, Я.М. Бельсон, І.П. Блищенко, С.В. Бородін, В.М. Волженкина, О.І. Виноградова, Л.Н. Галенська, В.П. Зімін, Г.В. Ігнатенко, І.І. Карпец, М.О. Корнієнко, В.В. Корольчук, В.В. Меркушин, В.П. Панов, К.С. Родіонов, В.Ш. Табалдієва та інші.

Питання діяльності НЦБ Інтерполу в Україні були предметом дослідження І.І. Брус, К.М. Куркової, Л.І. Луценко-Миськів, А.В. Омельченка, Є.К. Паніотова, Є.Г. Паршутіна, С.М. Перепьолкіна, С.М. Чуб, В.В. Чуєнко та ін.

Наукові досягнення згаданих учених сприяли дослідженню проблем правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. Однак наразі відсутні комплексні наукові праці, у яких би повно та всебічно досліджувалася специфіка правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. У наявних наукових роботах передусім аналізується правовий статус НЦБ Інтерполу в Україні або в межах більш широкої адміністративно-правової проблематики без застосування відповідного комплексного підходу.

Усе вищезазначене свідчить про актуальність і необхідність узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу, визначення напрямків удосконалення правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні та обґрунтування способів вирішення завдань, зазначених у цьому дослідженні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 21 листопада 2002 року № 228-IV.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390). Тему дисертаційного дослідження затверджено рішенням Вченої ради Науково-дослідного інституту публічного права від 3 грудня 2021 року (протокол № 15).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, практики його реалізації та узагальнення основних положень праць науковців визначити теоретико-правові основи правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, а також запропонувати шляхи вдосконалення діяльності його структурних підрозділів.

Відповідно до мети дослідження необхідно вирішити такі *завдання*:

- визначити місце підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні в системі Національної поліції України;
- розкрити завдання, права та обов'язки підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;
- з'ясувати сутність організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;
- визначити поняття правового регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні;
- вивчити міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;

- розглянути нормативно-правові акти, якими урегулюється організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;
- навести поняття та особливості засобів організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;
- з'ясувати зміст цифровізації підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні;
- розглянути взаємодію підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні.

Предметом дослідження є правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. *Логіко-семантичний* та *формально-юридичний* методи (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 3.1) дозволили поглибити понятійно-категоріальний апарат, зокрема визначити поняття: «організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні», «правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні», «нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні», «цифровізація». *Порівняльно-правовий* метод (підрозділ 1.3) застосовано для вивчення повноважень та компетенції кожного структурного підрозділу НЦБ Інтерполу в Україні. Методи *класифікації, групування, системно-структурний, системно-функціональний* (підрозділи 1.2, 2.3, 3.2) дозволили класифікувати нормативно-правові акти, якими урегульовано діяльність НЦБ Інтерполу в Україні; класифіковано завдання, права та обов'язки підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні; визначено взаємодію НЦБ Інтерполу в Україні з іншими правоохоронними органами. Метод *статистичного аналізу* (підрозділи 3.2, 3.3) було використано під час роботи з офіційно-статистичними матеріалами щодо цифровізації та взаємодії

підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України. Із використанням *індуктивного методу* (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 3.2) підтверджено висновок про необхідність удосконалення законодавства, яким урегульовано діяльність структурних підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні.

Емпіричну базу дослідження становлять статистична та довідкова інформація НЦБ Інтерполу в Україні щодо кількості злочинів, що мають транскордонний характер.

Нормативно-правову основу дослідження склали Конституція України, закони України, акти Кабінету Міністрів України, акти центральних органів виконавчої влади, акти місцевих органів публічної адміністрації, а також міжнародні нормативно-правові акти, які ратифікувала Україна.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є однією з перших спроб комплексно та системно з використанням сучасних методів пізнання та використанням новітніх досягнень науки адміністративного права дослідити правове регулювання діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зроблених особисто здобувачем. Зокрема:

вперше:

– наведено наступні поняття: «організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні» – це сукупність структурних підрозділів Національної поліції України, а також необхідна затверджена штатна чисельність поліцейських та працівників, які забезпечують виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в сфері боротьби з міжнародною злочинністю; «правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні» – це урегулювання суспільних відносин, що створюються в результаті організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, завдяки застосуванню системи засобів (обов'язкових та факультативних), з метою здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в

МОКП – Інтерпол; «нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні» – це офіційний письмовий документ, що прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації за встановленою законодавством процедурою, який урегулює суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів ДМПС Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в МОКП – Інтерполі; «цифровізація» – це системний метод, що ґрунтується на загальній автоматизації та реалізується шляхом запровадження цифрових технологій у роботу підприємств, установ та організацій, з метою пришвидшення взаємообміну, надання сервісних послуг, захищення інформації, доступності до ресурсів та головне підвищення ефективності їх роботи; «взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України – це системна діяльність органу, що забезпечує обмін офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією у межах НЦБ Інтерполу в Україні та правоохоронних органів України, з питань протидії злочинам у сфері зовнішньо-економічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу; злочинами, пов'язаними з викраденням автотранспорту, та в кредитно-фінансовій та банківській сфері; злочинами, вчиненими із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин; злочинами, пов'язаними з незаконним обігом наркотиків та нелегальній міграції;

– запропоновано створити в структурі управління взаємодії з Інтерполом та Європолом Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України Сектор міжнародного розшуку витворів мистецтва та культурної спадщини. Створення даного підрозділу дасть можливість: 1) здійснювати міжнародну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема, ЮНЕСКО; 2) застосовувати заходи необхідні для транскордонної боротьби з незаконним обігом культурних цінностей;

3) підвищити результативність в пошуках творів мистецтв, культурних цінностей; 4) здійснювати превентивні заходи щодо незаконного придбання та обігу викрадених витворів мистецтв та культурних цінностей; 5) в своїй діяльності використовує адміністративні засоби, які спрямовані на підвищення ефективності протидії викраденню та контрабанді предметів мистецтва;

– визначено, що засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це система взаємопов’язаних між собою інструментів, за допомогою яких підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні здійснюють покладені на них завдання щодо протидії транснаціональної злочинності. Відповідно засобами організації діяльності організації НЦБ Інтерполу в Україні є: цифровізація підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні; взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні; взаємодія НЦБ Інтерполу в Україні та МОКП – Інтерпол; взаємодія НЦБ Інтерполу в Україні та інших правоохоронних органів в сфері боротьби з міжнародною злочинністю;

– доведено, що на кожний процес цифровізації певного виду діяльності використовуються бюджетні кошти, саме тому на сьогодні в систему публічного адміністрування необхідно запровадження: 1) уніфікованої системи цифровізації певних видів діяльності; 2) стандартизації рішень для кожного типового ділового процесу всіма розпорядниками бюджетних коштів та заборона на розроблення дублюючих систем; 3) системи передачі відповідною установою, на підставі угоди, певних видів та функцій діяльності іншій установі з метою підвищення ефективності діяльності підприємств;

– запропоновано внести зміни та доповнення до: постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 доповнивши її положення поняттям «засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні»; наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового

співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження» та доповнити пункт 1 Розділу 1 після слів «апеляційними судами України» – «НЦБ Інтерполом в Україні»;

удосконалено:

– теоретичні підходи до визначення поняття «права НЦБ Інтерполу в Україні» – це нормативно визначений обсяг можливостей, які суб'єкт публічного адміністрування реалізує за допомогою системи адміністративно-правових засобів з метою протидії та боротьби злочинів транскордонного характеру та забезпечення публічного порядку та безпеки; «обов'язки НЦБ Інтерполу в Україні» - це нормативно визначений обсяг правової поведінки, який визначає правовий спосіб впливу на поведінку суб'єкта з метою виконання поставлених задач та цілей в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю;

– практичні рекомендації щодо створення інформаційних баз даних публічно-правового характеру: 1) міжнародна база даних зареєстрованих прайпед-абонентів; 2) інформаційна міжнародна база даних засобів мобільного зв'язку; 3) міжнародна база даних юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;

дістали подальшого розвитку:

– наукові підходи щодо місця НЦБ Інтерполу в системі Національної поліції як структурного підрозділу, що обумовлено: по-перше, найважливішим аспектом діяльності НЦБ Інтерполу в Україні є боротьба з транскордонною злочинністю; по-друге, взаємодія на міжнародному рівні з НЦБ Інтерполу країн-учасниць МОКП – Інтерпол та безпосередньо з самою МОКП – Інтерпол, та на національному рівні з правоохоронними органами в відповідних сферах їхньої діяльності; по-третє, відбувається постійне інформування про принципи і форми міжнародного поліцейського співробітництва в системі МОКП – Інтерпол; по-четверте, інформування підрозділів системи Національної поліції

про використання транснаціональною злочинністю нових прийомів і методів здійснення злочинів;

– аргументи щодо необхідності розширення переліку завдань НЦБ Інтерполу в Україні та доповнення пунктом «проведення за запитом міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів іноземних держав оперативно-розшукових заходів», а також надати можливість здійснювати оперативно-розшукову діяльність;

– твердження щодо вироблення механізму відповідальності країн-членів МОКП – Інтерпол за порушення порядку надсилання міжнародних повідомлень.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення та узагальнення, які не мають посилання на джерела інформації розроблено автором особисто. Усі положення наукової новизни та висновки дисертаційного дослідження сформовані автором самостійно. У співавторстві з С. Островським та О. Гапоновим підготовлено статтю «Interaction of Interpol Ukrbureau units with the state migration service of Ukraine to combat economic crimes committed by foreigners», де автором сформовано та описано зміст і сутність взаємодії підрозділів Укрбюро Інтерполу з Державною міграційною службою України у боротьбі з економічними злочинами, вчиненими іноземцями. Усі інші публікації є результатом самостійної роботи автора.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційному дослідженні висновки й пропозиції використовуються в:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого наукового вивчення проблем організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерпол в Україні (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *практичній діяльності* – під час внесення відповідних змін та доповнень до законодавства в сфері пенсійного забезпечення поліцейських (акт

впровадження Головного управління Пенсійного фонду України в Київській області);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертації, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах: «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 27–28 травня 2017 р.); «Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 р.); «Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики» (м. Одеса, 10–11 грудня 2021 р.); «Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії» (м. Львів, 17–18 грудня 2021 р.); «Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу» (м. Хмельницький, 17 квітня 2022 р.); «Права людини та публічне врядування» (м. Чернівці, 10 червня 2022 р.).

Публікації. Основні результати дисертації, висновки та пропозиції знайшли своє відображення в одинадцяти наукових публікаціях, з яких чотири – статті в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття – в науковому періодичному виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science (Республіка Латвія); шість – тези доповідей і повідомлень на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 223 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 185 найменувань на 21 сторінці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НЦБ ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ

1.1. Місце підрозділів НЦБ Інтерполу в системі Національної поліції України

Масштаби нових проблем і загроз в сфері протидії транскордонній злочинності змушують правоохоронні органи демократичних держав поступово переосмислювати, що поглиблення інтеграції є необхідною умовою для ефективної співпраці та розв'язання глобальних проблем сучасності в цьому напрямку. В цьому контексті міжнародна спільнота визнає динамічний і всебічний розвиток транснаціональної злочинності як проблему, що несе небезпеку для людства [1, с.85]. Проблема транскордонної злочинності є значно складнішою, аніж боротьба зі злочинністю в межах однієї країни, адже, по-перше, передбачає вихід за межі кордонів однієї держави, що ускладнює боротьбу з нею; по-друге, боротьба з транскордонною злочинністю передбачає посилення міжнародного співробітництва відповідних правоохоронних органів для вжиття системи заходів з метою її подолання. В контексті вирішення питань протидії транскордонній злочинності важливе значення має створення та функціонування міжнародних організацій. Україна є членом низки міжнародних організацій, в тому числі, і Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол.

Цілями діяльності Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол є забезпечення та підтримання найширшої взаємної допомоги між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини, а також створювати та розвивати всі

інституції, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загально-кримінальних злочинів [2].

Ст. 4 Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол встановлено, що будь-яка країна може уповноважити як Члена Організації будь-який офіційний поліцейський орган, функції якого відповідають основам діяльності Організації [2].

Так, наприклад, В.І. Муравйов розглядає міжнародну організацію як об'єднання держав, яке створене на основі міжнародної угоди, має колективні органи, самостійну волю і відповідає вимогам міжнародного права [3, с.114].

У свою чергу, Ю.В. Щокін доходить висновку, що міжнародна міждержавна організація – це об'єднання держав (інших міжнародних міждержавних організацій), створене на погоджувальній основі, що має певні цілі, які відповідають загальновизнаним принципам міжнародного права, має постійну внутрішньо-організаційну структуру та володіє міжнародною правосуб'єктністю [4, с.172].

Т.Л. Сироїд визначає міжнародну організацію як «постійно діючий орган, створений на підставі договору як міждержавне міждержавне об'єднання з метою сприяння вирішенню міжнародних проблем, що передбачені відповідним установчим документом» [5, с.119].

Таким чином, **міжнародна організація** – це засноване на ратифікованих міжнародних угодах об'єднання представницьких органів членів-учасниць, що мають спільні цілі та завдання, які визначені в єдиному статутному акті.

На відміну від інших міжнародних інституцій, міжнародним організаціям властиві такі ознаки: наявність постійної правової основи у вигляді багатостороннього договору, зазвичай статуту; відносно постійний склад членів; стабільна структура внутрішніх органів, що діють на постійній основі; правосуб'єктність, види та обсяг якої визначено в установчих актах організації. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин здійснення міжнародного співробітництва з метою вирішення різних проблем

правоохоронної діяльності відбувається в рамках багатьох універсальних та регіональних міжнародних організацій та/або їх окремих внутрішніх органів, підрозділів або робочих груп [6, с. 59].

До найбільш відомих міжнародних організацій в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю, членами яких є Україна, слід віднести такі: Організація Об'єднаних Націй (Комісія із запобігання злочинності та карного правосуддя ООН; Управління ООН з наркотиків і злочинності); Всесвітня митна організація; Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол); Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Антитерористичний підрозділ ОБСЄ; Форум ОБСЄ із співробітництва у галузі безпеки); Рада Європи (Комітет експертів з оцінювання заходів у боротьбі з відмиванням брудних коштів РЄ; Європейський комітет з кримінально-правових проблем РЄ; Група держав РЄ проти корупції; Комітет експертів РЄ з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму (MONEYVAL); Комітет експертів РЄ по боротьбі з тероризмом); Європейський поліцейський офіс (ЄВРОПОЛ); Організація за демократію та економічний розвиток – ГУАМ (Робоча група ГУАМ з питань боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та розповсюдженням наркотиків; Віртуальний правоохоронний центр) тощо [6, с.59].

Міжнародні організації відіграють важливу роль у керівництві та реформування сфери безпеки. Вони надають інформацію та консультації; підвищують поінформованість з питань безпеки; фінансують навчання, програми та проекти з багатьох важливих питань, таких, як технічні навички, керівництво сектором безпеки, нагляд, розбудова доброчесності. Міжнародні організації також відіграють провідну роль у процесі нормотворчості, забезпеченні підзвітності та верховенства права. Крім того, вони забезпечують канал зв'язку між урядами та суспільством, а також між різними країнами, іншими міжнародними органами та діячами, що займаються керівництвом та реформуванням сфери безпеки [7].

Найбільший обсяг роботи у справі протидії транскордонної злочинності виконує МОКП – Інтерпол, яка розпочала свою діяльність після набрання чинності (13 червня 1956 року) прийнятого за результатами роботи 25-ї сесії Генеральної асамблеї Міжнародної комісії кримінальної поліції Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу (далі – Статут Інтерполу). Відповідно до ст. 1 Статуту, Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол (далі – МОКП - Інтерпол) з'явилася шляхом зміни назви заснованої 07 вересня 1923 року з метою налагодження здійснення на постійній основі міжнародного співробітництва та координації діяльності поліцейських органів різних країн у протидії злочинності Міжнародної комісії кримінальної поліції [8].

Структуру внутрішніх органів Інтерполу утворюють: Генеральна асамблея; Виконавчий комітет; Генеральний секретаріат; Національні центральні бюро; радники; Комісія з контролю за файлами. Вищими керівними органами Організації є Генеральна асамблея і Виконавчий комітет. Генеральна асамблея складається з делегатів, які призначаються кожною державою-членом. Вона проводить свої сесії щорічно, зазвичай восени, але на вимогу Виконавчого комітету або більшості членів МОКП - Інтерпол можуть скликатися й позачергові сесії Генеральної асамблеї. До її компетенції входить прийняття всіх важливих рішень, пов'язаних з політикою, ресурсами, методами роботи, фінансами, діяльністю та програмами МОКП - Інтерпол. Виконавчий комітет складається з Президента організації, трьох віцепрезидентів (за певних умов їх може бути чотири) і 9 делегатів, які обираються Генеральною асамблеєю відповідно до принципу справедливого географічного представництва. Президент і віцепрезиденти представляють різні континенти. Виконавчий комітет збирається на засідання не менше одного разу на рік на вимогу Президента МОКП - Інтерпол. Він здійснює контроль за виконанням рішень Генеральної асамблеї, готує порядок денний сесій Генеральної асамблеї, вносить на розгляд Генеральної асамблеї робочі

плани або пропозиції, контролює діяльність Генерального секретаря, виконує інші завдання, встановлені для нього Генеральною асамблеєю. Щоденне виконання стратегічних рішень Інтерполу здійснюється Генеральним секретаріатом і Національними центральними бюро. Генеральний секретаріат складається з Генерального секретаря, технічного та адміністративного персоналу і виконує такі функції: впроваджує в життя рішення Генеральної асамблеї та Виконавчого комітету; виступає міжнародним центром боротьби зі злочинністю; діє як спеціалізований та інформаційний центр; здійснює ефективне керівництво діяльністю МОКП - Інтерпол; підтримує контакти з національними та міжнародними органами з питань, що не пов'язані з розшуком злочинців та віднесені до компетенції Національних центральних бюро; здійснює видавничу діяльність; виконує обов'язки робочого секретаріату на сесіях Генеральної асамблеї, Виконавчого комітету та будь-якого іншого органу Інтерполу; розробляє проект плану роботи на наступний рік, який виноситься на розгляд та затвердження Генеральною асамблеєю та Виконавчим комітетом; за можливості підтримує постійний безпосередній зв'язок з Президентом МОКП - Інтерпол [6, с. 62-63; 9].

З метою забезпечення здійснення на постійній основі співробітництва, спрямованого на виконання встановлених перед Інтерполом цілей, кожна її держава-член, якщо її законодавство дозволяє, уповноважує один із своїх органів діяти як Національне центральне бюро. Відповідно до ст. 32 Статуту Інтерполу, Національне центральне бюро (далі – НЦБ в Україні) забезпечує взаємодію: між різними установами в межах своєї держави; з тими органами інших держав – членів Інтерполу, які діють від їх імені як НЦБ; з Генеральним секретаріатом Інтерполу. Фактично ж НЦБ в Україні є опорними пунктами Інтерполу на місцях. З погляду міжнародного й внутрішньодержавного права НЦБ мають унікальний статус, оскільки, з одного боку, є постійно діючими органами Інтерполу в державах членах, а з іншого – установами поліцейських відомств цих держав. Іншими словами, НЦБ в Україні одночасно входять у

структуру двох систем – Інтерполу і національної поліцейської служби держав-членів [5, с.216; 6, с.64].

НЦБ в Україні - це і механізм, і посередник у практичному співробітництві служб кримінальної поліції різних держав у їх повсякденній роботі над розкриттям конкретного злочину, у координації і кооперації спільних дій, що починаються ними, і спостереженню, переслідуванню, розшуку і затримці міжнародних карних злочинців. У цьому механізмі співробітництва Інтерпол діє як єдиний світовий центр по виробленню спільної поліцейської стратегії і тактики боротьби з міжнародною карною злочинністю. Тому, на нашу думку, Інтерпол - унікальна, єдина міжнародна організація, що приймає безпосередню практичну участь у попередженні і придушенні «міжнародної злочинності» [10, с.260].

Країни-учасниці, що вступили до Інтерполу, створюють у короткий термін в структурі свого поліцейського відомства Національне центральне бюро. Для поліції кожної країни НЦБ – це служба, через яку вона отримала практично вихід на рівень міжнародного співробітництва, можливість брати участь у боротьбі з кримінальними злочинами. Для Інтерполу це певна з'єднувальна ланка з поліцією країн-членів. У своїй країні бюро підтримує відносини з різними національними установами (прокуратура, суд, банки, митниці, імміграційні служби), а на міжнародному рівні – з НЦБ інших країн і Генеральним секретаріатом. Кожне НЦБ відстоює перш за все інтереси своєї країни, забезпечує ефективність участі поліцій країн-членів Інтерполу в міжнародному співробітництві, у т.ч. на рівні прямих двосторонніх контактів [11; 12].

30 вересня 1993 року Кабінет Міністрів України своєю постановою № 220 затвердив «Положення про Національне центральне бюро Інтерполу», де визначено, що за пропозицією Міністерства внутрішніх справ, погоджену з Міністерством юстиції, Міністерством закордонних справ та Службою безпеки про вступ України до Міжнародної організації кримінальної поліції –

Інтерпол з метою взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі України, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яким виступає Національна поліція. Прийнято рішення виділити для сплати вступного та річного внесків Інтерполу 328 700 швейцарських франків [11].

В Україні функції НЦБ в Україні виконують Національна поліція України через відповідний підрозділ – Департамент міжнародного поліцейського співробітництва (далі – ДМПС).

Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» визначено, що Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади діяльність якого координується через Міністра внутрішніх справ України [13].

Дещо пізніше в процесі здійснення реформи поліції було прийнято Закон України «Про Національну поліцію», яким встановлено, що Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [14].

Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [14].

В Положенні про Національну поліцію визначено, що повноваженнями Національної поліції в сфері боротьби з організованою злочинністю, зокрема, з транскордонною організованою злочинністю є:

1) здійснення в межах повноважень, передбачених законом, міжнародного співробітництва, брати участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань боротьби із злочинністю та інших питань, що належать до її компетенції, а також забезпечує їх виконання;

2) здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполі та Європейському поліцейському офісі (Європолі) (далі - Європол);

3) організація взаємодії правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європолом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу;

4) використання та надання іншим правоохоронним органам України доступу до інформаційно-телекомунікаційних систем і банків даних Інтерполу та Європолу, а також вносить до цих банків даних інформацію правоохоронних органів України;

5) виконання в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

6) звернення в межах своєї компетенції із запитами до органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

7) організація в межах своєї компетенції приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами;

8) направлення поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень Національної поліції;

9) забезпечення участі національного персоналу з числа працівників Національної поліції в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, здійснення оперативного управління та контролю за його діяльністю; організація взаємодії з міжнародними організаціями з питань миротворчої діяльності;

10) у межах інформаційно-аналітичної діяльності формування бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС, користується базами (банками) даних МВС та інших державних органів, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також оброблення персональних даних у межах повноважень, передбачених законом [15].

Слід зазначити, що наведений перелік завдань та функцій, які виконує Національна поліція є далеко не вичерпним. Однак, з огляду на предмет нашого дослідження нами було виділено групу основних завдань та функцій, які найбільш пов'язані з участю в МОКП – Інтерпол як НЦБ. З огляду на перелік завдань, які виконує Національна поліція як НЦБ, варто вести мову про подвійний адміністративно-правовий статус Національної поліції, а саме як органу центральної виконавчої влади та як представницького органу в МОКП – Інтерпол в Україні.

Ефективність виконання завдань та функцій Національної поліції залежить, в тому числі, і від оптимальної організаційно-штатної структури, яка включає в себе сукупність структурних підрозділів (служб) та персоналу, об'єднаних між собою відповідними взаємозв'язками. Організаційно-штатна структура формується під час відповідної організаційно-штатної роботи, основними складниками якої є: розроблення примірних (типових) структур, примірних (типових) штатів, переліків посад і штатних нормативів; створення, реорганізація та ліквідація органів і підрозділів; затвердження штатів і внесення змін до них; розподіл штатної чисельності між органами і підрозділами [16, с. 33]. Іншими словами, сукупність структурних одиниць

утворюють систему.

Система, як цілісність набуває нових властивостей, нових якісних характеристик, що не містяться окремо в утворюючих її елементах. З формального погляду, система – це сукупність функціональних компонентів, взаємодіючих між собою заради досягнення певної мети. В той же час, у теорії систем вводиться уточнення поняття «компонент». «Компонент» означає будь-яку частину, що вступає в певні зв'язки і відносини з іншими частинами даної системи. Компоненти бувають двох видів: підсистеми та елементи. Підсистема – це такий компонент, який сам складається із частин (компонентів). Під елементом прийнято розуміти компонент, який в рамках даної системи не може бути поділений на компоненти, тобто є неподільною одиницею [17; с.153-156].

Між елементами множини, що створюють систему, встановлюються певні відносини та зв'язки. Дякуючи їм, сукупність елементів перетворюється на зв'язне ціле, в якому кожен елемент виявляється в результаті пов'язаним з усіма іншими елементами, і його властивості не можуть бути усвідомлені без урахування цих зв'язків. На нашу думку, структурні одиниці, які діють в системі Національної поліції є компонентами – підсистемами, адже кожна структурна одиниця має організаційну побудову - складається вона відповідно з частин, наприклад, до складу департаментів входять управління, відділи, сектори.

Організація (від лат. organize – повідомляю стрункий вигляд, влаштовую) може бути визначена як різновид соціальних систем, об'єднання людей, що спільно реалізують певну загальну мету та діють на основі певних принципів і правил [18, с.60]. Як слушно відзначає Г. Л. Монастирський, суть поняття «організація» в ширшому сенсі можна визначити: по-перше, як “внутрішню впорядкованість, узгодженість, взаємодію більш-менш диференційованих та автономних частин цілого, обумовлену її будовою”; по-друге, як “сукупність процесів або дій, що

призводять до утворення і вдосконалення взаємозв'язку між частинами цілого»; по-третє, як “об'єднання людей, що спільно реалізують деяку програму або ціль та діють на основі певних процедур і правил” [18, с.61]. Нам імпонує друге визначення поняття «організації», що на нашу думку розкриває як систему підрозділів, так і спільність виконання ними поставлених цілях, що їх об'єднує.

Отже, з організаційної точки зору, **Національна поліція** являє собою *організаційно побудовану систему, елементи якої виконують адміністративні, організаційні, правові, забезпечувальні, охоронні, слідчі та оперативно-розшукові функції з метою забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.*

Системи Національної поліції, на нашу думку, характеризується наступними рисами: 1) складається з департаментів, управлінь, відділів; 2) наявність взаємодії між департаментами, управліннями, відділами; 3) структурні підрозділи перебувають у субординаційних і координаційних зв'язках; 4) кожен структурний елемент виконує самостійні завдання та функції, які необхідні для існування системи в цілому; 5) спільна мета діяльності кожного структурного підрозділу – забезпечення ефективної діяльності Національної поліції як цілісної системи.

Сутність системи в її статичності розкривається шляхом виявлення та усвідомлення структури, вираженої за допомогою закономірних зв'язків та відносин. Структура характеризує систему з боку стійкості, якісної визначеності. Це важлива, але недостатня характеристика. Сутність системи в її динаміці розкривається через аналіз функцій кожного елемента та охоплення функціонування і тенденцій розвитку системи в цілому. Слід відмітити, що, з погляду загальної теорії систем, структура – це тільки сукупність зв'язків та відносин між елементами; сам набір елементів та їх властивості розглядаються окремо. В рамках загальної теорії управління структура системи

характеризується як складом елементів з притаманним їм властивостями, так і сукупністю зв'язків і відносин між ними. Структура і функції є невід'ємними для кожної системи, і тільки в їх єдності розкривається сутність останньої [61].

З метою визначення місця НЦБ Інтерполу в Україні в структурі Національної поліції, на нашу думку, варто приділити увагу визначенню організаційної структури даного органу.

Як нами було зазначено функції НЦБ Інтерполу в Україні виконує Національна поліція через відповідний структурний підрозділ – Департамент міжнародного поліцейського співробітництва.

Відповідно до положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України основними завданнями ДМПС є:

1. Участь у межах компетенції в реалізації державної політики щодо протидії злочинності, яка має транснаціональний характер.

2. Участь у реалізації державної політики у сфері забезпечення співробітництва Національної поліції України з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями, розробленні проєктів міжнародних договорів України з питань, що належать до компетенції поліції, та їх укладанні.

3. Координація, організація та забезпечення співробітництва структурних підрозділів центрального органу управління поліції, міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України, їх територіальних (відокремлених) підрозділів, головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві та їх територіальних (відокремлених) підрозділів, установ та закладів, що належать до сфери управління Національної поліції України, з компетентними органами інших держав, міжнародними організаціями.

4. Реалізація повноважень Національної поліції України щодо здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Інтерполі та як Національного центрального бюро Інтерполу.

5. Реалізація повноважень Національного контактного пункту як центрального пункту зі здійснення контактів між компетентними органами України та Європолем.

6. Організація взаємодії правоохоронних та інших органів державної влади України з Інтерполом, Європолем, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу [19].

Ю.В. Оніщик зосереджує увагу на тому, що НЦБ Інтерполу діє як єдиний світовий центр щодо вироблення спільної поліцейської стратегії та тактики боротьби з міжнародною злочинністю [20, с. 196–197].

На думку І.І. Бруса, НЦБ Інтерполу в Україні є специфічним підрозділом, який належить до структури національних правоохоронних органів на правах організатора і координатора міжнародної співпраці у сфері боротьби зі злочинністю і надання правової допомоги, що наділений відповідною правозастосовною компетенцією, і водночас залишається невід'ємним елементом системи Інтерполу [21, с. 190; 49].

Ефективність діяльності НЦБ Інтерполу в Україні напряму залежить від чіткості формулювання функцій та напрямів. Аналіз законодавства дозволяє виділити ряд ключових завдань, що покладаються на органи Національної поліції, як-от представництво та забезпечення виконання зобов'язань України в Інтерполі, організація взаємодії правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, використання та надання іншим правоохоронним органам України доступу до інформаційно-телекомунікаційних систем і банків даних Інтерполу, внесення до цих банків даних інформації, виконання в межах компетенції запитів органів правопорядку інших держав, звернення із запитом до органів правопорядку інших держав або міжнародних організацій поліції, виконання запитів правоохоронних органів інших держав або міжнародних організацій поліції [15; 49].

Таким чином, повноваження та компетенція НЦБ Інтерполу в Україні не обмежується співпрацею з НЦБ членів-учасниць МОКП - Інтерпол, а є значно ширшими, що включає в себе і здійснення своєї діяльності, що стосується збору інформації щодо кримінальних злочинів та активна і різностороння співпраця в даному напрямку з країнами-членами Європейського Союзу [22].

До організаційної структури ДМПС належать керівництво департаменту, управлінь, відділів, секторів та інші працівники ДМПС.

ДМПС очолює начальник, який призначається на посаду й звільняється з посади в установленому порядку, здійснює безпосереднє керівництво діяльністю ДМПС, відповідає за належне виконання покладених на ДМПС завдань і функцій.

Начальник ДМПС має заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади в установленому законодавством України порядку.

У випадку відсутності начальника ДМПС його обов'язки виконує один із заступників або особа, визначена Головою Національної поліції України (особою, яка виконує обов'язки Голови Національної поліції України).

Наразі до керівного складу ДМПС входять:

заступник начальника департаменту – начальник управління міжнародних відносин;

заступник начальника департаменту – начальник управління взаємодії з Інтерполом та Європолом;

начальник управління організаційного, правового та технічного забезпечення.

До структури ДМПС входять три управління: управління міжнародних відносин, управління взаємодії з Інтерполом та Європолом та управління організаційного, правового та технічного забезпечення.

До управління міжнародних відносин входять 3 відділи: відділ координації двостороннього співробітництва і взаємодії з міжнародними

організаціями; відділ забезпечення протокольних заходів; відділ супроводження проєктів міжнародної технічної допомоги.

До управління взаємодії з Інтерполом та Європолом входять: відділ супроводження розслідувань; відділ супроводження розшуку осіб; відділ розшуку транспортних засобів; відділ оперативного реагування; відділ підтримки операцій Європолу; сектор представників у Генеральному секретаріаті Інтерполу; сектор представників Національної поліції України в Європолі.

До Управління організаційного, правового та технічного забезпечення структурно входять: організаційно-аналітичний відділ; правовий відділ; відділ технічної підтримки міжнародних інформаційних систем; відділ забезпечення документообігу.

Разом з тим, з огляду на бази даних, якими розпоряджається НЦБ Інтерполу в Україні, на нашу думку, *необхідним є створення в структурі управління взаємодії з Інтерполом та Європолом Сектору міжнародного розшуку витворів мистецтва та культурної спадщини*. Створення даного підрозділу дасть можливість:

- 1) здійснювати міжнародну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема, ЮНЕСКО;
- 2) застосовувати заходи необхідні для транскордонної боротьби з незаконним обігом культурних цінностей;
- 3) підвищити результативність в пошуках творів мистецтв, культурних цінностей;
- 4) здійснювати превентивні заходи щодо незаконного придбання та обігу викрадених витворів мистецтв та культурних цінностей;
- 5) в своїй діяльності використовує адміністративні засоби, які спрямовані на підвищення ефективності протидії викраденню та контрабанді предметів мистецтва.

Таким чином, функції НЦБ Інтерполу в Україні як органу, який виконує представницькі та інші повноваження, що виражаються у взаємодії як з правоохоронними органами України в межах повноважень та компетенції, так і з міжнародними правоохоронними органами щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транскордонний характер та обміну інформацією, що міститься в базах даних безпосередньо виконує Управління взаємодії з Інтерполом та Європолем ДМПС.

Загалом ДМПС є структурним підрозділом Національної поліції України, через який здійснюється безперервний зв'язок МОКП – Інтерпол та НЦБ Інтерполу в Україні, а одним з пріоритетних напрямків діяльності НЦБ Інтерполу в Україні залишається боротьба із злочинами, які мають міжрегіональний, транскордонний характер.

Отже, НЦБ Інтерполу в Україні посідає вагоме місце в системі Національної поліції, що зумовлено колом його завдань та виконуваних функцій. Даний підрозділ при здійсненні своєї діяльності забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн як у цілому, так і в окремих напрямках боротьби із злочинністю та терористичною діяльністю та надає можливості для підготовки та надсилання ініціативних запитів за кордон; підготовки та надсилання відповідей на запити зарубіжних правоохоронних органів; обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку та вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках, процесуальною інформацією; обміну досвідом роботи, законодавчими та іншими нормативними актами, учбово-методичною літературою з питань діяльності правоохоронних органів; обміну науково-технічною та іншою інформацією з питань боротьби із злочинністю [16, с.73].

НЦБ Інтерполу в Україні під час виконання завдань та функцій співпрацює з правоохоронними органами, зокрема:

- органи прокуратури – здійснює міжнародно-правове співробітництво з компетентними органами іноземних держав у сфері кримінального судочинства [23, розділ XI];

- органи Служби безпеки України – здійснює за участю Міністерства закордонних справ України міжнародне співробітництво щодо подання пропозицій до комітетів Ради Безпеки ООН та до іноземних держав про включення (виключення) фізичних або юридичних осіб та організацій до відповідних санкційних переліків та розгляду запитів іноземних держав про включення (виключення) до (з) переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції; ініціює в судовому порядку згідно із законом питання про включення (виключення) фізичних або юридичних осіб та організацій до (з) переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції [24];

- органи Державної прикордонної служби України - відповідно до законів та інших нормативно-правових актів виключно в інтересах кримінального судочинства, міжнародного співробітництва в боротьбі з організованою злочинністю, а також з метою забезпечення національної безпеки України здійснює контрольований (під оперативним контролем) пропуск через державний кордон України осіб у пунктах пропуску або поза ними [25];

- антикорупційні органи (Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів).

Окрім того, на думку дисертанта, місце НЦБ Інтерполу в Україні в системі Національної поліції, як структурного підрозділу, визначається тим, що:

по-перше, найважливішим аспектом діяльності НЦБ Інтерполу в Україні є боротьба з транскордонною злочинністю;

по-друге, взаємодія на міжнародному рівні з НЦБ Інтерполу країн-учасниць МОКП – Інтерпол та безпосередньо з самою МОКП – Інтерпол та на національному рівні з правоохоронними органами в відповідних сферах їхньої діяльності;

по-третє, відбувається постійне інформування про принципи і форми міжнародного поліцейського співробітництва в системі МОКП - Інтерпол;

по-четверте, інформування підрозділів системи Національної поліції про використання транснаціональною злочинністю нових прийомів і методів здійснення злочинів.

1.2. Завдання, права та обов'язки підрозділів НЦБ Інтерполу

Сфера діяльності НЦБ Інтерполу обумовлена тими завданнями, які визначені та задекларовані в Статуті МОКП – Інтерпол. Всі завдання реалізують в межах визначених законом прав НЦБ Інтерполу з дотриманням обов'язків, яких необхідно виконувати. Законодавчі нормативно-правові акти, які прийняті Україною для правової регламентації діяльності НЦБ Інтерполу в Україні не повинні суперечити Статуту Організації. Права та обов'язки НЦБ Інтерполу в Україні на практиці реалізуються через систему повноважень, як меж необхідної діяльності даного суб'єкта публічної адміністрації. Для більш глибокого визначення правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні необхідно розглянути завдання НЦБ Інтерполу та відповідно систему прав та обов'язків, якими наділений даний суб'єкт для здійснення своїх повноважень та реалізації компетенції.

В етимологічному значенні «завдання» – це «те, що вимагає виконання, розв'язання» [26, с.165]; «наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа; настанова, розпорядження виконати певне доручення» [27, с.145]. У філософському значенні «завдання» - це необхідність здійснення

певної діяльності» [28, с.196].

Тобто, **завдання** – це конкретно визначений обсяг діяльності суб'єкта, який необхідний для досягнення поставленої цілі.

Чітке визначення завдань НЦБ Інтерполу в Україні головним призначенням має визначення сфери (предмету) його відання. Сутність завдання як елементу адміністративно-правового статусу, що полягає в реалізації мети та функцій їх утворення та діяльності.

Мета створення та діяльності МОКП - Інтерполу залишається незмінною доволі тривалий час (починаючи з 1956 року). Діяльність Інтерполу ґрунтується на Статуті 1956 року, який передбачає, що метою організації є: «забезпечення та розвиток взаємного співробітництва всіх організацій кримінальної поліції в межах існуючого законодавства країн та Загальної декларації прав людини; створення та розвиток установ, які можуть плідно працювати в галузі попередження та боротьби зі злочинністю» [2].

Варто відзначити, що завдання НЦБ Інтерполу закріплені на законодавчому рівні, мають чіткий перелік та зміст. Держави самостійно визначають коло завдань, поставлених перед НЦБ Інтерполу. Реалізація законодавчо визначених завдань не повинна суперечити чи виходити за межі стратегії боротьби зі злочинністю, розробленої МОКП - Інтерпол.

Так, в Положенні про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України виокремлено наступні функції НЦБ Інтерполу в Україні:

1) здійснення в установленому порядку заходів, спрямованих на вдосконалення міжнародного співробітництва Національної поліції України з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями;

2) участь у реалізації заходів галузевого співробітництва з Європейським Союзом, здійснення координації діяльності органів (підрозділів) поліції щодо виконання зобов'язань за міжнародними договорами України з ЄС з питань, що належать до компетенції поліції;

3) організація та здійснення спільно з іншими органами (підрозділами) поліції та правоохоронними органами України міжнародного співробітництва з питань підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку під час підготовки та проведення міжнародних масових заходів;

4) забезпечення співробітництва з Генеральним секретаріатом Інтерполу в питаннях фінансових зобов'язань України перед Інтерполом, у тому числі організація документального забезпечення сплати щорічного членського внеску до Генерального секретаріату Інтерполу;

5) надсилання запитів про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу оповіщень та циркулярів;

6) організація та забезпечення міжнародного співробітництва правоохоронних органів та інших органів державної влади України каналами Інтерполу, забезпечення виконання зобов'язань, що випливають із членства України в Інтерполі. Забезпечення обміну інформацією в цілодобовому режимі під час реалізації повноважень НЦБ Інтерполу;

7) здійснення обміну інформацією з Інтерполом, іншими міжнародними організаціями, правоохоронними органами та іншими органами державної влади України, а також з компетентними органами інших держав з питань протидії злочинності;

8) забезпечення обміну інформацією між органами державної влади України та компетентними органами інших держав, а також з Генеральним секретаріатом Інтерполу щодо ідентифікації невідомих осіб та невпізнаних трупів;

9) забезпечення обміну інформацією між органами державної влади України та компетентними органами інших держав, а також з Інтерполом, щодо викрадених предметів, а також підроблених, викрадених, втрачених документів;

10) використання інформаційної системи і банків даних Інтерполу та внесення до цих банків даних інформації правоохоронних органів України.

Надання правоохоронним органам та іншим органам державної влади України у випадках, передбачених законодавством, доступу до інформаційної системи і банків даних Інтерполу;

11) складання на підставі матеріалів компетентних органів інших держав та Інтерполу інформаційно-аналітичних матеріалів з питань міжнародного правоохоронного співробітництва, надсилання їх до правоохоронних органів та інших органів державної влади України;

12) складання на підставі інформації правоохоронних органів та інших органів державної влади України інформаційно-аналітичних матеріалів з питань міжнародного правоохоронного співробітництва, надсилання їх до компетентних органів інших держав, Інтерполу та інших міжнародних організацій;

13) організація в межах компетенції та координація участі представників правоохоронних органів та інших органів державної влади України в заходах, організованих Інтерполом та іншими міжнародними організаціями, членом яких є Україна;

14) організація в межах компетенції участі працівників поліції та інших органів державної влади України в навчальних програмах та заходах, які проводяться компетентними органами інших держав, Інтерполом та іншими міжнародними організаціями на території України з питань удосконалення роботи правоохоронних органів;

15) здійснення в установленому порядку підбору кандидатів, унесення керівництву Національної поліції України пропозицій про направлення представників поліції до Генерального секретаріату Інтерполу, а також підготовка відповідних матеріалів щодо призначення або звільнення з посад представників Національної поліції України у складі закордонних дипломатичних установ України та Генерального секретаріату Інтерполу, здійснення координації їх діяльності;

16) організація впровадження в діяльність Національної поліції України та інших органів державної влади України новітніх інформаційно-комунікаційних систем, комп'ютерних та інших технологій, які розробляються та використовуються Інтерполом тощо [19].

Діяльність Національного центрального бюро Інтерполу та його відділів наразі в основному зосереджена на наступних напрямках: а) фіксація інформації щодо злочинів міжнародного масштабу; б) міжнародний пошук злочинців та осіб, що зникли безвісти; в) пошук підозрюваних з метою моніторингу їх переміщень; г) пошук викрадених об'єктів, включно з арт-об'єктами, зброєю, транспортними засобами та іншими; д) взаємодія на міжнародному рівні для розслідувань, пов'язаних з транскордонною злочинністю; е) сприяння у розробці та формулюванні національної політики з протидії міжнародній злочинності.

Аналізуючи завдання НЦБ Інтерполу в Україні Є.А. Говійко пропонує законодавчо визначені завдання НЦБ Інтерполу та його основні напрямки діяльності в сфері боротьби зі злочинністю в залежності від спрямованості поділити на: 1) здійснення координації та взаємодії з правоохоронними органами всередині країни; 2) взаємодія з міжнародними правоохоронними органами зарубіжних країн-учасниць; 3) здійснення безпосередньої взаємодії з Генеральним секретаріатом як центральним органом в боротьбі з міжнародною злочинністю МОКП - Інтерпол; 4) аналітично-прогностичний (оцінка стану злочинності в Україні та рівня загрози злочинної діяльності громадян України за кордоном) [16]. При цьому, автор виокремлює ще і додаткові завдання: 1) здійснення контролю за виконанням міжнародних договорів з питань боротьби з транснаціональною злочинністю; 2) розробка спеціальних засобів, форм та методів, які сприяють підвищенню боротьби з транснаціональною злочинністю; 3) здійснення співпраці з засобами масової інформації щодо інформаційного супроводу розкриття резонансних справ транснаціонального характеру; 4) здійснення захисту інформації баз даних

Національного центрального бюро від несанкціонованого доступу [16, с.134-135].

В межах визначених завдань НЦБ Інтерполу в Україні забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн як у цілому, так і в окремих напрямках боротьби із злочинністю і надає можливості для: 1) підготовки та надсилання ініціативних запитів за кордон; 2) підготовки та надсилання відповідей на запити зарубіжних правоохоронних органів; 3) обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку і вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках, процесуальною інформацією; 4) обміну досвідом роботи, законодавчими та іншими нормативними актами, учбово-методичною літературою з питань діяльності правоохоронних органів; 5) обміну науково-технічною та іншою інформацією з питань боротьби із злочинністю [16, с.125-126].

Є.К. Паніотов та Б. Бутенко завдання НЦБ Інтерполу в Україні поділяють на: 1. Попередження і розкриття злочинів; 2. Забезпечення безпеки і охорона громадського порядку; 3. Обмін досвідом, навчання [29].

На нашу думку, окрім вище визначених завдань НЦБ Інтерполу в Україні виконує ряд завдань по забезпеченню вирішення питання про поетапне автоматизоване введення в централізовані обліки відомостей про всіх розшукуваних каналами Інтерполу осіб, а також захист інформації, що надходить як від правоохоронних органів України, так і в процесі обміну НЦБ Інтерполу & МОКП – Інтерпол [30].

Також, вважаємо, що останнім часом види міжнародних злочинів, які можуть належати до компетенції НЦБ Інтерполу дещо розширилися, що продиктовано складною політичною ситуацією, розвитком мережі Інтернет та відповідно злочинів, які вчиняються в мережі (кіберзлочинність), підвищенням статистики вчинення міжнародних злочинів.

Разом з тим, відзначимо, що в останні 10 років збільшилась чисельність

транскордонних злочинів в сфері екології, зокрема, незаконна вирубка та вивезення лісів з території України, тобто транскордонна лісова злочинність.

Організована лісова злочинність продовжує розвиватися та розробляти нові методи здійснення лісових злочинних операцій та легалізації незаконної деревини. У Дунайсько-Карпатському регіоні та в Україні лісова злочинність є визнаною проблемою, яка завдає шкоди останнім пралісам Європи та підриває урядову політику щодо сталого управління лісами та їх охорони. Залежно від джерел та часу їх публікації, оцінки рівня незаконних лісозаготівель варіюються від 0,1% до 40% по всій країні. Незважаючи на те, що Регламент ЄС щодо деревини (EUTR) набув чинності у 2013 році і мав на меті зупинити потрапляння незаконно створених виробів з деревини та паперу на європейський ринок, EUTR та національне законодавство в Україні щодо лісової злочинності досі не виконуються повною мірою через різні прогалини та перешкоди [31, с.4].

Сьогодні роль Інтерполу та його відділень у становленні та удосконаленні міжнародних стандартів у сфері охорони довкілля вважається вагомою та ефективною. Це стосується, зокрема, практичної діяльності щодо протидії екологічним злочинам.

Окремим видом міжнародних злочинів, які спричиняють шкоду в великих розмірах та можуть носити транскордонний характер є злочини в сфері корупції.

Таким чином, вирішення проблем, які пов'язані із забезпеченням безпеки в мережі Інтернет, різними екологічними злочинами, злочинами в сфері корупції ставить перед підрозділами НЦБ Інтерполу нові завдання та потребує нових підходів.

Одним з таких підходів є відсутність в системі завдань НЦБ Інтерполу в Україні повноважень щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності. Так, до суб'єктів оперативно-розшукової діяльності належать підрозділи: Національної поліції - підрозділами кримінальної та спеціальної поліції;

Державного бюро розслідувань; Служби безпеки України; Служби зовнішньої розвідки України; Державної прикордонної служби України; управління державної охорони - підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона; органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України; розвідувального органу Міністерства оборони України - оперативними, оперативно-технічними, власної безпеки; Національного антикорупційного бюро України; Бюро економічної безпеки України. Також визначено, що проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами зазначених органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється [32, ст.5].

Отже, фактично НЦБ Інтерполу в Україні не виконує завдань та функцій щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності, хоча, на нашу думку, є головним органом для передачі інформації, що має обмежені можливості у проведенні оперативно-розшукових заходів у випадку розслідування злочинів транскордонного характеру. Відзначимо, що відповідно до своїх функцій НЦБ Інтерполу в Україні отримує від уповноважених органів іноземних держав запити про проведення перевірок, оперативно-розшукових та інших заходів на території України, організовує їх виконання правоохоронними й іншими органами державної влади України та інформує уповноважені органи іноземних держав про результати їх виконання. В той же час передбачено, що НЦБ Інтерполу в Україні для виконання своїх завдань має право ініціювати проведення на території іноземних держав розшукових заходів з метою встановлення місцезнаходження викраденого майна [19].

Саме тому, вважаємо, що одним з завдань НЦБ Інтерполу може бути здійснення оперативно-розшукової діяльності в межах виконуваних повноважень та компетенції, що дасть можливість мінімізувати витрату часу на обмін інформацією з територіальними підрозділами поліції в областях,

підвищить інтенсивність та якість співробітництва в сфері розкриття злочинів, які мають транскордонний характер та інформаційного обміну.

Отже, підрозділ Національної поліції – Департамент міжнародного поліцейського співробітництва (який здійснює повноваження НЦБ Інтерполу в Україні) повинен також бути включений до переліку суб'єктів, які мають право здійснювати оперативно-розшукову діяльність щодо міжнародної злочинності. Пропонуємо розширити перелік завдань НЦБ Інтерполу та доповнити пунктом «проведення за запитами міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів іноземних держав оперативно-розшукових заходів».

Ураховуючи викладене можна зробити висновок, що **завданнями НЦБ Інтерполу в Україні є нормативно визначений обсяг діяльності структурних підрозділів НЦБ Інтерполу, що полягає в попередженні та розкритті злочинів транскордонного характеру, здійсненні співпраці як з національними правоохоронними органами, так і з міжнародними правоохоронними органами та організаціями, а також організація та проведення навчань/тренінгів/курсів підвищення кваліфікації співробітників НЦБ Інтерполу з метою вдосконалення професійних умінь та навичок.**

Міжнародний розшук із використанням каналів Інтерполу ведеться у двох випадках:

- за наявності вірогідних даних про виїзд розшукуваної особи в інші країни;
- за ініціативи країн-членів МОКП – Інтерполу, при надходженні запиту до НЦБ Інтерполу в Україні про розшук осіб, які прибули до України з інших держав [33].

Форми взаємодії можуть бути різними:

- обмін актуальною інформацією про злочин або про вчинення злочину, а також про осіб, причетних до них;
- виконання запитів про проведення оперативно-розшукових заходів;

- розшук осіб, які переховуються від переслідування правоохоронними органами;
- розшук осіб, які зникли безвісти;
- розшук осіб, які переховуються від покарання;
- обмін інформацією про нові види злочинів (наприклад, використання Інтернету тощо);
- розшук та повернення вкрадених предметів, що мають номери або характерні ознаки, а також повернення номерних цінних паперів [33].

Під час виконання законодавчо визначених завдань та функцій НЦБ Інтерполу в Україні діє в межах своїх прав та обов'язків. З огляду на те, що ми розглядаємо права та обов'язки структурного підрозділу центрального органу виконавчої влади, діяльність якого носить публічний та міжнародний характер, то необхідно розкривати його статус саме в публічно-правовій сфері.

Слід відзначити, що здійснивши юридичний аналіз міжнародних правових актів, та норм національного законодавства, яким урегульовано діяльність НЦБ Інтерполу в Україні зазначимо, що станом на сьогодні відсутній перелік прав та обов'язків даного органу. Про права та обов'язки можна вести мову виходячи з завдань та функцій даного суб'єкта, а практичне вираження вони отримують в його компетенції і повноваженнях. В юридичній літературі зміст цих термінів визначається по-різному. Слід розглянути спочатку словникове та нормативне пояснення.

Компетенція (лат. *competentia*, від *compete* - взаємно прагну; відповідаю, підходжу) - сукупність предметів відання, завдань, повноважень, прав і обов'язків державного органу або посадової особи, що визначаються законодавством. Термін «повноваження» означає обмежене право використовувати ресурси організації і направляти зусилля її співробітників на виконання завдань [34].

Великий тлумачний словник сучасної української мови термін «повноваження» трактує як право, надане кому-небудь для здійснення чогось

[35, с. 814], а «компетенція» – коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи [36, с. 445]. Концепція адміністративної реформи в Україні так встановлює взаємозв'язок між повноваженнями і компетенцією: «повноваження органу виконавчої влади – це закріплені за органом виконавчої влади права й обов'язки (у тому числі обов'язки нести відповідальність за наслідки виконання повноважень – так звані «юрисдикційні» обов'язки). Для визначення певного обсягу повноважень, закріпленого за кожним органом виконавчої влади відповідно до покладених на нього завдань і функцій, застосовується поняття «компетенція».

Взагалі, в юридичній літературі існує багато точок зору з приводу визначення поняття «повноваження». В словниковій літературі поняття «повноваження» тлумачиться через сукупність прав і обов'язків державних органів і громадських організацій, а також посадових та інших осіб, закріплених за ними у встановленому законодавством порядку для здійснення покладених на них функцій [37, с. 639]; як право, надане кому-небудь для здійснення чогось, компетенція, доручення, повновасть [38, с. 469].

Г.В. Бублик визначає поняття “повноваження” як сукупність прав і обов'язків державних органів і громадських організацій, а також посадових та інших осіб, закріплених за ними у встановленому законодавством порядку для здійснення покладених на них функцій. Обсяг повноважень конкретних державних органів та їх посадових осіб залежить від їх місця в ієрархічній структурі відповідних органів [39, с.14].

В.Ф. Погорілко надає таке визначення терміну «делегування повноважень» – це тимчасова передача своїх повноважень одними органами державної влади іншим органам державної влади або органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям. Таким чином, В.Ф. Погорілко визначає, що делегуючим органом є лише органи державної влади, а делегованими суб'єктами – інші державні органи, органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та установи [40, 41, с. 54].

А.В. Дуда взагалі схильний до того, що повноваження є складовою частиною функції. На кожен сферу як на об'єкт діяльності органів виконавчої влади «накладається» відповідна функція, яка складається із спеціальних повноважень [42, с.40].

Є. Кулакова вважає, що владні повноваження державного органу складаються з юридичних прав для здійснення державних функцій та юридичних обов'язків, які покладаються на нього державою. Права є реальною можливістю у разі виконання державним органом покладених на нього функцій та збігаються з обов'язками і зливаються в єдину правову категорію повноважень [43, с. 12]. Компетенція органу державної влади вказує на: 1) галузь суспільного життя, яка є об'єктом діяльності державного органу; 2) державну функцію, яку орган має здійснювати у певній галузі суспільного життя; 3) конкретні повноваження, які є засобами успішного здійснення зазначеної функції [44].

Таким чином, поняття «компетенція» і «повноваження» є близькими за змістом, а з огляду на те, що реалізація прав, виконання обов'язків та настання відповідності суб'єкта можливе лише в межах встановленої компетенції, то компетенція є поняттям значно ширшим.

Вважаємо, що розкриття прав та обов'язків НЦБ Інтерполу в Україні, як органу публічного адміністрування, варто здійснювати через його повноваження та компетенцію, які визначені в Статуті.

На нашу думку, **повноваження** – це межі правомірної поведінки НЦБ Інтерполу в Україні, як органу публічного адміністрування, тоді як **компетенція** – це можливість органу публічного адміністрування застосовувати систему засобів публічного адміністрування на власний розсуд в межах прав та обов'язків, які визначені в статутному документі [45].

Є.К. Паніотов досліджуючи адміністративно-правовий статус НЦБ Інтерполу до одного з блоків відносить саме компетенцію НЦБ Інтерполу, що включає нормативно визначені його завдання (або цілі), а також

повноваження. Водночас, Є.К. Паніотов, пропонує повноваження НЦБ Інтерполу поділити на такі групи: – організація та координація міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з використанням можливостей МОКП – Інтерпол на підставі адміністративно-правових нормативних актів, а також актів МОКП – Інтерпол; здійснення управління та контролю за сферою міжнародного співробітництва правоохоронних органів України відповідно до адміністративно-правових нормативних актів, а також актів МОКП – Інтерпол; визначення на підставі актів МОКП – Інтерпол адміністративно-правових процедур співробітництва правоохоронних органів України з НЦБ Інтерполу як органом МОКП – Інтерпол, у тому числі розроблення адміністративно-правових нормативних актів, що регламентують порядок такого співробітництва; встановлення заборон та обмежень щодо міжнародного співробітництва з використанням можливостей МОКП – Інтерпол у конкретних справах чи питаннях відповідно до адміністративно-правових нормативних актів України, а також актів МОКП – Інтерпол [46].

Суб'єктивні права у сфері публічного управління – це надана і гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки у правовідносинах, яка забезпечена кореспондуючим обов'язком іншого суб'єкта правовідносин [16, с.136].

Таким чином, суб'єктивні права у сфері публічного управління такі:

- а) унормована поведінки;
- б) можливість, надана особі, яка володіє адміністративною правоздатністю і адміністративною дієздатністю;
- в) можливість, надана з метою задоволення її інтересів у сфері державного управління і вирішення завдань, що стоять перед нею;
- г) поведінка, що реалізується у правовідносинах;
- д) поведінка у певних рамках, межах. Порушення цих меж (міри можливої поведінки) є зловживанням правом;
- е) існують тільки у зв'язку з відповідним юридичним обов'язком з боку іншого суб'єкта правовідносин і без виконання цього обов'язку не можуть бути

реалізовані; ж) реалізація прав гарантується державним примусом щодо носія кореспондуючого обов'язку; з) мають юридичну природу, оскільки надаються адміністративно-правовими нормами і гарантуються державою [16, с.136].

Права та обов'язки фізичних осіб та юридичних осіб публічного права в публічно-правовій сфері відрізняються, що продиктовано різним їхнім адміністративно-правовим статусом.

На думку В.К. Колпакова та О.В. Кузьменко, суб'єктивні права у сфері державного управління – це надана й гарантована державою, а також закріплена в адміністративно-правових нормах міра можливої (дозволеної) поведінки в правовідносинах, яка забезпечена кореспондуючим обов'язком іншого учасника правовідносин [47, с. 73]. Підтримує вказану точку зору також Т.О. Коломоєць [48, с. 61].

П.С. Лютіков, суб'єктивне право юридичної особи у сфері публічного адміністрування – це індивідуально-визначений залежно від адміністративної правосуб'єктності юридичної особи обсяг її дозволеної правової поведінки у сфері публічного адміністрування, який у передбачених законом випадках може забезпечуватися заходами адміністративного примусу [51, с.433].

Таким чином, досліджуючи права НЦБ Інтерполу в Україні відзначимо, що:

- 1) даний орган є суб'єктом адміністративно-правових відносин;
- 2) обсяг прав визначено нормативно-правовими актами;
- 3) виражаються в діяльності, тобто в активних діях чи бездіяльності, яка урегульована міжнародними нормами та нормами національного законодавства;
- 4) реалізація суб'єктивних прав НЦБ Інтерполу передбачає виникнення адміністративних обов'язків у інших суб'єктів адміністративних правовідносин;
- 5) права знаходять своє вираження через застосування відповідних адміністративно-правових засобів;
- 6) дотримання прав може бути забезпечено шляхом застосування заходів адміністративного примусу.

Отже, права НЦБ Інтерполу в Україні – це нормативно визначений

обсяг можливостей, які суб'єкт публічного адміністрування реалізує за допомогою системи адміністративно-правових засобів з метою протидії та боротьби із злочинністю транскордонного характеру, а також забезпечення публічного порядку та безпеки.

До прав НЦБ Інтерполу в Україні, як органу публічного управління можна віднести:

1) участь у формуванні основних напрямів державної політики у сфері здійснення міжнародного співробітництва та співробітництва з іншими суб'єктами публічної адміністрації щодо виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу та відповідно вносити пропозиції змін до діючих нормативно-правових актів та приймати участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів, що стосуються діяльності НЦБ Інтерполу;

2) здійснення організаційно-методичного керівництва роботою органів та підрозділів поліції у сфері міжнародної діяльності

3) право у своїй діяльності використовувати систему адміністративних засобів публічного адміністрування, зокрема: нагляд за виконанням органами поліції міжнародних договорів України;

4) бути стороною міжнародних відносин з питань попередження, протидії та боротьби з міжнародною злочинністю;

5) направляти представників НЦБ Інтерполу в Україні до Генерального секретаріату Інтерполу та закордонних дипломатичних установ України;

6) провадити експертизу міждержавних і міжурядових договорів з питань, що належать до компетенції Національної поліції України і за результатами роботи висновки до проєктів;

7) виконувати представницькі повноваження;

8) участь в проєктах міжнародної технічної, гуманітарної та благодійної допомоги, яка надається іноземними державами, міжнародними організаціями та місіями, забезпечення у межах компетенції отримання поліцією

міжнародної технічної допомоги, здійснення моніторингу щодо реалізації проєктів такої допомоги та звітування в установленому порядку;

9) участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, а також взаємодія з уповноваженими міжнародними організаціями з цього напрямку роботи;

10) виконувати функції НЦБ Інтерполу в Україні;

11) надсилати запити до НЦБ Інтерполу іноземних держав в цілях виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в Україні;

12) здійснювати обмін інформацією, що міститься в базах даних НЦБ Інтерполу. З даного приводу, наведемо, твердження В.В. Чуєнко, що найбільш важливою функцією НЦБ Інтерполу – ключем міжнародної поліцейської співпраці, є саме забезпечення можливості надійного та швидкого обміну інформацією [49, с.60];

13) мати інші права в межах повноважень, що належать до компетенції НЦБ Інтерполу.

Діалектичною протилежністю суб'єктивних прав у сфері публічного управління є суб'єктивні юридичні обов'язки. Вони нерозривно пов'язані і не можуть існувати один без одного, оскільки право одного суб'єкта не може бути реалізоване поза виконанням обов'язку іншим суб'єктом. Таким чином, у державному управлінні існування обов'язків поза правами і навпаки – прав поза обов'язками позбавлено будь-якого сенсу [16, с.136].

В.Г. Чорна відносить юридичні обов'язки скоріше до правостимулюючих факторів, аніж до правових обмежень. У цьому аспекті він зазначає, що такий погляд походить не з інформаційно-психологічної дії права, а із соціального механізму, соціологічного підходу до правового стимулювання, у якому головною є не проблема задоволення конкретних інтересів конкретних суб'єктів права (матеріальна сторона), а проблема їх правомірної діяльності (формальна сторона) [50, с.123].

Суб'єктивні адміністративно-правові обов'язки – це покладена

державою і закріплена в адміністративно-правових нормах міра належної поведінки у правовідносинах, їх реалізація, забезпечена можливістю державного примусу. Суб'єктивні адміністративно-правові обов'язки у сфері державного управління такі: а) необхідна, належна поведінка; б) можуть покладатися тільки на праводієздатну особу; в) покладаються в інтересах інших осіб; г) існують у правовідносинах; е) реалізація забезпечується державним примусом; ж) мають свою межу, міру; з) мають юридичну природу, оскільки закріплені адміністративно-правовими нормами і забезпечуються застосуванням державного примусу [118].

Суб'єктивні юридичні обов'язки В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко називають діалектичною протилежністю суб'єктивних прав у сфері державного управління. Вони нерозривно пов'язані й не можуть існувати один без одного, оскільки право одного суб'єкта не може бути реалізоване поза виконанням обов'язку другим суб'єктом. Таким чином, у державному управлінні існування обов'язків поза правами та, навпаки, існування прав поза обов'язками позбавлено будь-якого сенсу. Суб'єктивні адміністративно-правові обов'язки – це встановлена державою й закріплена в адміністративно-правових нормах міра належної поведінки в правовідносинах [118].

П.С. Лютіков суб'єктивний обов'язок юридичної особи у сфері публічного адміністрування – це обсяг конкретно-визначеної залежно від адміністративної правосуб'єктності юридичної особи суспільно-необхідної правової поведінки, встановленої в адміністративному нормативному або індивідуальному правовому акті, виконання якої забезпечується в передбачених законом випадках заходами адміністративного примусу [51, с.433-434].

Отже, адміністративно-правовий обов'язок суб'єкта публічного права - це система правових приписів, які визначають міру та обсяги можливої правомірної поведінки суб'єкта адміністративних правовідносин.

Тоді як під **обов'язками НЦБ Інтерполу в Україні** пропонуємо

розуміти *нормативно визначений обсяг правової поведінки, який визначає правовий спосіб впливу на поведінку суб'єкта з метою виконання поставлених задач та цілей в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю.*

В межах наділеної компетенції НЦБ Інтерполу в Україні має наступні обов'язки:

1) забезпечує взаємодію Національної поліції України з відповідними органами влади, іноземними установами та організаціями, а також міжнародними організаціями з питань, що належать до компетенції Національної поліції України, зокрема організовує та координує в межах компетенції роботу представників Національної поліції України у складі закордонних дипломатичних установ України, міжнародних організацій та органів; 2) забезпечує розвиток та поглиблення зав'язків з представниками компетентних правоохоронних органів іноземних держав, які працюють у складі дипломатичних представництв іноземних держав та міжнародних організацій в Україні; 3) здійснює організаційно-методичне керівництво роботою органів та підрозділів поліції у сфері міжнародної діяльності, визначає пріоритетні напрями міжнародної діяльності Національної поліції України з урахуванням особливостей сучасного розвитку міжнародних відносин та забезпечує загальний контроль за міжнародною діяльністю органів та підрозділів поліції; 4) співпрацює з дипломатичними установами України за кордоном та дипломатичними установами іноземних держав в Україні з питань протидії злочинності; 5) приймає участь в розробленні проєктів нормативно-правових актів, що стосуються предмету його діяльності; 6) бере участь у реалізації заходів галузевого співробітництва з Європейським Союзом та НЦБ Інтерполу іноземних держав; 7) готує самостійно або спільно із зацікавленими органами та підрозділами поліції висновки до проєктів міждержавних і міжурядових договорів з питань, що належать до компетенції Національної поліції України; 8) організовує роботу (добір, підготовка, направлення, перебування та повернення) щодо участі

поліцейських у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, а також взаємодіє з уповноваженими міжнародними організаціями з цього напрямку роботи; 9) здійснює обмін інформацією з Генеральним секретаріатом Інтерполу, правоохоронними органами та іншими органами державної влади України, а також з компетентними органами іноземних держав з питань протидії злочинності; 10) організовує та координує за запитами правоохоронних органів України міжнародний розшук підозрюваних, обвинувачених (підсудних) та засуджених осіб, які переховуються від органів досудового слідства, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, зниклих безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; 11) організовує та координує за запитами уповноважених органів іноземних держав розшук на території України осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, що пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; 12) організовує та координує приймання-передачу осіб, стосовно яких Генеральною прокуратурою України або Міністерством юстиції України прийнято рішення про задоволення клопотань уповноважених органів іноземних держав щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання; 13) здійснює інші обов'язки, які визначені в законодавчих актах, що визначають завдання та функції НЦБ Інтерполу в Україні [52].

В адміністративно-правовій науці існує декілька класифікацій прав та обов'язків органу публічної влади в системі державного управління. На підставі узагальнення існуючих класифікацій адміністративних прав та обов'язків у сфері публічного адміністрування, на нашу думку, досить цілісну класифікацію наводить П.С. Лютіков. Зокрема, права й обов'язки суб'єкта публічного управління запропоновано розподілити за такими критеріями:

1) залежно від наявності в юридичної особи владних повноважень: – права та обов'язки (компетенція й повноваження) органів публічної адміністрації: право видавати адміністративні акти, здійснювати контроль за їх виконанням, видавати дозволи й ліцензії; обов'язок діяти в межах Конституції України та законів України, дотримуватися прав приватних осіб у публічних відносинах, забезпечувати нормативно-правове регулювання тощо. Останні у свою чергу залежно від самостійності прийняття рішень поділяються на такі: а) імперативні й чітко визначені повноваження, що не передбачають самостійності органу публічної адміністрації під час прийняття певного рішення: обов'язок анулювати дозвіл суб'єкта господарювання на впровадження нових технологій у випадку виявлення порушень правил пожежної безпеки, що може призвести до виникнення пожежі або створення перешкод у її гасінні й евакуації людей; б) обов'язок видати припис про усунення допущених правопорушень у разі публічного оголошення керівними політичної партії наміру вчинення нею дій, за які згідно із законодавством України передбачена юридична відповідальність тощо; в) дискреційні повноваження, тобто повноваження щодо реалізації адміністративного розсуду, коли вони не передбачають обов'язків органу узгоджувати свої рішення з будь-яким іншим суб'єктом і пов'язані з певною альтернативністю норми у визначенні меж можливих дій або бездіяльності органу (наприклад, право встановлювати певні пільги під час сплати податків, право обирати та призначити відповідний вид адміністративного стягнення за наявності альтернативи в санкціях тощо); права й обов'язки юридичних осіб, не наділених владними повноваженнями (право на одержання адміністративної послуги, право подавати позов через адміністративний суд на дії (бездіяльність) і рішення органів публічної адміністрації та їхніх посадових осіб, право на звернення до органів державної влади й місцевого самоврядування тощо) [51, с.433];

2) залежно від підстав виникнення: – легальні – права й обов’язки, закріплені адміністративним законодавством (обов’язок одержання відповідної ліцензії або дозволу на певний вид господарської діяльності, право на оскарження податкового повідомлення-рішення тощо); – договірні – права й обов’язки, закріплені адміністративним договором (зобов’язання щодо виконання робіт, надання послуг, виконання умов адміністративного договору у встановлені ним строки, право на дострокове розірвання договору, його пролонгацію тощо) [51, с.433];

3) залежно від обсягу адміністративної правосуб’єктності: – загальні права й обов’язки, характерні для всіх юридичних осіб, незалежно від форми власності й організаційно-правових форм (право вступу в правовідносини, обов’язок нести адміністративну відповідальність, обов’язок виконання рішення суду, у тому числі адміністративного, тощо); – спеціальні права й обов’язки, характерні для окремих груп юридичних осіб, різних організаційно-правових форм, форм власності тощо (зокрема, право громадських об’єднань на участь у регуляторній політиці, право застосовувати заходи адміністративного примусу, обов’язок одержання ліцензії на певний вид господарської діяльності, обов’язок сплачувати відповідний податок залежно від виду діяльності, наприклад сплата акцизного збору) [51, с.432-433].

В адміністративно-правовій науці запропоновано поділити права і обов’язки НЦБ Інтерполу на: I. Статутні права і обов’язки; II. Відомчі права і обов’язки: загальні та спеціальні (права та обов’язки, які виникають у зв’язку з реалізацією своєї спеціальної компетенції як спеціалізованого правоохоронного органу України в боротьбі з транснаціональною (міжнародною) злочинністю) [16, с.142, 145].

На нашу думку, **права та обов’язки НЦБ Інтерполу в Україні також є видовим поняттям і взявши за основу певні критерії їх можна поділити наступним чином [53]:**

1) за предметом діяльності, права і обов'язки, що спрямовані на:

- а) боротьбу з міжнародною злочинністю;
- б) інформаційну діяльність;
- в) представницьку діяльність;
- г) міжнародну співпрацю щодо виконання завдань НЦБ Інтерполу;
- д) міжнародну взаємодію з МОКП – Інтерпол, НЦБ Інтерполу іноземних

держав;

- е) взаємодію з правоохоронними органами України;
- є) навчально-освітня діяльність;

2) за межею дії:

а) визначені в міжнародних актах та договорах, які ратифікувала Україна як член МОКП – Інтерпол;

б) визначені в нормах національного законодавства: закони та підзаконні нормативно-правові акти;

в) визначені в локальних актах;

3) залежно від владних повноважень:

а) імперативні;

б) дискреційні, тобто повноваження може полягати у виборі діяти чи не діяти, а якщо діяти, то у виборі варіанту рішення чи дії серед варіантів, що прямо або опосередковано закріплені у законі.

Важливою ознакою такого вибору є те, що вони здійснюється без необхідності узгодження варіанту вибору будь-ким [54].

1.3. Сутність організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні.

Необхідним елементом правового статусу будь-якого державного органу є його структурно-організаційний блок, який включає два елементи:

1) структурний: структура центрального апарату та окремих територіальних підрозділів, схема організаційного підпорядкування та розподілу функціональних повноважень; 2) організаційний: нормативний порядок створення, реорганізації, ліквідації, порядок реалізації процедур внутрішньої та зовнішньої роботи, порядок взаємодії із іншими суб'єктами відповідних правовідносин [55, с.8; 56, с.38-39; 57]. Професор В.К. Колпаков сутність органів публічної адміністрації пропонує визначати через їх двох рівневий зміст: 1) організаційно-структурний та 2) функціональний [156]. Де організаційно-структурний являє собою логічну системну побудову органу виконавчої влади, тобто наявність центрального апарату управління та інших структурних елементів. Тоді як функціональний є вираженням законодавчо визначених завдань, функцій, прав, повноважень та компетенції органу публічно влади.

У науковій літературі організаційну структуру державного органу розуміють як сукупність структурних елементів (підрозділів, посадових осіб та ін.) та взаємозв'язок між цими структурними елементами. Також в більшості випадків прийнято вирізняти вертикальні та горизонтальні зв'язки між елементами структури органу державної влади [58, с.245]. Існує думка, що організаційна структура представляє собою внутрішню архітектуру організації, включаючи систему зв'язків між її відділами та співробітниками. Різні елементи, підрозділи або посади в межах організаційної структури створюються з метою виконання специфічних управлінських завдань або робіт, що сприяє досягненню загальних цілей організації.

Законом України «Про Національну поліцію» визначено, що Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [14, ст.1]. Тобто, як орган виконавчої влади має свою організаційну та функціональну структуру.

Отже, організаційну структуру Національної поліції України можна визначити як сукупність її структурних елементів (підрозділів, установ, посадових осіб) та системоутворюючих зв'язків між ними, яка обумовлена її завданнями, функціями, принципами діяльності та забезпечує надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; протидії злочинності, а також послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [59, с.81-82]. Організаційна структура наявна і в структурних підрозділах на рівні департаментів та управлінь, тобто тих структурних одиницях, які в своїй структурі можуть мати відділи та сектори.

Систему органів виконавчої влади в нашій країні побудовано з урахуванням її адміністративно-територіального устрою, а також їх особливостей і функцій, характеру та обсягу покладених на них завдань. Будь-які ланки цієї системи є одночасно керуючою і керованою системами [60, с.82-83]. При чому, дані системи, на нашу думку, можуть бути різних рівнів, наприклад, умовно центральний рівень - Міністерство внутрішніх справ України та підконтрольні йому центральні органи виконавчої влади, в тому числі, і Національна поліція; регіональний рівень – на рівні обласних підрозділів міжнародного поліцейського співробітництва, координацію діяльності яких здійснює ДМПС, та умовно локальний рівень – начальник ДМПС та начальники його структурних підрозділів.

Відомий фахівець в галузі теорії управління правоохоронними органами В.М. Плішкін у своїх працях виділяє спеціальні принципи управління, зокрема, принципи побудови системи управління, до яких він відносить принципи ієрархічності, функціональний, територіально-галузевий [61, с.117]. Дані принципи є основоположними принципами в організації та адмініструванні ДМПС.

На підставі цього зробимо висновок, що найчастіше структура багатьох державних органів, і Національна поліція не є виключенням, будується в залежності від території, на якій вони діють, – територіальний принцип; напрямів діяльності органу в цілому або його структурних підрозділів – функціональний принцип [59, с.82].

Визначення структурного підрозділу, що безпосередньо виконуватиме завдання і функції НЦБ Інтерполу, належить до повноважень Голови Національної поліції. Так, згідно з пунктом 10 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію» керівник поліції затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату поліції [14]. Відповідно до підпункту 28) пункту 11 Положення про Національну поліцію, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2015 року № 877 [15], Голова Національної поліції затверджує штатний розпис (штат) центрального органу управління Національної поліції, а відповідно до підпункту 8) пункту 11 цього ж Положення – затверджує положення про структурні підрозділи центрального органу управління Національної поліції [46, с.193].

НЦБ Інтерполу в Україні (ДМПС) є структурним підрозділом Національної поліції, повноцінним та самостійним членом МОКП – Інтерпол та представляє інтереси України як її члена, має досить розгалужену, але водночас просту та зрозумілу структуру та систему організації діяльності. Фактично робота НЦБ Інтерполу в Україні будується на трьох рівнях:

- I. Центральний – ДМПС (НЦБ Інтерполу);
- II. Регіональні представництва ДМПС (НЦБ Інтерполу);
- III. Внутрішня організація НЦБ Інтерполу.

Кожен структурний підрозділ має визначені завдання, функції, повноваження та компетенцію, що спрямовані на реалізацію завдань НЦБ Інтерполу в цілому. Між підрозділами НЦБ Інтерполу відбувається постійна взаємодія, що удосконалюється з розвитком інформаційних технологій та дозволяє практично миттєво спрямовувати та виконувати відповідні

інформаційні запити щодо розшуку та затримання міжнародних злочинців; припинення діяльності транснаціональних злочинних груп; блокування каналів нелегального переміщення викраденого майна та доходів від злочинів.

І.І. Брус відзначає, що особливістю організації НЦБ Інтерполу є: національне законодавство; національно-територіальний поділ; членство в міжнародних угодах; традиції у взаємодії правоохоронних органів; фінансові та кадрові питання НЦБ Інтерполу [62, с.192].

Організаційно структура НЦБ Інтерполу (ДМПС) складається з начальника департаменту, якому підзвітні заступники начальника департаменту - начальники управлінь міжнародних відносин та взаємодії з Інтерполом та Європолем, а також начальник управління організаційного, правового та технічного забезпечення.

Організаційно структура НЦБ Інтерполу відповідає положенням щодо структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» від 12 березня 2005 р. № 179.

Правовий статус посадових осіб НЦБ Інтерполу в Україні обумовлений специфікою тих повноважень посадових осіб НЦБ Інтерполу, які безпосередньо стосуються питань міжнародного співробітництва правоохоронних органів України з використанням каналів Інтерполу та регламентуються Положенням про ДМПС, функціональними обов'язками працівників НЦБ Інтерполу, адміністративними нормативно-правовими актами, що врегульовують окремі питання міжнародного співробітництва каналами Інтерполу; здійснення співпраці з правоохоронними органами України; здійснення заходів по навчанню та підвищенню кваліфікації поліцейських та працівників НЦБ Інтерполу; впливають з інших завдань, які виконує НЦБ Інтерполу. Обсягу наявних повноважень працівників НЦБ

Інтерполу має перспективи розширення цих повноважень, спрощення деяких управлінсько-адміністративних процедур, відмови від паперового документообігу за зразком країн Європейського Союзу. Однак реалізувати такі ініціативи на практиці може бути вкрай складно на рівні одного департаменту центрального органу виконавчої влади, оскільки, як питання організації документообігу в центральних органах державної влади України та їх структурних підрозділах, так і принципи організації управління в центральних органах виконавчої влади України регламентовані актами законодавства та підзаконними нормативно-правовими актами [65, с.50-51].

У рамках організаційно-штатної структури в НЦБ Інтерполу відповідним чином розподілені повноваження посадових осіб різного рівня: начальника, першого заступника, заступника, начальників управлінь, начальників відділів і секторів.

Як нами було зазначено вище НЦБ Інтерполу (ДМПС) очолює начальник, який призначається на посаду й звільняється з посади в установленому порядку. Начальник ДМПС здійснює керівництво його діяльністю та має першого заступника, заступників, які призначаються на посаду і звільняються з посади у визначеному порядку. У разі відсутності начальника ДМПС його обов'язки виконує перший заступник або один із заступників, на якого Головою Національної поліції України покладено виконання обов'язків.

Начальник ДМПС наділений наступними повноваженнями:

1) забезпечує виконання завдань та функцій, передбачених Положенням про ДМПС;

2) визначає основні напрями роботи ДМПС, шляхи виконання покладених на ДМПС завдань та заходи щодо вдосконалення його діяльності;

3) організовує та контролює виконання працівниками ДМПС Конституції, законів і міжнародних договорів України, нормативно-правових актів Президента, Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, нормативно-

правових актів Міністерства внутрішніх справ, організаційно-розпорядчих актів Національної поліції України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

4) бере участь у нарадах керівництва Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, уносить пропозиції до порядку денного та проєктів рішень нарад;

5) спрямовує та організовує роботу з участі в розробленні законодавчих та інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів України з питань, що належать до компетенції поліції, подає підготовлені проєкти керівництву Національної поліції України для внесення їх на розгляд Міністра внутрішніх справ України;

6) забезпечує опрацювання ДМПС проєктів законодавчих та інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів України, розроблення яких здійснюється іншими структурними підрозділами центрального органу управління поліції, правоохоронними органами або іншими органами державної влади України, компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями, бере безпосередню участь у їх розробленні, подає за результатами опрацювання пропозиції керівництву Національної поліції України;

7) забезпечує взаємодію ДМПС з органами (підрозділами) поліції, іншими органами державної влади України щодо питань, що належать до компетенції ДМПС;

8) ініціює перед керівництвом Національної поліції України проведення службових розслідувань за фактами порушення службової дисципліни працівниками ДМПС та надзвичайних подій за їх участю;

9) розподіляє обов'язки між заступниками начальника ДМПС, затверджує посадові (функціональні) обов'язки поліцейських та інших працівників ДМПС, подає на затвердження Голові Національної поліції України посадові інструкції державних службовців ДМПС;

10) організовує професійне навчання працівників ДМПС, а також атестування поліцейських та проведення щорічного оцінювання результатів виконання завдань державними службовцями;

11) організовує роботу з добору кадрів до ДМПС, формування та узагальнення обліку кандидатів для заміщення вакантних посад у ДМПС на відповідні посади;

12) погоджує рапорти (заяви) працівників ДМПС щодо надання відпусток, передбачених законодавством України;

13) подає керівництву Національної поліції України пропозиції щодо призначення на посади та звільнення з посад працівників ДМПС, присвоєння їм спеціальних звань або рангів, заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності;

14) подає керівництву Національної поліції України пропозиції щодо встановлення працівникам ДМПС відповідних надбавок, доплат, премій та інших виплат;

15) організовує діловодство, здійснює контроль за оформленням на належному рівні документів працівниками ДМПС. Забезпечує отримання, обробку, облік та зберігання інформації і документів, у тому числі з використанням автоматизованих інформаційних систем та готових програмних рішень;

16) для забезпечення та вдосконалення діяльності подає у встановленому порядку керівництву Національної поліції України потребу в коштах та матеріально-технічному забезпеченні, обґрунтовану деталізованими розрахунками з дотриманням норм, лімітів, табелів належності та інших нормативних показників, а також пропозиції щодо джерел фінансування;

17) забезпечує та контролює дотримання вимог законодавства України щодо запобігання корупції в ДМПС;

18) розглядає звернення громадян, що надходять до ДМПС, дає відповідні доручення щодо їх розгляду;

19) видає у межах своїх повноважень організаційно-розпорядчі акти ДМПС, підписує від імені ДМПС листи, звернення, повідомлення та інші документи;

20) представляє ДМПС, а за дорученням керівництва Національної поліції України - Національну поліцію України в органах державної влади України, іноземних установах, міжнародних організаціях з питань, що належать до компетенції поліції;

21) виступає як начальник НЦБ Інтерполу в Україні у відносинах з Генеральним секретаріатом та іншими органами Інтерполу, компетентними органами інших держав, міжнародними організаціями в межах діяльності Інтерполу;

22) виступає як керівник НКП в Україні у відносинах з Європолем, компетентними органами інших держав, міжнародними організаціями в межах діяльності Європолу;

23) аналізує результати службової діяльності ДМПС, його структурних підрозділів та затверджує висновки за результатами підбиття підсумків службової діяльності;

24) контролює та несе відповідальність за дотримання підлеглими службової дисципліни;

25) забезпечує збереження, цільове використання матеріальних цінностей та нематеріальних активів, що передані в користування або відповідальне зберігання працівникам ДМПС;

26) затверджує в установленому порядку бланки, печатки, штампи, символіку та реквізити ДМПС з використанням української мови та робочих мов Інтерполу і Європолу;

27) використовує при здійсненні своїх повноважень українську мову, а також робочі мови Інтерполу та Європолу;

28) забезпечує охорону державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом та здійснює контроль за їх зберіганням;

29) сприяє забезпеченню реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у межах своїх повноважень;

30) дотримується в межах компетенції принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у своїй діяльності;

31) забезпечує в межах компетенції виконання нормативно-правових актів з питань дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі та сексуальним домаганням;

32) бере участь в комісіях МВС з відбору та направлення поліцейських для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки за дорученням керівництва Національної поліції України;

33) здійснює інші повноваження, які випливають з покладених на ДМПС завдань і визначені законодавством України [19].

Начальник управління міжнародних відносин ДМПС наділений повноваженнями щодо: здійснює керівництво управлінням та організовує його роботу; вносить пропозиції до плану роботи з питань, що становлять компетенцію управління, та здійснює контроль за їх виконанням; розробляє документи концептуального та аналітичного характеру з питань, що становлять компетенцію управління; здійснює координацію міжнародного співробітництва з іншими підрозділами ДМПС (НЦБ Інтерполу) та підрозділами Національної поліції, іншими підрозділами центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується Міністром внутрішніх справ України, правоохоронними органами іноземних держав щодо виконання міжнародних зобов'язань; здійснює аналіз стану співробітництва із іноземними партнерами та вносить керівництву департаменту пропозиції щодо його подальшого розвитку; надає консультативно-правову допомогу структурним підрозділам Національної поліції з питань організації міжнародного співробітництва; організовує та проводить міжнародні заходи,

в тому числі, міжнародні конференції та семінари з питань, що відносяться до компетенції центральних органів виконавчої влади, діяльність яких координується Міністром внутрішніх справ України; готує інформаційно-довідкові матеріали щодо організації переговорів з іноземними делегаціями, а також готує інформаційно-довідкові матеріали при відправленні делегацій за кордон; здійснює інші повноваження визначені законодавчими актами [63].

До повноважень начальника управління організаційного, правового та технічного забезпечення ДМПС належать здійснення організації, контролю та нагляду за: дотриманням працівниками управління Конституції, законів і міжнародних договорів України, нормативно-правових актів Президента, Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції України, нормативно-правових актів міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна; спрямовує та організовує в межах компетенції роботу з участі в розробленні законодавчих актів, міжнародних договорів України та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції поліції; організовує впровадження в діяльність Національної поліції України та інших органів державної влади України новітніх телекомунікаційних, комп'ютерних та інших технологій, які розробляються та використовуються Інтерполом та Європолом; отримує в установленому порядку доступ до інформаційних систем та банків даних органів державної влади України, використовує їх у своїй діяльності; використовує інформаційні системи та банки даних Генерального секретаріату Інтерполу, організовує та забезпечує надання в установленому порядку доступу до них уповноваженим органам державної влади України; формує обліки користувачів, яким надано в установленому порядку доступ до банків даних Інтерполу, здійснює контроль за належним використанням такого доступу; забезпечує наповнення в установленому порядку банків даних Інтерполу та Європолу інформацією, наданою уповноваженими органами державної влади України; створює і використовує

відповідно до законодавства України власні автоматизовані інформаційні системи; здійснює інші повноваження передбачені посадовою інструкцією та положенням про ДМПС [52].

Начальник управління взаємодії з Інтерполом та Європолем ДМПС виконує повноваження щодо адміністрування управління за наступними напрямками діяльності: надсилає до уповноважених органів іноземних держав запити правоохоронних органів та інших органів державної влади України про проведення перевірок, оперативно-розшукових та інших заходів на їх території, а також інформує правоохоронні органи та інші органи державної влади України про результати виконання їх запитів уповноваженими органами іноземних держав; організовує та координує за запитами правоохоронних органів України міжнародний розшук підозрюваних, обвинувачених (підсудних) та засуджених осіб, які переховуються від органів досудового слідства, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, зниклих безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; уносить до Генерального секретаріату Інтерполу клопотання про публікацію карток та циркулярних повідомлень Інтерполу; організовує та координує за запитами уповноважених органів іноземних держав розшук на території України осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, що пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом; організовує та координує приймання-передачу осіб, стосовно яких Генеральною прокуратурою України або Міністерством юстиції України прийнято рішення про задоволення клопотань уповноважених органів іноземних держав щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання; організовує та координує приймання-передачу та конвоювання осіб, стосовно яких уповноваженими органами іноземних держав прийнято рішення про задоволення клопотань Генеральної прокуратури України або Міністерства юстиції України щодо

видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання; забезпечує обмін інформацією між органами державної влади України та уповноваженими органами іноземних держав, а також з Генеральним секретаріатом Інтерполу щодо ідентифікації невідомих осіб та невпізнаних трупів; передає органам державної влади України та державним органам іноземних держав клопотання про взяття під варту або затримання особи, щодо якої буде направлено запит про видачу, а також про надання взаємної допомоги в кримінальних провадженнях у випадках, передбачених міжнародними договорами України; ініціює проведення на території іноземних держав розшукових заходів з метою встановлення місцезнаходження викраденого майна; здійснює обмін інформацією з розвідувальними органами України з питань, що стосуються протидії злочинності [19]; здійснює інші повноваження передбачені посадовою інструкцією та положенням про ДМПС.

Разом з цим, не дивлячись на те, що діяльність даних організаційно-структурних підрозділів є злагодженою, необхідно цілеспрямовано підвищувати ефективність діяльності вищезгаданих підрозділів за допомогою покращення нормативно-методичного забезпечення; підвищення рівня технічного оснащення; посилення контролю над якістю службової діяльності співробітників НЦБ Інтерпол. Для успішної боротьби зі злочинністю та вирішення своїх безпосередніх завдань від правоохоронних структур потрібна сучасна інформаційно-технічна підтримка заходів, а від їхніх співробітників – професійна компетенція у питаннях використання відповідних ІТ-технологій.

Найбільш значними за обсягами організаційно-структурними одиницями є поліцейські та працівники НЦБ Інтерполу з числа державних службовців та цивільного персоналу.

Є.К. Паніотов розглядає адміністративно-правовий статус працівників НЦБ Інтерполу з призми виконання ними завдань та функцій НЦБ Інтерполу,

як структурного підрозділу центрального органу виконавчої влади, а їх правовий статус і повноваження у розрізі державної служби, і відповідно стверджує, що на даних осіб поширюється законодавство про державну службу [29; 46].

Ст.22 Закону України «Про Національну поліцію» визначені повноваження керівника Національної поліції щодо прийняття на службу, призначення на посади, проходження та звільнення поліцейських, державних службовців, працівників поліції [4]. В той же час, керівник поліції затверджує положення про діяльність структурних підрозділів Національної поліції.

З аналізу кадрових повноважень керівника Національної поліції очевидно, що в організаційно-штатній структурі Національної поліції та ДМПС (НЦБ Інтерполу в Україні), зокрема, є посади: 1) поліцейських; 2) державних службовців; 3) працівників поліції (особи, які працюють за цивільно-правовим договором).

Таким чином, правовий статус працівників НЦБ Інтерполу в Україні визначається законодавством України, що регламентує питання діяльності, зокрема прав, обов'язків, повноважень поліцейських, державних службовців, а також працівників у рамках Кодексу законів про працю України.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про Національну поліцію», поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції [4].

Правовий статус поліцейських, державних службовців, працівників поліції цивільного персоналу також визначається: а) положеннями про структурні підрозділи, де вони працюють; б) функціональними обов'язками; в) іншими нормативно-правовими актами, що регулюють окремі питання діяльності відповідного структурного підрозділу. Такі нормативні документи визначають особливості адміністративно-правового статусу посадових осіб кожного структурного підрозділу Національної поліції і НЦБ Інтерполу –

Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва. Правовий статус поліцейського регламентується відповідними статтями Закону України «Про Національну поліцію». Зокрема, ст. 18 цього закону визначені обов'язки поліцейського серед яких – неухильне дотримання положень законодавства України та Присяги поліцейського, професійне виконання своїх службових обов'язків відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва, повага і дотримання прав і свобод людини, збереження інформації з обмеженим доступом та ін. [4].

Завдання, права та обов'язки, повноваження та компетенція поліцейського, його кваліфікаційні вимоги детально визначені Наказом МВС України від 16 листопада 2016 року № 1213 «Про затвердження кваліфікаційної характеристики професії 5162 "поліцейський (за спеціалізаціями)"» [64].

В зазначеному підзаконному відомчому нормативно-правовому акті деталізовані, уточнені положення, визначені в Законі України «Про Національну поліцію», що стосуються поліцейської роботи із забезпечення публічної безпеки. З огляду на те, що даний наказ деталізує положення Закону України «Про Національну поліцію» та відповідно регламентує службу поліцейського, то можна дійти висновку, що дані акти урегульовують і діяльність поліцейських НЦБ Інтерполу.

Так, пп. 1–5 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що поліція, відповідно до покладених на неї завдань: 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявляє причини й умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні й адміністративні правопорушення; 4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній

безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; 5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події [4].

Працівники НЦБ Інтерполу, зокрема поліцейські, безпосередньо не здійснюють вищезазначені повноваження. Тим не менше, працівники НЦБ Інтерполу, відповідно до функціональних обов'язків, Положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, Положення про Національну поліцію, уповноважені забезпечувати взаємодію між правоохоронними органами України, у т. ч. поліцією, та іноземних держав із відповідних питань в напрямку боротьби з міжнародною злочинністю. Наприклад, НЦБ Інтерполу взаємодіє та координує діяльність структурних підрозділів апарату Національної поліції, територіальних та міжрегіональних територіальних органів поліції (далі – органи та підрозділи поліції) та інших органів державної влади України щодо здійснення міжнародного співробітництва з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань, що належать до компетенції поліції, Інтерполу та Європолу, а також реалізує повноваження щодо здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в МОКП – Інтерпол [46].

Як нами було зазначено вище, поліцейські, які займають посади в НЦБ Інтерполу в Україні, не уповноважені безпосередньо здійснювати досудове розслідування, проте вони уповноважені організовувати взаємодію або обмін інформацією між слідчими підрозділами України та відповідними слідчими/детективами інших країн із питань досудового розслідування. Більш того, на практиці такі повноваження полягають не лише в формальному обміні листами, а й, в окремих випадках, особистому спілкуванні з іноземними слідчими/детективами, узгодженні тих чи інших питань в рамках виконання запитів і ін. [65, с.47-48].

В той же час, поліцейські НЦБ Інтерполу в Україні, згідно з українським законодавством та функціональними обов'язками, уповноважені розглядати запити правоохоронних органів України, опрацьовувати матеріали щодо оголошення осіб у міжнародний розшук, вносити та корегувати інформацію про розшук осіб в інформаційній системі Інтерполу, взаємодіяти зі слідчими, оперативними працівниками правоохоронних органів України, а також працівниками правоохоронних органів іноземних держав із питань оголошення осіб у міжнародний розшук, здійснення заходів, пов'язаних із встановленням місцезнаходження таких осіб, їх затримання, взяття під варту і тощо. Поліцейські НЦБ Інтерполу уповноважені розглядати запити про розшук осіб, які надходять від НЦБ Інтерполу інших країн, готувати матеріали щодо встановлення місцезнаходження, затримання таких осіб в Україні згідно з українським законодавством [65, с.49].

Поліцейські НЦБ Інтерполу в Україні уповноважені працювати в інформаційній системі Інтерполу. Працівники інших підрозділів поліції, а також правоохоронних органів України можуть отримувати доступ до інформаційної системи Інтерполу, але це стосується тільки банків даних Інтерполу і тільки в режимі перегляду. У свою чергу, працівники НЦБ Інтерполу в Україні, відповідальні за технічні питання, є адміністраторами українського сегмента комунікаційної системи Інтерполу I-24/7. Вони, зокрема, уповноважені надавати доступ працівникам правоохоронних органів України до банків даних Інтерполу, здійснювати навчання щодо порядку й умов користування телекомунікаційною системою Інтерполу, визначати рівні доступу до банків даних Інтерполу українським правоохоронцям та ін. Крім того, працівники НЦБ Інтерполу, до компетенції яких належить розгляд і опрацювання запитів у питаннях розслідування кримінальних правопорушень, уповноважені безпосередньо вносити інформацію до інформаційної системи Інтерполу, зокрема банків даних. Працівники НЦБ Інтерполу країн-членів особисто вносять інформацію до банку даних Інтерполу щодо осіб, які

розшуковуються правоохоронними органами на міжнародному рівні. Вказане також стосується й України, у зв'язку з чим поліцейські НЦБ Інтерполу України особисто мають повноваження входити до інформаційної системи Інтерполу та створювати за встановленою формою інформаційну електронну картку (повідомлення) про розшук особи правоохоронними органами України. Це стосується всіх категорій осіб, обліки щодо яких ведуться в Генеральному секретаріаті Інтерполу: розшукуваних з метою арешту й екстрадиції, безвісти зниклих, осіб, щодо яких збирається інформація тощо [65, с.50].

Отже, організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це сукупність структурних підрозділів Національної поліції України, а також необхідна затверджена штатна чисельність поліцейських та працівників, які забезпечують виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в Україні у сфері боротьби з міжнародною злочинністю.

Пропонуємо розглядати організацію діяльності НЦБ Інтерполу в Україні на трьох рівнях:

- 1. Організаційно-структурному, тобто сукупність структурних підрозділів, які створені для виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу;*
- 2. Функціональному – діяльність спеціально підібраних висококваліфікованих поліцейських та спеціалістів, які мають спеціальні вміння, знання та навички, що використовують в виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу;*
- 3. Обслуговуючому – набір допоміжного персоналу завданням якого є допомога та сприяння в підвищенні продуктивності праці керівників, поліцейських та спеціалістів.*

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретико-правові засади організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу ми прийшли до наступних висновків.

Міжнародна організація – це засноване на ратифікованих міжнародних угодах об'єднання представницьких органів членів-учасниць, що мають спільні цілі та завдання, які визначені в єдиному статутному акті.

З організаційної точки зору, Національна поліція - це організаційно побудована система, елементи якої виконують адміністративні, організаційні, правові, забезпечувальні, охоронні та оперативно-слідчі функції з метою забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Системи Національної поліції, на нашу думку, характеризується наступними рисами: 1) складається з департаментів, управлінь, відділів; 2) наявність тісних зв'язків між департаментами, управліннями, відділами; 3) структурні підрозділи перебувають у субординаційних і координаційних зв'язках; 4) кожен структурний елемент виконує самостійні завдання та функції, які необхідні для існування системи в цілому; 5) спільна мета діяльності кожного структурного підрозділу – забезпечення ефективної діяльності Національної поліції як цілісної системи.

Запропоновано створити в структурі Управління взаємодії з Інтерполом та Європолом ДМПС Сектор міжнародного розшуку витворів мистецтва та культурної спадщини. Створення даного підрозділу дасть можливість: 1) здійснювати міжнародну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема, ЮНЕСКО; 2) застосовувати заходи необхідні для транскордонної боротьби з незаконним обігом культурних цінностей; 3) підвищити результативність в пошуках творів мистецтв, культурних цінностей; 4) здійснювати превентивні заходи щодо незаконного придбання та обігу викрадених витворів мистецтв та культурних цінностей; 5) в своїй діяльності

використовує адміністративні засоби, які спрямовані на підвищення ефективності протидії викраденню та контрабанді предметів мистецтва.

ДМПС є структурним підрозділом Національної поліції, через який здійснюється безперервний зворотній зв'язок МОКП Інтерпол та НЦБ Інтерпол в Україні. Одним з пріоритетних напрямків діяльності НЦБ Інтерполу в Україні залишається боротьба із злочинами, які мають міжрегіональний, транскордонний характер.

Місце НЦБ Інтерполу в системі Національної поліції як структурного підрозділу визначається тим, що: по-перше, найважливішим аспектом діяльності НЦБ Інтерпол є боротьба з транскордонною злочинністю; по-друге, взаємодія на міжнародному рівні з НЦБ Інтерпол країн-учасниць МОКП – Інтерпол та безпосередньо з самою МОКП – Інтерпол та національному рівні з правоохоронним органам в відповідних сферах їхньої діяльності; по-третє, відбувається постійне інформування про принципи і форми міжнародного поліцейського співробітництва в системі Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол; по-четверте, інформування підрозділів системи Національної поліції про використання транснаціональною злочинністю нових прийомів і методів здійснення злочинів.

Завданнями НЦБ Інтерполу в Україні є нормативно визначений обсяг діяльності структурних підрозділів НЦБ Інтерполу, що полягає в попередженні та розкритті злочинів транскордонного характеру, здійсненні співпраці з правоохоронними органами, так і з міжнародними правоохоронними органами та організаціями, організації та проведенні навчання і підвищення кваліфікації співробітників НЦБ Інтерполу з метою забезпечення публічного порядку та безпеки.

Аргументовано необхідність розширення переліку завдань НЦБ Інтерполу в Україні та доповнити пунктом «проведення за запитом міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів іноземних держав оперативно-розшукових заходів».

Визначено, що права НЦБ Інтерполу в Україні – це нормативно визначений обсяг можливостей, які суб'єкт публічного адміністрування реалізує за допомогою системи адміністративно-правових засобів з метою протидії та боротьби злочинів транскордонного характеру та забезпечення публічного порядку та безпеки. Тоді як обов'язки НЦБ Інтерполу - це нормативно визначений обсяг правової поведінки, який визначає правовий спосіб впливу на поведінку суб'єкта з метою виконання поставлених задач та цілей в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю.

Права та обов'язки НЦБ Інтерполу в Україні також є видовим поняттям і взявши за основу певні критерії їх можна поділити наступним чином: 1) за предметом діяльності, права і обов'язки, що спрямовані на: а) боротьбу з міжнародною злочинністю; б) інформаційну діяльність; в) представницьку діяльність; г) міжнародну співпрацю щодо виконання завдань НЦБ Інтерполу; д) міжнародну взаємодію з МОКП – Інтерпол, НЦБ Інтерполу іноземних держав; е) взаємодію з правоохоронними органами України; є) навчально-освітня діяльність; 2) за межею дії: а) визначені в міжнародних актах та договорах, які ратифікувала Україна як член МОКП – Інтерпол; б) визначені в нормах національного законодавства: - закони та підзаконні нормативно-правові акти; в) визначені в локальних актах; 3) залежно від владних повноважень: а) імперативні; б) дискреційні.

Визначено, що організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це сукупність структурних підрозділів Національної поліції України, а також необхідна затверджена штатна чисельність поліцейських та працівників, які забезпечують виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в сфері боротьби з міжнародною злочинністю.

Запропоновано розглядати організацію діяльності НЦБ Інтерполу в Україні на трьох рівнях: 1. Організаційно-структурному, тобто сукупність структурних підрозділів, які створені для виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу; 2. Функціональному – діяльність спеціально підібраних

висококваліфікованих поліцейських та спеціалістів, які мають спеціальні вміння, знання та навички, що використовують в виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу; 3. Обслуговуючому – набір допоміжного персоналу завданням якого є допомога та сприяння в підвищенні продуктивності праці керівників, поліцейських та спеціалістів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НЦБ ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ

2.1. Поняття правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні

Категорія «регулювання» у перекладі визначається як «правило» (лат. *regulo*) і розуміється як упорядкування, приведення чогось у систему, у відповідність, налагоджений стан [66, с. 379]. З точки зору науки теорії та історії держави та права щодо визначення сутності поняття «регулювання» представлено як упорядкування поведінки людей за певними правилами, як певний вимір. Основними характеристиками регулювання є збалансованість між владно-вольовим впливом на об'єкт і певними змінами у його стані, що відбуваються в просторі та часі, у взаємозв'язку з оточуючим середовищем тощо. З цього витікає, що соціальне регулювання є мірою владного (максимального чи мінімального) впливу на політичні, правові, економічні, культурні, демографічні та інші відносини між людьми з метою відтворення суспільних ресурсів для стабільного функціонування соціуму [67, с.530].

Правове регулювання має велике значення для упорядкування суспільних відносин, які здійснюються державою за допомогою правових засобів. Використання даного інституту забезпечує життєдіяльність суспільства, його охорону та розвиток, а також забезпечує свободу, справедливість і впевненість у власній захищеності кожному члену об'єднання. Воно діє як система, що структурує правила поведінки, створює умови для правомірного співіснування осіб у суспільстві. Слід звернути увагу на те, що з часом межі, встановлені правом і державою в суспільстві, змінюються й рухаються в бік звуження або, навпаки, збільшення обсягу певних прав і свобод, задовольняючи вимоги окремих особистостей або груп

індивідів. Зміни окремих правил і меж обумовлені розвитком самосвідомості осіб і соціуму в цілому, що є проявом еволюції особистості. Отже, можна зробити висновок, що в зрушенні меж, установлених правом, суспільством, державою, немає нічого надзвичайного. Змінюються люди, вимагають змін стосовно своїх прав, обов'язків і свобод. Але, якщо поглянути на ситуацію з іншого боку, суспільство стає менш керованим державою, руйнує деякі кордони, щоб стати вільнішим, самостійним, незалежним. Правове регулювання створене як для забезпечення прав людей і гарантії їх дотримання, так і для встановлення обмежень для громадян з метою уникнення хаосу. Способи правового регулювання це такі складові елементи впорядкованих суспільних відносин: дозволяння, зобов'язування, (веління), заборона [68, с. 496]. Вони визначають можливості й межі для людей у певних аспектах соціального життя. Усі способи правового регулювання потребують юридичного оформлення й закріплення в правових актах [69, с. 264]. Отже, концепція "правового регулювання" є більш широкою, ніж "законодавче регулювання", тому що джерела права включають не лише законодавчі акти, а й інші правові норми.

Теоретики права мають різні підходи до розуміння поняття «правове регулювання». Розглянемо окремі з них.

У Великій радянській енциклопедії правове регулювання визначено як дію норм права та інших спеціально-юридичних засобів на поведінку людей і на суспільні відносини з метою їх упорядкування і прогресивного розвитку, пов'язане зі встановленням конкретних прав і обов'язків суб'єктів, із прямими приписами про необхідне і можливе [70].

А.М. Куліш розуміє правове регулювання, як здійснюваний в інтересах суспільства за допомогою норм права вплив на поведінку учасників суспільних відносин з метою встановлення й упорядкування останніх» [71, с. 62].

Р.Я. Демків наводить ширше визначення, але замінює поняття правове регулювання на юридичне регулювання, під яким розуміє специфічну діяльність держави, її органів, посадових осіб і уповноважених на те громадських організацій щодо впорядкування суспільних відносин шляхом встановлення юридичних норм і прийняття в необхідних випадках індивідуальних рішень відповідно до цих норм, вирішення юридично значимих питань, що виникають у межах таких відносин» [72, с. 21].

П.М. Рабінович дав наступне визначення досліджуваному терміну: «Правове регулювання – це здійснюваний державою за допомогою юридичних засобів вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування» [73, с. 165].

Таким чином, думки вчених та науковців зводяться до наступних ознак правового регулювання:

носить цілеспрямований характер, оскільки виступає певним регулятором суспільних відносин, впорядковуючи їх за допомогою права на рівні суспільства з метою задоволення законних інтересів суб'єктів права. Якщо ж під дією законодавчого акту чи його норм настають наслідки, не передбачені законодавством, а в деяких випадках і такі, що йому протирічать, то такий вплив не може вважатись правовим;

має організаційний та упорядкований характер, тобто здійснюється за допомогою певних правових засобів, які забезпечують його ефективність;

носить результативний характер, так як повинне бути направлене на досягнення певних цілей;

має визначені стадії, які передбачають насамперед: 1) регламентацію суспільних відносин; 2) виникнення суб'єктивних прав та обов'язків; 3) їх реалізацію;

має певний предмет та сферу правового впливу, які усвідомлюються суб'єктами та суспільством і мають для них певне значення;

за його допомогою відносини між суб'єктами набувають певної правової форми, яка має споконвічно державно-владний характер, тобто в юридичних нормах держава вказує міру можливої та належної поведінки;

гарантує доведення норм права до їх виконання [68, с. 489].

Відповідно предмет правового регулювання – сукупність якісно однорідних суспільних відносин, урегульованих правовими нормами, які мають вольовий характер і які за даних умов потребують нормативно-організаційного впливу і об'єктивно можуть піддаватися юридичному регулюванню (відповідає на запитання «що?»). Предмет правового регулювання вказує, на яку групу суспільних відносин спрямований вплив норм права [68, с. 490].

Сфера правового регулювання – це сукупність суспільних відносин, яку можна і необхідно впорядкувати за допомогою права і правових засобів. Вона охоплює лише ті відносини, які вже виникли [74, с. 89].

Необхідно зауважити, що до сфери правового регулювання входять відносини, які мають наступні ознаки: по-перше, це відносини у яких знаходять відображення як індивідуальні інтереси членів суспільства, так й інтереси загальносоціальні; по-друге, у цих відносинах реалізуються взаємні інтереси їх учасників, кожен із яких йде на якийсь утиск власних інтересів заради задоволення інтересів іншого; по-третє, відносини ці будуються на основі згоди виконувати визначені правила, визнання обов'язковості цих правил; по-четверте, ці відносини потребують дотримання правил, обов'язковість яких підкріплена досить дієвою силою [75, с. 118].

Підводячи підсумок викладеному вважаємо, що **правове регулювання** – це вплив держави на суспільні відносини через систему правових засобів, з метою встановлення конкретних прав і обов'язків учасників цих відносин та їх упорядкування.

Основним показником якості та результативності правового регулювання є його ефективність. Найбільш яскравими показниками щодо

характеристики правового регулювання є: 1) досконалість нормативної основи правового регулювання (відповідність юридичних норм загальносоціальним закономірностям і природі суспільних відносин, наявність відпрацьованих процедурних механізмів реалізації норм матеріального права, своєчасність оновлення законодавства; дотримання під час підготовки нормативно-правових актів правил законодавчої техніки, яка забезпечує прийняття логічних за побудовою й доступних за змістом нормативних правових документів); 2) стан юридичної практики на рівні правозастосування (якість підготовки й наявність стимулів для продуктивної праці фахівців, які здійснюють правозастосовчу діяльність; узгодженість дій різних юридичних установ; матеріальна оснащеність юридичних установ); 3) соціально-правові передумови правового регулювання (наявність у суспільстві режиму законності; ступінь відповідності інтересів і потреб учасників суспільних відносин, що піддаються правовій регламентації, її цілям; стан правової інформованості цих осіб; узгодженість між собою систем правової й моральної регуляції соціальної поведінки; рівень розвитку правової культури учасників суспільних відносин) [76, с. 285]; 4) відповідність юридичної норми стану правосвідомості й моралі, рівню загальної культури, громадській думці суб'єктів; 5) відповідність норм реальним потребам та інтересам тих суб'єктів, відносини між якими вона має регулювати, відображати й враховувати [73, с. 173; 69].

Процес правового регулювання складається з трьох основних стадій: перша – регламентування суспільних відносин; друга – дія юридичних норм, унаслідок якої виникають чи змінюються правові відносини (суб'єктивні юридичні права та обов'язки конкретних осіб); третя – реалізація суб'єктивних прав і обов'язків. Крім цього, вирізняють і четверту, так би мовити, факультативну стадію – застосування норм (маються на увазі індивідуальні приписи застосування права). Цим стадіям регулювання відповідають три основні елементи або частини його механізму: юридичні норми,

правовідносини й акти реалізації суб'єктивних юридичних прав та обов'язків, які разом із правовою культурою, правосвідомістю та іншими перебувають у послідовному, закономірному зв'язку, утворюють єдину, складну систему юридичних засобів впливу на суспільні відносини [77].

Усі способи правового регулювання обумовлені функціями права: регулятивно-динамічною – дозвіл і зобов'язання; регулятивно-статичною – заборона [78, с. 106]. Способи правового регулювання (дозволяння, зобов'язування, заборона) з більшою ефективністю досягають своєї мети лише за умови тісного взаємозв'язку один з одним. Дозволяння особі певної поведінки буде реальним за наявності обов'язку в інших осіб задовольнити потреби, що виникли у цьому зв'язку в правомочної особи. Тобто для забезпечення роботи одного способу необхідно забезпечити працездатність інших способів у суспільстві в цілому й для кожного індивіда окремо. Ще одним не менш важливим критерієм є тип правового регулювання. Комбінації способів правового регулювання характеризують певну спрямованість впливу права на суспільні відносини, визначають типи правового регулювання (загальнодозволений, спеціально дозволений) [79, с. 99; 69].

Правове регулювання забезпечується за допомогою спеціально створеного державного механізму. Головними складовими елементами цього механізму є: а) норми права, зафіксовані в законах та інших правових актах, якими визначається модель можливої та необхідної поведінки суб'єкта суспільних відносин (норми права основа механізму правових норм); б) юридичні факти, тобто конкретні життєві обставини, з якими пов'язані виконання, зміна чи припинення правових відносин; в) власне правові відносини, тобто суспільні відносини, опосередковані норми права; г) акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів суспільних відносин, тобто дії цих суб'єктів у межах приписів відповідних правових норм; г) правові санкції щодо порушників норм права [80, с. 692]. Слово регулювати тлумачиться як впорядкування чого-небудь, керувати чимось, підкоряти його відповідним

правилам, певній системі [81, с. 1020–1021; ⁸²]. Аналізуючи механізм правового регулювання, В.К. Колпаков та О.В. Кузьменко акцентують увагу на тому, що загальне функціонування правової системи забезпечує комплекс державно-правових механізмів, а в умовах сьогодення детермінована та діє ціла низка правових механізмів: механізм правового регулювання; механізм дії права; механізм правотворчості; механізм соціального управління; механізм правового впливу; механізм державного управління; механізм забезпечення правових режимів [83, с. 152].

Досліджуючи теорію механізму правового регулювання М.П. Орзіх наділяє елементи механізму правового регулювання такими ознаками як єдність всіх його складових частин, збірність та системність елементів, динамічність [84, с. 67].

В юридичній літературі механізм правового регулювання, як вже зазначалось, розглядається також з точки зору діяльнісного підходу. Цей підхід дозволяє переосмислити традиційну проблематику, виокремити низку нових фундаментальних проблем, усвідомити деякі категорії, тісніше зв'язати юридичну теорію з практикою [⁸⁵, с. 24; ⁸⁶, с. 15].

Як переконливо зазначає С. В. Бобровник, механізм правового регулювання є логічним процесом, що складається з певних елементів: а) предмета правового регулювання; б) способів правового регулювання; в) механізму правового регулювання [⁸⁷, с. 104].

В. Б. Ісаков зазначає, що механізм правового регулювання є технологічною схемою правового регулювання, за допомогою якої формуються етапи втілення правової норми в життя і в яких проявляються її недоліки та позитиви. Тому завдяки аналізу останніх можна запропонувати науково обґрунтований план підвищення ефективності правового регулювання [⁸⁸, с. 114–117].

У підручнику із загальної теорії права за загальною редакцією М. І. Козюбри механізм правового регулювання висвітлюється як логічно

узгоджена динамічна система уніфікованих юридичних засобів і способів, необхідних і достатніх для забезпечення результативного правового регулювання суспільних відносин [89, с. 96].

С.Г. Стеценко вважає, що механізм правового регулювання – це сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері права [90, с.63].

Відповідно **механізм правового регулювання** це *складна система взаємодіючих елементів, за допомогою яких урегульовуються суспільні відносини в правовому полі держави.*

Як вже зазначалося, правове регулювання урегулює всі суспільні відносини, що виникають у сфері публічного адміністрування, не оминають вони стороною і організацію діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. Організація (від лат. organize – повідомляю стрункий вигляд, влаштовую) в ширшому сенсі можна визначити: «по-перше, як внутрішню впорядкованість, узгодженість, взаємодію більш-менш диференційованих та автономних частин цілого, обумовлену її будовою»; по-друге, як «сукупність процесів або дій, що призводять до утворення і вдосконалення взаємозв'язку між частинами цілого»; по-третє, як «об'єднання людей, що спільно реалізують деяку програму або ціль та діють на основі певних процедур і правил». Якщо перші два визначення взаємодоповнюють один одне і характеризують організацію як універсальне явище, відображаючи деякий стан та процес, то останнє має вужчий, соціальний додаток стосовно людських організацій. Таким чином, в найзагальнішому випадку під організацією слід розуміти впорядкований стан елементів цілого та процес з їх впорядкування в доцільну єдність [91, с. 62].

Треба зазначити, що будь яка організація діяльності публічної адміністрації характеризується наступними складовими: а) розподіл праці - розподіл загальної роботи в організації на окремі складові частини, достатні для виконання окремим працівником відповідно до його кваліфікації та здібностей; б) групування робіт та видів діяльності у певні блоки (групи,

відділи, сектори, цехи, виробництва тощо) - департаменталізація; в) підпорядкування кожної такої групи керівникові, який отримує необхідні повноваження (делегування повноважень); г) визначення кількості працівників, безпосередньо підлеглих даному менеджерові (встановлення діапазону контролю); д) забезпечення вертикальної та горизонтальної координації робіт та видів діяльності (створення механізмів координації)[92].

Організація має відповідні ознаки, кожна з яких в тій чи іншій мірі визначає організаційну поведінку. Основними з них є:

- місія і цілі, що розкривають сенс існування організації, її призначення, причину створення і виходу на ринок;
- набір ресурсів і певний спосіб їх захисту (починаючи з парканів та служби охорони і закінчуючи способами виправдання правомочності свого існування);
- організаційна культура - прийнята в організації сукупність цінностей, традицій, норм і зразків поведінки, які поділяються членами організації і направляють їх поведінку на досягнення поставлених цілей;
- організаційна структура - система взаємодії всередині організації, упорядкована сукупність стійко взаємопов'язаних елементів, що забезпечують функціонування і розвиток організації як єдиного цілого;
- організація є відкритою системою, вбудовану в зовнішнє середовище, з якої організація знаходиться в стані Постійно обміну. На вході вона отримує ресурси із зовнішнього середовища, на виході вона віддає в навколишнє середовище створений продукт. Зовнішнє середовище оцінює діяльність організації і, якщо це взаємодія здійснюється успішно, організація продовжує існувати на ринку, якщо немає - її існування припиняється;
- необхідність управління, яке формує і мобілізує потенціал організації для вирішення поставлених завдань і запланованих цілей;
- організація має певні межі, які обумовлюються видами діяльності, чисельністю працюючих, капіталом, виробничою площею, територією,

матеріальними ресурсами, часом (життєвий цикл організації), і т.п. Зазвичай вони фіксуються, закріплюються в таких документах, як статут, установчий договір, положення[93].

НЦБ Інтерполу в Україні має особливості організації діяльності, що виходить з його правового статусу. Так, відповідно до підпункту 32, пункту 4 Положення про Національну поліцію, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877, Національна поліція здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол [15]. Пізніше Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова від 13 грудня 2017 № 968 [9], згідно з якою були внесені відповідні зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 № 220 [94]. Тепер, згідно з новою редакцією Постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 № 220, зокрема відповідно до абзацу третього пункту 1, саме Національна поліція виступає як Національне центральне бюро Інтерполу [94]. Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України від 06 грудня 2017 № 922 [95] були внесені зміни до пункту 3 переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що впливають із членства України в міжнародних організаціях, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 р. № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна», що визначили Національну поліцію основним відповідальним центральним органом виконавчої влади України за виконання зобов'язань, що впливають із членства України в МОКП – Інтерпол [96]. Таким чином, виходячи із членства нашої держави в МОКП – Інтерпол, рішення про утворення НЦБ Інтерполу приймається Кабінетом Міністрів України, що визначає центральний орган виконавчої влади, який виконуватиме зобов'язання України як члена цієї Організації. Натепер таким ЦОВВ є Національна поліція України [46]. У 2017 році, вже в

структурі Національної поліції України, наказом Національної поліції від 26 квітня 2017 року № 64 «Про затвердження штату апарату Національної поліції» Робочий апарат НЦБ Інтерполу в Україні був реорганізований в Департамент Інтерполу та Європолу Національної поліції України [97; 46]. У цьому ж 2017 році був утворений Департамент міжнародного поліцейського співробітництва на основі ліквідованих Департаменту Інтерполу та Європолу й Управління міжнародного співробітництва Національної поліції України.

Як уже зазначалося основними завданнями ДМПС є представництво та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції - Інтерполі, та організація взаємодії правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу [19]. Таким чином діяльність НЦБ Інтерполу в Україні має ознаки оперативно-розшукової.

Так, у Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [32] ця діяльність визначена як система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів», а її завдання - як «пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підбивну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави» [98, с. 48-51].

Враховуючи зазначене можна сказати, що особливості організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні визначаються правовим статусом даного органу. Завдяки запровадженню будь якої діяльності в межах відповідної організації, утворюються суспільні відносини, які урегульовуються правовими нормами.

Підводячи підсумок викладеному, вважаємо, що **правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні** – це урегулювання суспільних відносин, що створюються в результаті організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, завдяки застосуванню системи засобів (обов'язкових та факультативних), з метою здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в МОКП.

Ознаками правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні є :

1. є різновидом правового регулювання;
2. за допомогою правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні відносини між суб'єктами набувають певної правової форми, яка має державно-владний характер;
3. правове регулювання має конкретний та цілеспрямований характер;
4. проявляється у реалізації підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції;
5. здійснюється за допомогою правових засобів, які забезпечують його ефективність;
6. гарантує доведення норм права до їх виконання.

2.2. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні

Ст. 9 Конституції України встановлено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України [99].

Порядок укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів України з метою належного забезпечення національних інтересів, здійснення цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України, закріплених у Конституції України та законодавстві України [100].

ДМПС є структурним підрозділом Національної поліції України, діяльність якого безпосередньо здійснюється у тісній взаємодії між Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерпол. Саме тому, для виконання поставлених завдань та досягнення цілей такої діяльності особливо важливу роль відіграють міжнародні нормативно-правові акти, які ратифікувала Україна.

Фундаментальним міжнародним нормативно-правовим актом є *Статут Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол*, її цілями є: 1) забезпечувати та підтримувати найширшу взаємну допомогу між усіма органами кримінальної поліції в межах законодавства різних країн та в дусі Загальної декларації прав людини; 2) створювати та розвивати всі інституції, які можуть ефективно сприяти попередженню та припиненню загальнокримінальних злочинів. Будь-яка країна може уповноважити як Члена Організації будь-який офіційний поліцейський орган, функції якого відповідають основам діяльності Організації. Звернення про набуття членства подається Генеральному секретареві уповноваженим урядовим органом. Рішення про набуття членства ухвалюється Генеральною Асамблеєю більшістю у дві третини голосів [2].

Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол складається з: - Генеральної Асамблеї; - Виконавчого комітету; - Генерального секретаріату; - Національних центральних бюро; - Радників; - Комісії з контролю файлів. Генеральна Асамблея є найвищим органом Організації. Вона складається з делегатів, яких призначають Члени Організації. Кожний Член Організації може бути представлений одним або декількома делегатами; однак кожна

країна може мати лише одного керівника делегації, який призначається компетентним урядовим органом цієї країни [2].

Статтями 31-33 Статуту міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол визначено, що для досягнення своїх цілей Організація потребує постійного та активного співробітництва своїх Членів, які в рамках повноважень та згідно із законодавством їхніх країн мають робити все можливе для сумлінної участі в її діяльності. Для забезпечення зазначеного співробітництва кожна країна має визначити орган, який діятиме як Національне центральне бюро. Цей орган має забезпечувати взаємодію з: а) різними відомствами своєї країни; б) тими органами інших країн, які діють як Національні центральні бюро; в) Генеральним секретаріатом Організації. У випадку тих країн, у яких положення ст. 32 не можуть бути застосовані або не дозволяють здійснювати ефективне централізоване співробітництво, Генеральний секретаріат спільно з цими країнами визначає найбільш прийнятні альтернативні способи співробітництва [2].

Нормативна база діяльності Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, який водночас є Національним центральним бюро Інтерполу в Україні, включає положення Статуту Інтерполу. Ці положення встановлюють основні принципи функціонування цього органу, визначають його правовий статус, напрямки роботи та взаємодію з міжнародною організацією Інтерпол. Згідно з Положенням про Департамент, основними завданнями цього підрозділу є проведення міжнародного поліцейського співробітництва з відповідними структурами інших країн та міжнародними організаціями у сферах, що входять до компетенції поліції і Інтерполу, а також представництво України та забезпечення виконання її міжнародних зобов'язань у рамках Інтерполу.

Статтею 542 Кримінального процесуального кодексу України визначено, що міжнародне співробітництво під час кримінального провадження полягає у вжитті необхідних заходів з метою надання

міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Міжнародним договором України можуть бути передбачені інші, ніж у цьому Кодексі, форми співробітництва під час кримінального провадження [101].

Пріоритетними напрямками діяльності Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва в напрямку міжнародного співробітництва є супроводження розслідувань, міжнародний розшук осіб, розшук транспортних засобів, оперативне реагування. Юридичними підставами міжнародного співробітництва в кримінально-правовій сфері є міжнародні угоди, конвенції, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Одним з таких міжнародно-правових актів є *Європейська конвенція про видачу правопорушників (1957 р.)*, яку Україна ратифікувала 29 травня 1997 р. Згідно даної Конвенції сторони зобов'язуються видавати одна одній, з урахуванням положень та умов, викладених в цій Конвенції, всіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої Сторони за вчинення правопорушення або які розшукуються зазначеними органами з метою виконання вироку або постанови про утримання під вартою [102].

Видача правопорушників здійснюється у зв'язку із правопорушеннями, які караються за законами запитуючої Сторони та запитуваної Сторони позбавленням волі або згідно з постановою про утримання під вартою на максимальний термін не менше одного року чи більш суворим покаранням. Якщо особа визнається винною і вирок про ув'язнення або постанова про утримання під вартою проголошується на території запитуючої Сторони, термін призначеного покарання має складати не менше чотирьох місяців [102].

Для видачі особи складається запит у письмовій формі і надсилається по дипломатичних каналах. Інші шляхи передачі запитів можуть бути

встановлені за прямою згодою між двома або декількома Сторонами. Запит супроводжується: а) оригіналом або завіреною копією обвинувального вироку та постанови суду або постанови про негайне затримання чи ордера на арешт або іншого розпорядження, яке має таку ж силу і видане відповідно до процедури, передбаченої законодавством запитуючої Сторони; б) викладом правопорушень, за які вимагається видача. Час і місце їх вчинення, їх юридична кваліфікація і посилання на відповідні правові положення зазначаються як найточніше; с) копією відповідних законодавчих актів або, коли це неможливо, викладом відповідного закону і, по можливості, як найточнішим описом відповідної особи, а також будь-якою іншою інформацією, яка може сприяти встановленню її особистості та громадянства [102].

Окрім того, Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України має право за запитом Сторони вживати заходи для тимчасового арешту.

У термінових випадках компетентні органи запитуючої Сторони можуть звертатися із запитом про тимчасовий арешт розшукуваної особи. Компетентні органи запитуваної Сторони вирішують це питання відповідно до свого законодавства. У запиті про тимчасовий арешт повідомляється про існування одного з документів (обвинувальний вирок та постанова суду або постанова про негайне затримання чи ордера на арешт або інше розпорядження, яке має таку ж силу і видане відповідно до процедури) і намір надіслати запит про видачу правопорушника. В ньому також зазначається, за яке правопорушення буде запитуватися видача, де і коли таке правопорушення було вчинене, а також, у міру можливості, опис зовнішності розшукуваної особи [102, ст.16].

Тимчасовий арешт може бути припинений, якщо, впродовж 18 днів після арешту, запитувана Сторона не отримує запиту про видачу правопорушника і відповідні документи. У будь-якому випадку цей період не може

перевищувати 40 днів від дати здійснення такого арешту. Можливість тимчасового звільнення у будь-який час не виключається, однак запитувана Сторона вживає будь-яких заходів, які, на її думку, необхідні для запобігання втечі розшукуваної особи [102, ст.16].

Окремі питання співпраці в напрямку екстрадиції та взаємних дій уповноважених суб'єктів урегульовано *Конвенцією про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах та Європейською конвенцією про взаємну допомогу у кримінальних справах* встановлено можливість для надання правової допомоги підрозділами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол [103].

В розділі IV Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах «Допомога у кримінальних справах» встановлено, що договірні Сторони зобов'язуються відповідно до умов, передбаченими цією Конвенцією, за вимогою видавати один одному осіб, що знаходяться на їх території, для притягнення до кримінальної відповідальності або для приведення вироку у виконання. Видача для притягнення до кримінальної відповідальності провадиться за такі діяння, які за законами запитуючої і запитуваної Договірних Сторін є карними і за здійснення яких передбачається покарання у виді позбавлення волі на термін не менше одного року або більш тяжке покарання. Видача для приведення вироку у виконання провадиться за такі діяння, які відповідно до законодавства запитуючої і запитуваної Договірних Сторін є карними і за здійснення яких особу, видача якої потрібна, було засуджено до позбавлення волі на термін не менш шести місяців або до більш тяжкого покарання [104, ст.56].

Окремими міжнародними правовими актами, які деталізують форми міжнародного поліцейського співробітництва є міжнародні двосторонні угоди між Україною та іншими країнами з питань екстрадиції. Наразі, Україна підписала такі договори з 67 країнами, зокрема: Азербайджаном, Грузією,

Естонією, Латвією, Литвою, Молдовою, Польщею, Аргентиною, із державами-членами Ради Європи, які є учасниками Європейської конвенції про видачу правопорушників за принципом взаємності: Австрія, Італія, Іспанія, Велика Британія, Німеччина, Туреччина, Швейцарія [105].

Загалом за участі Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України до іноземних держав екстрадовано 158 осіб (з 2014 по 2019 роки). З іноземних держав до України за п'ять років передали 76 осіб, хоча запитували на видачу 252 правопорушники [106].

Конвенцією про кіберзлочинність, яку Україна ратифікувала 7 вересня 2005 року визначено, що запити про взаємну допомогу або про повідомлення, пов'язані з нею або повідомлення відповідно до можуть надсилатися через Міжнародну організацію кримінальної поліції – Інтерпол [107; ¹⁰⁸].

Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності прийнята з метою сприянні співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби з нею. Кожна Держава-учасниця призначає центральний орган, що несе відповідальність за одержання прохань про надання взаємної правової допомоги та або за їхнє виконання, або за їхнє перепровадження для виконання компетентним органам і має відповідні повноваження. Якщо в Державі-учасниці є спеціальний регіон або територія з окремою системою надання взаємної правової допомоги, вона може призначити особливий центральний орган, що буде виконувати таку ж функцію щодо цього регіону або території. Центральні органи забезпечують оперативне і належне виконання або перепровадження отриманих прохань. Якщо центральний орган перепроваджує прохання для виконання компетентному органу, він сприяє оперативному і належному виконанню цього прохання компетентним органом. Під час здачі на зберігання кожною Державою-учасницею її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття

або затвердження цієї Конвенції або приєднання до неї Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляється про центральний орган, що призначений з цією метою. Прохання про надання взаємної правової допомоги і будь-які повідомлення щодо них перепроводжуються центральним органам, призначеним Державами-учасницями. Ця вимога не завдає шкоди праву Держави-учасниці вимагати, щоб такі прохання і повідомлення направлялися їй по дипломатичних каналах і, у разі надзвичайних обставин, коли Держави-учасниці домовилися про це, через Міжнародну організацію кримінальної поліції, якщо це можливо [109].

Держава-учасниця, яка одержала від іншої Держави-учасниці прохання про конфіскацію доходів від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів, що знаходяться на її території, у максимальній мірі, що можлива в рамках її внутрішньої правової системи: а) направляє це прохання своїм компетентним органам з метою одержання постанови про конфіскацію і, у разі винесення такої постанови, приводить її у виконання; або б) направляє своїм компетентним органам постанову про конфіскацію, винесену судом на території запитуючої Держави-учасниці з метою виконання у тому обсязі, що зазначений у проханні, і в тій мірі, в якій вона відноситься до доходів, що знаходяться на території запитуваної Держави-учасниці, від злочинів, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів [109].

Після одержання прохання, направленою іншою Державою-учасницею, під юрисдикцію якої підпадає будь-який злочин, що охоплюється цією Конвенцією, запитувана Держава-учасниця вживає заходів для виявлення, відстеження, арешту або виїмки доходів від злочину, майна, устаткування або інших засобів вчинення злочинів з метою подальшої конфіскації, постанова про яку виноситься або запитуючою Державою-учасницею або, відповідно до прохання запитуваною Державою-учасницею. Статтею 17 даної Конвенції встановлено, що Держави-учасниці можуть розглядати можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей про передачу осіб,

засуджених до тюремного ув'язнення або інших видів позбавлення волі за злочини, що охоплюються цією Конвенцією, для того, щоб вони могли відбувати строк покарання на їхніх територіях [109].

Для цього Держави-учасниці надають одна одній найширшу взаємну правову допомогу в розслідуванні, кримінальному переслідуванні та судовому розгляді у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, і на взаємній основі надають одна одній іншу аналогічну допомогу, якщо запитуюча Держава-учасниця має розумні підстави підозрювати, що злочин, зазначений у пункті 1 (а) чи (b) статті 3, є транснаціональним за своїм характером і, у тому числі, що потерпілі, свідки, доходи, засоби вчинення злочинів або докази щодо таких злочинів знаходяться у запитуваній Державі-учасниці, а також що до вчинення цього злочину причетна організована злочинна група [109].

Цілями надання взаємної правової допомоги є: а) одержання показань свідків або заяв від окремих осіб; б) вручення судових документів; с) проведення обшуку і здійснення виїмки або арешту; d) огляд об'єктів і ділянок місцевості; е) надання інформації, речових доказів і оцінок експертів; f) надання оригіналів або завірених копій відповідних документів і матеріалів, включаючи урядові, банківські, фінансові, корпоративні чи комерційні документи; g) виявлення або відстеження доходів від злочинів, майна, засобів вчинення злочинів або інших предметів з метою доведення; h) сприяння добровільній явці відповідних осіб до органів запитуючої Держави-учасниці; і) надання будь-якого іншого виду допомоги, що не суперечить внутрішньому законодавству запитуваної Держави-учасниці [109].

Для забезпечення міжнародної правової допомоги Національні центральні бюро Інтерполу країн-учасниць наділені правом застосовувати різноманітні заходи, що включають правові, організаційні та адміністративні заходи. Ці заходи спрямовані на ефективне виконання поставлених перед бюро завдань. Це означає, що кожне національне бюро, діючи у рамках своїх

повноважень, може розробляти та впроваджувати конкретні процедури і політики, які допомагають у координації та виконанні запитів міжнародної правової допомоги, включно з екстрадицією злочинців, обміном інформацією про кримінальні справи, а також співпрацею у боротьбі з транснаціональною злочинністю.

На практиці це може включати формування спеціалізованих комісій або підрозділів, задіяних у міжнародних розслідуваннях, підготовку та надсилання запитів на правову допомогу відповідно до міжнародних договорів, а також участь у багатосторонніх операціях, що потребують координації дій кількох країн. Також значну роль відіграє обмін досвідом і кращими практиками між різними національними бюро, що сприяє підвищенню їх загальної ефективності та оперативності відповіді на міжнародні юридичні виклики [110].

До системи таких заходів належать: а) зміцнення, або де це необхідно, установлення каналів зв'язку між їхніми компетентними органами, установами і службами для того, щоб забезпечити надійний і швидкий обмін інформацією про всі аспекти злочинів, що охоплюються цією Конвенцією, включаючи, якщо заінтересовані Держави-учасниці вважають це за належне, зв'язки з іншими видами злочинної діяльності; б) співробітництво з іншими Державами-учасницями у проведенні розслідувань у зв'язку зі злочинами, що охоплюються цією Конвенцією, з метою виявлення: 1) особи, місцезнаходження і діяльності осіб, підозрюваних в участі у вчиненні таких злочинів, або місцезнаходження інших причетних осіб; 2) переміщення доходів від злочинів чи майна, отриманого в результаті вчинення таких злочинів; 3) переміщення майна, устаткування або інших засобів, що використовувалися чи призначалися для використання при вчиненні таких злочинів; в) надання, у відповідних випадках, необхідних предметів або необхідної кількості речовин для цілей аналізу чи розслідування; г) сприяння ефективній координації між їхніми компетентними органами, установами і службами і заохочення обміну співробітниками й іншими експертами,

включаючи, за умови укладання заінтересованими Державами-учасницями двосторонніх угод або домовленостей, направлення співробітників по зв'язках; е) обмін з іншими Державами-учасницями інформацією про конкретні засоби і методи, які застосовуються організованими злочинними групами, включаючи, у відповідних випадках, маршрути і засоби транспорту, а також використання підроблених посвідчень особи, змінених чи підроблених документів або інших засобів приховування їхньої діяльності; є) обмін інформацією і координацію адміністративних та інших заходів, що вживаються у відповідних випадках з метою завчасного виявлення злочинів, що охоплюються цією Конвенцією [109].

Таким чином, варто відзначити, що система міжнародних правових актів є базисом для розроблення та прийняття відповідних норм національного законодавства, що спрямована на удосконалення діяльності національного центрального бюро, розроблення методів та форм міжнародного поліцейського співробітництва, вжиття комплексу заходів, які спрямовані на протидію та боротьбу з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням сучасних технологій та становлять як внутрішньо-державну, так і міжнародну загрозу законності та правопорядку.

2.3. Нормативно-правові акти, якими урегулюється організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні

Діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України урегульована широкою системою законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів. На нашу думку, розглядаючи нормативно-правові акти, якими урегулюється організація діяльності підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва слід враховувати, по-перше, що це є структурним підрозділом

Національної поліції України як центрального органу виконавчої влади; по-друге, це є Національним центральним бюро Інтерполу на території України, який безпосередньо взаємодіє з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерпол.

У загальному вигляді під нормативно-правовим актом науковці пропонують розуміти офіційний акт волевиявлення (рішення) уповноважених суб'єктів права, що встановлює (змінює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин або інакше: акт правотворчості, який містить юридичні норми. Отже, нормативно-правовий акт становить рішення правотворчого органу, спрямоване на встановлення, зміну або скасування дії норм права. Нормативно-правовий акт виконує дві рівнозначні функції: функцію юридичного джерела права і функцію форми права, тобто виступає як спосіб існування і вираження норм права [111, с.74].

На сьогодні питання визначення поняття «нормативно-правовий акт» на законодавчому рівні залишається відкритим, оскільки у законодавстві України немає основоположного закону, який би регулював сферу нормотворення. Закон України «Про нормативно-правові акти», прийнятий Верховною Радою України 01.10.08, Президент України 28.10.08 повернув до Верховної Ради зі своїми пропозиціями [112].

У Методичних рекомендаціях про порядок підготовки, подання на державну реєстрацію, скасування, обліку та зберігання нормативно-правових актів митних органів України, поняття «нормативно-правовий акт» визначено як офіційний письмовий документ, прийнятий чи виданий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, який спрямовано на регулювання суспільних відносин, містить нормативні приписи, розрахований на багаторазове застосування й дія якого не вичерпується одноразовим виконанням [112].

У Порядку подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, затвердженому наказом Міністерства юстиції України від 12.04.05 № 34/5: «нормативно-правовий акт - це офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування [113].

Отже, нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України – це офіційний письмовий документ, що прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації за встановленою законодавством процедурою, який урегульовує суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі.

Ознаками нормативно-правового акту є: – приймається або санкціонується уповноваженими органами держави (правотворчими органами) або народом (через референдум); – завжди містить нові норми права або змінює (скасовує) чинні, чітко формулює зміст юридичних прав і обов'язків; – приймається з дотриманням певної процедури; – має форму письмового акта-документа і точно визначені реквізити: – вид акта (закон, указ, постанова); – найменування органу, який ухвалив акт (парламент, президент, уряд, місцевий орган влади); – заголовок (деякі акти, наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України приймаються без заголовка); – дата ухвалення акта; – номер акта; – дані про посадову особу, яка підписала

акт; – публікується в офіційних спеціальних виданнях з обов'язковою відповідністю автентичності тексту офіційного зразка (в Україні закони публікуються у «Відомостях Верховної Ради України», газетах «Голос України» та «Юридичний вісник України»; постанови Кабінету Міністрів - у збірниках постанов уряду України та газеті «Урядовий кур'єр»; закони і підзаконні акти - у часопису «Офіційний вісник України»). Тобто, нормативно-правовий акт є результатом нормотворчого провадження, що здійснюється з дотриманням правил юридичної техніки [68].

До нормативно-правових актів відносяться закони та підзаконні нормативно-правові акти. Нормативно-правовим актом, який має найвищу юридичну силу є Конституція України, яка визначає основоположні засади розроблення та прийняття законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, в тому числі, якими урегулюється організація діяльності підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України.

До числа підзаконних нормативно-правових актів, які урегулюють діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України належать: акти Верховної Ради України, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, акти центральних органів виконавчої влади та інших органів державної влади, які відповідно до законодавства є суб'єктами нормотворення.

Ознаками нормативно-правового акту, що визначає діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України є:

- 1) це офіційний письмовий документ, що містить юридичні приписи;
- 2) прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації;
- 3) підписано посадовою особою, яка виконує обов'язки керівника суб'єкта нормотворення;

4) приймається за встановленою законодавством процедурою;

5) урегульовує суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі.

У правовій теорії існують різні підходи до поділу нормативних актів на певні групи:

– за юридичними властивостями: нормативні (встановлюють загальні правила поведінки та регламентують однотипні суспільні відносини певних галузях), індивідуальні (розв'язують конкретні питання управління і не містять у собі норм права) та змішані (містять як норми права, рішення щодо конкретних управлінських справ і ненормальних приписів, так і загальні правила) [114,с.61];

– за суб'єктами права видання актів: акти, які видають Президент України (укази та розпорядження), Кабінет Міністрів України (постанови та розпорядження), центральні та місцеві органи виконавчої влади (міністерства – накази, інструкції, розпорядження в межах своєї компетенції; відомства – накази, постанови, інструкції, правила, положення; місцеві державні адміністрації приймають рішення та видають розпорядження; керівники відділів, управлінь та інших підрозділів місцевих державних адміністрацій – накази та розпорядження; керівники державних підприємств і установ – накази та розпорядження, можуть також затверджувати нормативні акти, такі як положення і правила). Особливістю управлінських рішень є їх юридичне оформлення: усі рішення виконавчої влади втілюються у відповідну форму, набувають певної юридичної сили та доводяться до виконавців за встановленими каналами інформації [115, с.143-144; 116, с.69; ¹¹⁷]. Втім, слід відзначити, що в розрізі предмета дисертаційного дослідження, то акти

місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування не визначають засади діяльності підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва і даний критерій є обмеженим;

- за формою (письмові, усні, конклюдентні);

- за функціональною роллю (планові з фінансових питань, методичного характеру, з кадрових питань, обліку, постачання та інших загальних функцій);

- за межами дії (дія актів у просторі й часі): такі, що діють на території протягом визначеного терміну; такі, що діють на частині території без обмежень у часі;

- за характером компетенції органів, що видають акти: загального (акти Президента України, Кабінету Міністрів України); галузевого (акти органів виконавчої влади);

- за місцем органів, що приймають акти, в їх загальній ієрархії [118, с.230].

Окрім того, нормативно-правові акти, якими урегульовується організація діяльності підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України поділяться також за: *кількісним складом*: а) одноособові; б) колегіальні; *сферою дії*: а) загальні; б) внутрішньо-організаційні; *функціональним призначенням*: а) визначають діяльність структурних підрозділів; б) встановлюють порядок виконання завдань та функцій в цілому як центрального бюро Інтерполу.

ДМПС Національної поліції України у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами. Дані акти

можуть бути прийняті як одним суб'єктом публічної адміністрації, так і колективно, при цьому, визначаючи основні засади організації та функціонування Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва з огляду на специфіку його діяльності.

Нормативно-правовим актом, який має найвищу юридичну силу є *Конституція України*, яка визначає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй, а чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [99, ст.ст.9, 18].

Фундаментальним законодавчим актом, який визначає порядок організації та функціонування підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва є *Закон України «Про Національну поліцію»*. Даним актом визначено, що взаємовідносини у сферах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна. Поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Поліцейські можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [14, ст.4].

В *Положенні про Національну поліцію* визначено, що Національна поліція є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах забезпечення

охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [15].

До завдань Національної поліції в сфері боротьби з міжнародною злочинністю належать:

1) здійснює в межах повноважень, передбачених законом, міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань боротьби із злочинністю та інших питань, що належать до її компетенції, а також забезпечує їх виконання;

2) здійснює представництво та забезпечує виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі та Європейському поліцейському офісі (Європолі);

3) організовує взаємодію правоохоронних та інших державних органів України з Інтерполом, Європолом, а також компетентними органами інших держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу;

4) використовує та надає іншим правоохоронним органам України доступ до інформаційно-телекомунікаційних систем і банків даних Інтерполу та Європолу, а також вносить до цих банків даних інформацію правоохоронних органів України;

5) виконує в межах компетенції запити органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

6) звертається в межах своєї компетенції із запитами до органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів та правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;

7) організовує в межах своєї компетенції приймання-передавання осіб, які перебувають під вартою на державному кордоні України або за її межами;

8) направляє поліцейських до міжнародних організацій, іноземних держав як представників поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень Національної поліції [15].

Дані завдання корелюються з завданнями та функціями Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва, які визначені в Положенні про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України [19].

Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначено, що основними напрямками боротьби з організованою злочинністю є, в тому числі, створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з організованою злочинністю, організація міжнародного співробітництва у цій сфері. Міжнародне співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю ґрунтується на нормах міжнародного права і чинного законодавства України, міждержавних і міжурядових договорах, двосторонніх відомчих угодах [119].

З метою боротьби з організованою злочинністю органи прокуратури, Національної поліції, Служби безпеки України перебувають у постійній взаємодії у питаннях боротьби з організованою злочинністю. З метою забезпечення взаємодії органів прокуратури, Національної поліції і Служби безпеки України у штатних розписах центральних апаратів зазначених органів передбачаються посади осіб, до функціональних обов'язків яких входить здійснення взаємодії у питаннях боротьби з організованою злочинністю. В Автономній Республіці Крим, областях і містах, у відповідних органах прокуратури, Національної поліції і Служби безпеки України функції щодо забезпечення взаємодії покладаються на керівників територіальних органів прокуратури, Національної поліції та Служби безпеки України. Обмін оперативною інформацією між підрозділами Служби безпеки України та

підрозділами органів Національної поліції щодо спільних заходів здійснюється за письмовим розпорядженням керівників відповідних підрозділів. Умови і порядок обміну інформацією між підрозділами Служби безпеки України та підрозділами органів Національної поліції регулюються спільними нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України і Служби безпеки України. Передача оперативної інформації спеціальними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю територіальним органам Національної поліції і Служби безпеки України допускається тільки за згодою і за письмовим розпорядженням керівника відповідного спеціального підрозділу [119].

До завдань Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва в сфері боротьби з організованою злочинністю належать: прийняття участі в межах компетенції в реалізації державної політики щодо протидії злочинності, яка має транснаціональний характер та протидії злочинності з використанням можливостей Інтерполу, інших міжнародних організацій та структур, з якими співпрацює Національна поліція України; здійснює обмін інформацією з Генеральним секретаріатом Інтерполу, правоохоронними органами та іншими органами державної влади України, а також з компетентними органами іноземних держав з питань протидії злочинності та ін. Саме тому, норми національного законодавства є основоположними при визначенні організації та діяльності відповідних підрозділів. Також, варто наголосити на необхідності узгодження норм міжнародного законодавства з нормами національного законодавства, а саме: Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах та Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про вступ України до Інтерполу» прийнято пропозицію Міністерства внутрішніх справ, погоджену з Міністерством юстиції, Міністерством закордонних справ та Службою безпеки, про вступ України до Міжнародної організації кримінальної поліції -

Інтерпол. Подано від імені Уряду заявку про вступ України до цієї організації. Виділено для сплати вступного та річного внесків Інтерполу 328 700 швейцарських франків. Державному експортно-імпортному банку профінансувати зазначені витрати за рахунок коштів Державного валютного фонду України [120].

Указом Президента «Про представника Національного центрального бюро Інтерполу України у Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол» визначено необхідність прийняття пропозиції Міністерства внутрішніх справ України про направлення представника Національного центрального бюро Інтерполу України до Генерального секретаріату Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол. Кабінету Міністрів України визначити за поданням Міністерства внутрішніх справ України кандидатуру представника Національного центрального бюро Інтерполу України у Генеральному секретаріаті Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол, також забезпечити виділення коштів на його утримання і соціальне страхування [121].

На виконання вищезазначеного указу Президента України було прийнято наказ Міністерства внутрішніх справ України *«Про затвердження Інструкції про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол»*, яким визначено, що направлення Представників оформлюється наказом Національної поліції України організаційно-розпорядчого характеру. У наказі вказуються період представництва із зазначенням конкретних дат його початку та закінчення, що визначаються відповідно до пропозиції Генерального секретаріату Інтерполу, а також кількість та статус членів сім'ї кожного Представника, які перебуватимуть разом з ними. Строк направлення Представників устанавлюється до трьох років. Рішення про дострокове відкликання Представників або продовження строку здійснення ними представництва погоджується Національною

поліцією України та Генеральним секретаріатом Інтерполу й оформлюється наказом Національної поліції України організаційно-розпорядчого характеру. Службові відрядження Представників у межах держави перебування, а також в Україну в період представництва за рішенням керівництва Національної поліції України погоджуються Генеральним секретаріатом Інтерполу та оформлюються наказами Національної поліції України організаційно-розпорядчого характеру. На період направлення на Представників поширюються соціальні гарантії, передбачені законодавством України, окрім цього, надається матеріальне забезпечення, яке необхідне для забезпечення належних умов проживання та роботи представників на території Французької Республіки під час представництва Національна поліція України [122].

Координацію діяльності Представників здійснює структурний підрозділ центрального органу управління поліції, який забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу. Контроль за діяльністю Представників здійснює Голова Національної поліції України. Слід відзначити, що у зв'язку з реформаційними перетвореннями та оптимізацією органів виконавчої влади одним з яких є Національна поліція України в структурі та назві підрозділу, який відповідає за даний напрямок роботи його було реформовано з Робочого апарату Укрбюро Інтерполу на Департамент міжнародного поліцейського співробітництва. Починаючи з 2019 року Національним центральним бюро Інтерполу в Україні є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України.

Для забезпечення належних умов проживання та роботи Представників на території Французької Республіки під час представництва Національна поліція України: 1) закріплює за Представниками службові автомобілі; 2) відшкодовує Представникам кошти в іноземній валюті або в гривневому еквіваленті із застосуванням валютного курсу Національного банку України, який діє на дату здійснення операції, пов'язані із соціальним страхуванням, у

розмірі, що не перевищує 2500 євро на рік на кожного; 3) виплачує Представникам кошти в іноземній валюті або в гривневому еквіваленті із застосуванням валютного курсу Національного банку України, який діє на дату здійснення операції, у розмірі 3500 євро на місяць на кожного; 4) відшкодовує Представникам кошти в іноземній валюті або в гривневому еквіваленті із застосуванням валютного курсу Національного банку України, який діє на дату здійснення операції, пов'язані із соціальним страхуванням кожного члена сім'ї (дружина/чоловік, неповнолітні діти), який перебуває разом із ними, у розмірі, що не перевищує 2500 євро на рік; 5) відшкодовує Представникам у встановленому порядку: витрати, пов'язані з переїздом Представників до Французької Республіки, а також поверненням в Україну; витрати, пов'язані зі службовими відрядженнями Представників в Україну або в межах держави перебування; добові витрати в розмірі 80 % від суми добових витрат, а у разі службового відрядження Представників у межах держави перебування строком на одну добу Національна поліція України відшкодовує їм добові витрати в розмірі 40 % від суми добових витрат, зазначених у додатку 1 до Постанови Кабінету Міністрів України № 98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів», для відповідної держави [122]. Тобто, Національна поліція України забезпечує юридичні гарантії представникам для здійснення ними завдань та функцій від імені Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва.

Розділом IV «Організація роботи Представників» встановлено, що завданням Представників у Генеральному секретаріаті Інтерполу є координація взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами іноземних держав з питань, що належать до компетенції МОКП - Інтерпол. Функціональні обов'язки Представників визначає начальник

структурного підрозділу центрального органу управління поліції, який забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу. Координацію діяльності Представників здійснює структурний підрозділ центрального органу управління поліції, який забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу. Контроль за діяльністю Представників здійснює Голова Національної поліції України. Звіти про результати своєї роботи в Генеральному секретаріаті Інтерполу Представники подають Голові Національної поліції України до 15 січня року, наступного за звітним [122].

Окреме значення для урегулювання діяльності Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України відіграють підзаконні нормативно-правові акти та внутрішньо-розпорядчі акти.

Так, *постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади»* визначено зміст та стадії нормотворчої діяльності, яку здійснює Департамент міжнародного поліцейського співробітництва та інші структурні підрозділи Національної поліції в цілому.

Зокрема, суб'єктам нормотворення необхідно: своєчасно подавати на державну реєстрацію нормативно-правові акти; забезпечити постійний перегляд виданих нормативно-правових актів з метою приведення їх у відповідність з Конституцією та законами України, іншими актами законодавства, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і протоколами до неї, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та зобов'язаннями України у сфері європейської інтеграції та правом Європейського Союзу (*acquis EC*), а також з урахуванням

практики Європейського суду з прав людини; не допускати випадків направлення на виконання нормативно-правових актів, що не пройшли державну реєстрацію та не опубліковані в установленому законодавством порядку; надсилати щомісяця органам юстиції для проведення перевірки додержання законодавства про державну реєстрацію нормативно-правових актів переліки актів, прийнятих протягом місяця, крім актів персонального характеру, а у разі потреби та на вимогу органів юстиції - завірені в установленому законодавством порядку копії зазначених актів. Керівники міністерств та інших органів виконавчої влади несуть персональну відповідальність за недотримання вимог цієї постанови [123, п.2, 2-1].

У своїй діяльності під час обробки службової і таємної інформації Департамент повинен забезпечуватися її захист від несанкціонованого та неконтрольованого ознайомлення, модифікації, знищення, копіювання, поширення, що урегульовано *Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах»*.

Доступ до службової інформації надається тільки ідентифікованим та автентифікованим користувачам. Спроби доступу до такої інформації неідентифікованих осіб чи користувачів з не підтвердженою під час автентифікації відповідністю пред'явленого ідентифікатора повинні блокуватися. Забезпечення технічного та криптографічного захисту інформації з обмеженим доступом, а також відкритої інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, здійснюється в системі з дотриманням вимог, що висуваються для забезпечення захисту такої інформації, якщо інше не передбачене законом [124].

Встановлено, що криптографічний захист в системі таємної інформації, яка не становить державної таємниці, та конфіденційної інформації в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях, які належать до сфери їх управління, військових

формуваннях, які створені відповідно до закону, здійснюється з використанням засобів криптографічного захисту інформації, які відповідають вимогам до засобів криптографічного захисту інформації, призначених для захисту таємної інформації, яка не становить державної таємниці, та конфіденційної інформації, що підтверджуються експертним висновком у сфері криптографічного захисту інформації або документом про відповідність [124].

У системі здійснюється обов'язкова реєстрація: результатів ідентифікації та автентифікації користувачів; результатів виконання користувачем операцій з обробки інформації; спроб несанкціонованих дій з інформацією; фактів надання та позбавлення користувачів права доступу до інформації та її обробки; результатів перевірки цілісності засобів захисту інформації. Ідентифікація та автентифікація користувачів, надання та позбавлення їх права доступу до інформації та її обробки, контроль за цілісністю засобів захисту в системі здійснюється автоматизованим способом [124].

Передача конфіденційної інформації, службової та таємної інформації через незахищене середовище (середовище, в якому циркулює інформація, стосовно якої відсутнє підтвердження відповідності захисту від усіх можливих загроз, імовірність прояву яких існує у цьому середовищі) здійснюється у зашифрованому вигляді або захищеними каналами зв'язку згідно з вимогами законодавства у сфері технічного та криптографічного захисту інформації, за винятком інформації, що передається через канали (лінії) зв'язку, які перебувають в межах контрольованої зони (територія (простір), на якій (в якому) унеможливлено несанкціоноване і неконтрольоване перебування сторонніх осіб, розміщення технічних і транспортних засобів) [124].

Підключення систем, у яких обробляється службова інформація та інформація, що становить державну таємницю, до глобальних мереж передачі даних здійснюється з використанням засобів криптографічного захисту

інформації, які допущені до експлуатації для криптографічного захисту інформації відповідного ступеня обмеження доступу, та/або апаратних, апаратно-програмних засобів технічного захисту інформації, які мають позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері технічного захисту інформації та реалізують функції безпеки односпрямованої (односторонньої) передачі даних та/або двоспрямованої передачі даних з урахуванням їх змістовного аналізу [124].

Відповідальність за забезпечення захисту інформації в системі, своєчасне розроблення необхідних для цього заходів та створення системи захисту покладається на керівника (заступника керівника) організації, яка є власником (розпорядником) системи, та керівників її структурних підрозділів, що забезпечують створення та експлуатацію системи [124].

Таким чином, структурні підрозділи Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва повинні забезпечити захист циклічного процесу обробки, використання, зберігання інформації, яку вони отримали та стала їм відома в процесі виконання ними службових обов'язків та обміну даною інформацією як з державними органами України за їх запитом, так і під час міжнародної співпраці з національними центральними бюро Інтерполу інших членів МОКП – Інтерпол.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року» визначено основні напрями системного формування державної політики розвитку та ефективного управління державним кордоном на період до 2025 року. Метою Стратегії є забезпечення розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та міжнародної торгівлі, сприяння переміщенню осіб і товарів через державний кордон та належна його захищеність. Метою Стратегії є забезпечення розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та міжнародної торгівлі, сприяння переміщенню осіб і товарів через державний кордон та належна його захищеність. Інтегроване управління кордонами - це

скоординована діяльність компетентних державних органів України та військових формувань, спрямована на створення та підтримання балансу між забезпеченням належного рівня прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для законного транскордонного співробітництва, а також для осіб, які подорожують [125].

Суб'єктами інтегрованого управління кордонами є МВС, МЗС, Мінінфраструктури, Мінфін, Держприкордонслужба, ДМС, Держмитслужба, СБУ, Національна поліція, Національна гвардія, Держпродспоживслужба, Збройні Сили (Повітряні та Військово-Морські Сили), які взаємодіють на відомчому, міжвідомчому, державному та міжнародному рівнях для досягнення цілей державної політики у сфері інтегрованого управління кордонами. Однією з стратегічних цілей є запровадження ефективного механізму міжнародного співробітництва для розвитку інтегрованого управління кордонами в Україні [125].

Концептуально визначено, що для підвищення результативності та ефективності взаємодії правоохоронних органів України та міжнародної співпраці в даному напрямку Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України необхідно вжити заходів щодо:

- продовження активізації міжнародного співробітництва з правоохоронними органами та організаціями Інтерпол, Європол, Євроюст; удосконалення системи підготовки особового складу оперативних підрозділів;
- комплексне впровадження сучасних систем кримінального аналізу. Водночас створення системи виявлення (націлювання) терористичних викликів та загроз можливо здійснити шляхом: удосконалення нормативної бази з питань надання правоохоронним органам повноважень збирати, обробляти та зберігати персональні дані, в тому числі PNR; забезпечення проведення перевірок за базами даних Держприкордонслужби та Інтерполу; забезпечення роботи програмно-аналітичних модулів обробки інформації PNR (за зразком Automated Targeting System - GLOBAL); створення центру націлювання в

Держприкордонслужбі; організація обміну даними з іншими правоохоронними структурами [125].

Відділ забезпечення документообігу Управління організаційного, правового та технічного забезпечення ДМПС у своїй діяльності керується *Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з діловодства в системі Міністерства внутрішніх справ України»*, яким встановлено обов'язковий для виконання в структурних підрозділах апарату Міністерства внутрішніх справ України, науково-дослідних установах, вищих навчальних закладах МВС, підприємствах, установах, організаціях, що належать до сфери управління МВС, порядок підготовки, обліку, зберігання, використання та знищення документів, справ, видань, що не містять секретних відомостей. Визначено порядок організації електронного документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису, роботи з електронними документами в діловодстві установи, здійснення діловодства стосовно документів, що містять інформацію з обмеженим доступом, здійснення діловодства за зверненнями громадян, запитами та зверненнями народних депутатів, запитами на інформацію визначаються окремими нормативно-правовими актами [126].

Діловодство в Департаменті міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України ведеться українською мовою з використанням на бланках символіки Інтерполу відповідно до вимог Інструкції з урахуванням рекомендацій Генерального секретаріату Інтерполу. Документи, які надсилаються іноземним адресатам, оформлюються українською мовою або мовою держави-адресата, або однією з мов міжнародного спілкування [126].

З огляду на те, що Національне центральне бюро Інтерпол функціонує на правах самостійного департаменту, то на нього поширюється дія даного акту в повній мірі.

Діловодство в ДМПС (НЦБ Інтерполу в Україні) ведеться українською мовою з використанням на бланках символіки Інтерполу відповідно до вимог зазначеної Інструкції з урахуванням рекомендацій Генерального секретаріату Інтерполу. Документування управлінської інформації полягає у створенні документів, у яких фіксується з дотриманням установлених правил інформація про управлінські дії. Право на створення, підписання, погодження, затвердження документів визначається актами законодавства, положеннями про структурні підрозділи і функціональними обов'язками (посадовими інструкціями) [126].

Реєстрація документа Департаментом міжнародного поліцейського співробітництва - це здійснення запису облікових даних про документ за встановленою реєстраційною формою, яким фіксується факт створення, відправлення або одержання документа шляхом проставляння на ньому реєстраційного індексу з подальшим записом у зазначених формах необхідних відомостей про документ. Реєстрація документів провадиться з метою забезпечення їх обліку, контролю за виконанням і оперативним використанням наявної в документах інформації. Реєструються документи незалежно від способу їх доставки, передачі чи створення. Основним принципом реєстрації документів є однократність. Тобто кожний документ реєструють лише один раз [126].

Функції щодо здійснення діловодства Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва належить до компетенції Відділу забезпечення документообігу Управління організаційного, правового та технічного забезпечення.

Як нами було зазначено вище, окрему групу нормативно-правових актів становлять колективні акти, тобто нормативно-правові акти, які розроблені та прийняті декількома суб'єктами нормотворення та урегульовують спільні для них питання.

Спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Офісу генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол» визначено порядок використання Державним бюро розслідувань, Державною кримінально-виконавчою службою України, Державною міграційною службою України, Державною митною службою України, Державною прикордонною службою України, Державною фіскальною службою України, Національним антикорупційним бюро України, Національною поліцією України, Службою безпеки України, органами прокуратури України (далі - правоохоронні органи України) інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол (далі - інформаційна система Інтерполу) з метою міжнародного співробітництва з Генеральним секретаріатом Інтерполу, Комісією з контролю файлів Інтерполу (далі - органи Інтерполу), національними центральними бюро Інтерполу іноземних держав (далі - НЦБ іноземних держав), органами та підрозділами правоохоронних органів іноземних держав (далі - компетентні органи іноземних держав) та міжнародними установами, з якими Інтерпол уклав договори щодо обміну даними (далі - міжнародні установи). Зазначено, що уповноважений підрозділ – це структурний підрозділ центрального органу управління поліції, який забезпечує реалізацію повноважень Національної поліції України із здійснення представництва та виконання зобов'язань України в Інтерполі та повноважень Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу [127]. В Україні таким спеціально створеним структурним підрозділом є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України. В той же час,

державні правоохоронні органи у разі необхідності можуть надіслати Департаменту письмовий запит та отримати необхідну інформацію.

Цілями міжнародного співробітництва з використанням інформаційної системи Інтерполу є: установлення місцезнаходження осіб, які розшукуються, з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшої видачі (екстрадиції); установлення місцезнаходження осіб чи об'єктів, що становлять інтерес для правоохоронних органів України чи інших держав-членів Інтерполу; надання чи отримання інформації, що стосується розслідування злочинів, кримінального минулого або злочинної діяльності осіб; надання чи отримання інформації з метою попередження про осіб, події, об'єкти, способи вчинення злочинів, що становлять реальну загрозу публічній безпеці та порядку й можуть завдати істотної шкоди майну чи громадянам; ідентифікація осіб чи невідомих трупів; проведення криміналістичних досліджень; надання чи отримання інформації з питань публічної безпеки і порядку; ідентифікація загроз, організованих груп та злочинних організацій, тенденцій розвитку злочинності; обмін досвідом з питань боротьби із злочинністю та правоохоронної діяльності [127].

Формами звернення до уповноваженого підрозділу НЦБ Інтерполу в Україні є запит/звернення або у формі прямого доступу до банку даних Інтерполу.

Уповноважений підрозділ на підставі отриманого від правоохоронного органу України запиту/звернення забезпечує використання інформаційної системи Інтерполу шляхом:

1) надсилання запиту про публікацію Генеральним секретаріатом Інтерполу оповіщень:

- Червоного оповіщення (RED NOTICE) – розшук підозрюваного/обвинуваченого/засудженого для екстрадиції;

- Синього оповіщення (BLUE NOTICE) – збирання відомостей про особу, її місцезнаходження в інтересах кримінального провадження. На відміну від

червоної картки, для публікації blue notice необов'язково мати статус підозрюваного та обраний запобіжний захід. Відповідно, блакитна картка часто використовується українськими правоохоронцями для розшуку підозрюваних, щодо яких немає санкції на утримання під варту. Так, формальна постановка в розшук по блакитній картці дає підставу для заочного обрання запобіжного заходу, а також процедури in absentia;

- Зеленого оповіщення (GREEN NOTICE) – потенційні злочинці, рецидивісти і т.д., яких ще називають «International Traveling Criminals». Як правило, це шахраї, секс-злочинці і фальшивомонетники;

- Жовтого оповіщення (YELLOW NOTICE) – розшук осіб, зниклих без вісти або осіб, які не можуть ідентифікувати себе самостійно;

- Чорного оповіщення (BLACK NOTICE) – неопізнані трупи;

- Пурпурного оповіщення (PURPLE NOTICE) – злочинні схеми, знаряддя злочину і т.д. Це відносно новий інструмент в системі даних Інтерполу. Перша “фіолетова картка” була випущена лише в 2014 році за запитом Великобританії і детально описувала методи контрабанди червоного дерева з Індії (спосіб приховування і транспортування, компанії, що брали участь в злочині і т.д.);

- Помаранчевого оповіщення (ORANGE NOTICE) – попередження про серйозну загрозу власності або здоров'ю людей;

- Оповіщення про викрадені культурні цінності;

2) надсилання циркулярного оповіщення (циркуляра);

3) надсилання повідомлення;

4) внесення інформації до банків даних Інтерполу, її коригування або видалення;

5) отримання інформації з банків даних Інтерполу. Крім того, уповноважений підрозділ надсилає до органів Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентних органів іноземних держав та міжнародних установ запити, документи або інформацію відповідно до міжнародних договорів

України у випадках, в яких передбачається використання каналів зв'язку Інтерполу [127].

З банків даних Інтерполу з використанням інформаційної системи Інтерполу може бути отримано: інформацію про осіб; інформацію про транспортні засоби, які перебувають у розшуку; інформацію про плавзасоби, які перебувають у розшуку; інформацію про викрадені, втрачені, підроблені, недійсні документи, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус; інформацію про твори мистецтва / культурні цінності; інформацію про вогнепальну зброю; сліди рук, вилучені з місць вчинення злочину; дактилоскопічну карту; ДНК-профілі; зображення дітей, які зазнали сексуальної експлуатації; інші дані (у разі створення в Генеральному секретаріаті Інтерполу банків даних інших категорій інформації) [127].

Таким чином, діяльність Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України значною мірою має міжвідомчий характер.

Наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження» визначено порядок опрацювання Мін'юстом та його територіальними органами, місцевими загальними та апеляційними судами України запитів (доручень, прохань, клопотань) про надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах, про видачу осіб (екстрадицію), про передачу кримінального провадження, про передачу (прийняття) засуджених осіб та про виконання вироків судів іноземних держав у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (далі - міжнародні договори України) [128].

Втім, перелік уповноважених суб'єктів розглядати дані запити є ширшим ніж це визначено в пункті 1 даного наказу. Так, підпунктом 2 пункту 1 розділу III даного наказу визначено, що у термінових випадках запит (доручення) може надійти через Інтерпол, Євроюст або безпосередньо від компетентного органу іноземної держави, в тому числі з використанням факсимільного зв'язку чи електронної пошти. Пунктом 8 Розділу VI визначено, що запит про видачу особи (екстрадицію) може бути направлений, в тому числі, каналами Інтерполу, якщо це передбачено відповідним міжнародним договором України. За потреби запит може бути спочатку направлений електронним або факсимільним зв'язком [128].

Таким чином, до числа суб'єктів, які здійснюють завдання та функції щодо надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах, про видачу осіб (екстрадицію), про передачу кримінального провадження, про передачу (прийняття) засуджених осіб та про виконання вироків судів іноземних держав належать також структурні підрозділи Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва, а саме: правовий відділ Управління організаційного, правового та технічного забезпечення та Управління взаємодії з Інтерполом та Європолом, які в межах своїх повноважень уповноважені вчиняти дії по наданню правової допомоги у кримінальних справах.

Саме тому, вважаємо, що пункт 1 Розділу I повинен бути доповнений та викладений наступним чином: *«Ця Інструкція визначає порядок опрацювання Мін'юстом та його територіальними органами, місцевими загальними та апеляційними судами України, Національним центральним бюро Інтерполу в Україні запитів (доручень, прохань, клопотань) про надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах, про видачу осіб (екстрадицію), про передачу кримінального провадження, про передачу (прийняття) засуджених осіб та про виконання вироків судів іноземних держав у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (далі - міжнародні договори України)».*

Висновки до розділу 2

Правове регулювання – це вплив держави на суспільні відносини через систему правових засобів, з метою встановлення конкретних прав і обов’язків учасників цих відносин та їх упорядкування.

Механізм правового регулювання це складна система взаємодіючих елементів, за допомогою яких урегульовуються суспільні відносини в правовому полі держави.

Правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це урегулювання суспільних відносин, що створюються в результаті організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, завдяки застосуванню системи засобів (обов’язкових та факультативних), з метою здійснення представництва та забезпечення виконання зобов’язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції.

Ознаками правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні є :

є різновидом правового регулювання;

за допомогою правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні відносини між суб’єктами набувають певної правової форми, яка має державно-владний характер;

правове регулювання має конкретний та цілеспрямований характер;

проявляється у реалізації підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні зобов’язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції;

здійснюється за допомогою правових засобів, які забезпечують його ефективність;

гарантує доведення норм права до їх виконання.

Система міжнародних правових актів є базисом для розроблення та прийняття відповідних норм національного законодавства, що спрямована на удосконалення діяльності національного центрального бюро, розроблення

методів та форм міжнародного поліцейського співробітництва, вжиття комплексу заходів, які спрямовані на протидію та боротьбу з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням сучасних технологій та становлять як внутрішньо-державну, так і міжнародну загрозу законності та правопорядку.

Нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України – це офіційний письмовий документ, що прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації за встановленою законодавством процедурою, який урегульовує суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол.

Ознаками нормативно-правового акту, що визначає діяльність підрозділів Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України є:

- 1) це офіційний письмовий документ, що містить юридичні приписи;
- 2) прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації;
- 3) підписано посадовою особою, яка виконує обов'язки керівника суб'єкта нормотворення;
- 4) приймається за встановленою законодавством процедурою;
- 5) урегульовує суспільні відносини, що виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів апарату Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення

виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол.

Аргументовано необхідність внести зміни до Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження» та доповнити пункт 1 Розділу 1 після слів «апеляційними судами України» словосполученням «Національним центральним бюро Інтерполу в Україні».

РОЗДІЛ 3. ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НЦБ ІНТЕРПОЛУ В УКРАЇНІ

3.1. Поняття та особливості засобів організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні

Підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні наділені специфічними функціями, які ми розібрали раніше та котрі реалізуються в ході їх діяльності щодо обміну офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією з питань боротьби зі злочинністю в межах Інтерполу та правоохоронних органів України. НЦБ Інтерполу в Україні при виконанні покладених на нього функцій взаємодіє з правоохоронними органами, центральними і місцевими органами державної влади України, керівними органами і структурними підрозділами Інтерполу, правоохоронними органами зарубіжних держав, отримує інформацію від правоохоронних органів, центральних і місцевих органів державної виконавчої влади України з питань, які входять до його компетенції, та за принципом взаємності надає їм отриману в межах компетенції Інтерполу необхідну інформацію [129, с. 86]. Для ефективності власної діяльності підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні використовують систему засобів, які визначено правовими актами України. Для розуміння їх змісту та особливостей розберемо категорії «засіб», «правовий засіб» та «засіб організації діяльності».

«Засіб» – термін загальноживаний, проте його сутність відрізняється неоднозначним смисловим навантаженням. Юридична література не оперує чітким визначенням цього терміну, не зважаючи на його теоретичне та практичне застосування, що бачиться науковою та законодавчою прогалиною, оскільки виключено, щоб юридичний термін позначав поняття з неусталеним

змістом і щоб термін з'явився раніше, ніж поняття [130, с. 31].

Саме тому доцільно відзначити, що поняття «засіб» у наукових колах трактується по-різному: як спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб, що слугує знаряддям у якій-небудь дії, справі [131, с. 13].

За Великим тлумачним словником української мови, засіб – це спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб, що слугує знаряддям у якій-небудь дії, справі [132, с. 1375].

Досить цікавим є визначення В. І. Шинкарука, на думку якого, «засіб» – це сукупність предметів, ідей, явищ. Саме закладення в це поняття «сукупності ідей» є досить актуальним, адже вчинення будь-якої дії (чим по суті і є засіб), спрямованої на досягнення конкретної мети, без якої це вчинення є недостатньо підкріпленим, оскільки в основу будь-якої дії повинна бути покладена мотивація, яка обґрунтовується детальним планом реалізації, тобто ідеєю. Також ідею можна розуміти як мету спеціальної дії, кажучи іншими словами, – результат застосування засобів. Тобто в даному визначенні поняття «сукупність ідей» можна трактувати по-різному: як початковий стимул до застосування засобів, як спосіб реалізації засобів, як кінцевий результат до якого повинно привести застосування засобів. Отже, засіб – це сукупність ідей, спрямованих на досягнення конкретної мети [133, с. 189].

При всій невизначеності даного поняття, на підставі викладеного можна зробити висновок, *що «засіб» це відповідне знаряддя, завдяки якому досягається мета.*

Засоби використовуються в будь якій діяльності та бувають різних видів. Серед них можна виділити систему правових засобів. Дана категорія є елементом категорійного апарату юридичної науки, але серед правників також не має сталої думки щодо її змісту.

Необхідно звернути увагу на те, що науковець визначає, що «правові засоби» наділені цільовим напрямом, за допомогою якого вони юридично

закріплюються під час реалізації суб'єктами суспільних відносин [134, с. 93].

Найважливішою функцією правових засобів є досягнення ними цілей правового регулювання: своєю «роботою» ці феномени забезпечують безперешкодний рух інтересів суб'єктів до цінностей, гарантують їх законне й справедливе задоволення, що відображає роль юридичних інструментів і технологій у загальній системі правових чинників. Правові засоби створюють загальні, гарантовані державою та суспільством можливості для посилення позитивних регулятивних чинників і, водночас, для усунення перешкод (негативних факторів), що стоять на шляху впорядкування соціальних зав'язків [135].

О. В. Онуфрієнко «правові засоби» визначає як основну категорію інструментальної теорії права у широкому значенні розуміє як «систему субстаціонарних та діяльнісних правових явищ, за допомогою яких конкретні суб'єкти правовідносин, що поступово набувають характеру інструментальної гри, досягають приватних публічних цілей» [136, с. 165–166].

К. В. Шундіков визначає, що правові засоби – це взята в єдності сукупність правових інструментів та форм правореалізаційної практики, за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права та забезпечується досягнення соціально корисних цілей [137, с. 63].

Д. М. Бахрах визначає поняття «правові засоби» крізь призму методу управлінської діяльності. Науковець стверджує, що поняття методу пов'язується насамперед із діяльністю, проте не будь-якою, а цілеспрямованою. Така діяльність виступає як сукупність прийомів, способів досягнення наміченого результату.

Науковець підкреслює, що методи цілеспрямованого впливу на людей зумовлені об'єктивними умовами. Ці методи в значній мірі залежать від стану продуктивних сил, характеру виробничих відносин, класових взаємин та інших конкретних історичних обставин. Вплив влади також обумовлюється особливостями тих, на кого він спрямований, рівнем культурного розвитку і

багатьма іншими факторами. Вибір методів визначається метою та завданнями, які потрібно вирішити. Таким чином, науковець звертає увагу на те, що поняття «засіб», «спосіб», «метод» взаємопов'язані через цілі, до яких вони призначені. Методи можна розглядати як інструменти досягнення цілей. Застосування інструментального підходу та аналіз загальносистемних адміністративних функцій дозволяє розрізнити різні методи і способи адміністративного впливу.

На нашу думку, категорія «метод» включає в себе такі поняття, як «засіб» і «спосіб», оскільки для них характерне бажання досягнути єдиної визначеної цілі. Саме метод є сукупністю способів та засобів, за допомогою яких забезпечується поставлена мета. Категорія «спосіб» визначає, яким чином має здійснюватися досягнення цілі, а «засіб» – за допомогою чого досягається певний результат. Уважаємо, що «засіб» є універсальною, загальновизнаною та загальнонауковою категорією – належною свідомою діяльністю людей з метою досягнення відповідних результатів задля реалізації відповідних цілей [138, с. 233].

Здійснивши аналіз існуючих концепцій ми об'єднали їх за науковою позицією:

«правові засоби» – це правові явища, що виражаються в інструментах (встановленнях) та діяннях (технології), за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права, забезпечується досягнення соціально важливих цілей;

«правові засоби» – це субстанціональні, інституціональні правові феномени, що розглядаються в контексті власного функціонального призначення і скеровані на досягнення соціально корисних цілей [139, с. 14–15];

«правові засоби» являють собою комбінації юридично значущих дій, які здійснюються суб'єктами з дозволеним ступенем розсуду та слугують досягненню їхніх цілей (інтересів), що не суперечать законодавству й

інтересам суспільства.

Таким чином у юридичній літературі сутність поняття «правові засоби» визначають як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому значенні – це всі правові явища, інституційні установки та форми, які тим чи іншим чином пов'язані з регулятивною (охоронною) дією права. У вузькому значенні – передбачені правом (законом, індивідуально-правовим актом, договором) юридично значущі дії (їх поєднання та комбінація), які здійснюються суб'єктами з відповідним ступенем дозволеності чи не забороненими законом способами для задоволення їх інтересів, досягнення соціально корисних цілей. Як різновид правових засобів, ці дії є не фактичними, а змодельованими та забезпеченими нормами права, використовуються як інструмент здійснення відповідних правомірних дій, водночас пов'язаних із захистом порушеного права чи забезпеченого законом інтересу [140].

Відповідно викладеного можна виділити ознаки правових засобів: фіксація та деталізація у нормативно-правових актах; прояв через систему інструментів; направлений на реалізацію мети та виконання завдань; реалізується встановленою системою суб'єктів в межах певних суспільних відносин; приводять до юридичних наслідків.

Відповідно «правові засоби» - це система інструментів, визначена нормативно-правовими актами, за допомогою яких задовольняється публічний та приватний інтерес в межах як публічних зобов'язань. Вони є фундаментальною частиною правової системи, допомагаючи забезпечувати правопорядок та справедливість у суспільстві.

Треба зазначити, що реалізація правових засобів через юридично значущі дії, що здійснюються компетентними суб'єктами, де «дозволеного ступеня розсуду» не може відбуватися, а саме тут мають бути чітко законодавчо регламентовані положення щодо права вчиняти ці дії [11, с. 234].

Серед правових засобів, важливе місце мають засоби організації діяльності, які складають її зміст. Дана правова категорія не має також єдиної

концепції щодо розуміння її змісту, так як вона ґрунтується на сучасних детермінаціях понять «правові засоби» та її видового поняття «засоби публічного адміністрування» [141, с. 31; 134, с. 93].

Треба зауважити, що категорія «засоби організації діяльності» ґрунтується існуючих трьох концептуальних підходах щодо змісту поняття «правові засоби».

Перший підтримують А. М. Комзюк, Н. В. Троцюк, В. І. Іванцов. З їхньої точки зору, «засоби публічного адміністрування» – це сукупність методів, приписів та норм.

Другий розробляє Б. І. Пугінський, який вважає, що це наявність юридично значущих дій.

Третій підтримують більшість науковців (О. В. Онуфрієнко, К. В. Шундріков, М. О. Лисенко та ін.), які вважають, що це відповідний інструментарій (предмети і явища).

Водночас деякі науковці, зокрема Н. В. Троцюк, об'єднують у визначенні прийоми та методи діяльності державних органів, але ж методи – це і є прийоми, засоби та способи діяльності [16, с. 235].

В той же час, важливим є поняття «організація діяльності». Вітчизняні економісти терміном «організація» найчастіше позначають складне виробниче утворення, сформоване із виробничо самостійних, але об'єднаних спільним керівництвом підприємств. У зарубіжній літературі це поняття розглядають набагато ширше. Наприклад, в американському менеджменті організація визначається як «група людей, діяльність яких свідомо координується для досягнення загальної мети або цілей». Таке трактування дає змогу розглядати проблематику організацій комплексно — від дослідження причин виникнення і організаційного оформлення до побудови ефективних організацій (вибору оптимальних організаційних форм і структур, проведення організаційних змін тощо). Зважаючи на принцип внутрішнього життя, сукупність організацій як соціальних утворень можна класифікувати на формальні і неформальні.

Формальну організацію характеризує певний порядок, зафіксований у статуті, правилах, планах, нормах поведінки, що дає змогу свідомо координувати соціальні взаємодії для досягнення конкретної загальної мети. Неформальна організація ґрунтується на товариських взаєминах, особистому виборі зв'язків, вона відображає реальний стан справ, який може не відповідати формальній організації і виявляється в наявності «малих» груп (до 10 осіб). Соціальні взаємодії у неформальній організації не мають загальної або свідомо координованої спільної мети[142].

І.О. Щєбликіна деталізує та уточнює поняття організації відповідно до змісту діяльності, та зазначає, що організація – це функція управління, в межах якої здійснюється розподіл робіт поміж окремими робітниками та їх групами та узгодження їх діяльності. Реалізація функції організації здійснюється у процесі організаційної діяльності[143, с. 38]. Відповідно, на її думку, організаційна діяльність – це процес, за допомогою якого керівник усуває невизначеність, безладдя, плутанину та конфлікти поміж людьми щодо роботи або повноважень і створює середовище придатне для їх спільної діяльності.

Розрізняють декілька аспектів організаційної діяльності:

– взаємовідношення повноважень, що об'єднують керівництво вищої ланки з нижчими рівнями працівників і забезпечують можливість розподілу та координації завдань;

– створення системи управління, тобто створення об'єктів управління (керованих систем), суб'єктів управління (керуючих систем) і встановлення зв'язків між ними;

– удосконалення системи управління[27, с. 39].

Відповідно зміст організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні характеризується наявністю субординації та чітко визначених посадою завдань та функцій, наявністю керівних кадрів, які управляють НЦБ Інтерполу в Україні та підлеглими, що виконують покладені на них завдання. Управлінська система даного органу постійно удосконалюється відповідно до

вимог сьогодення та наявних завдань.

Основними складовими організаційної діяльності є:

- а) розподіл праці – розподіл загальної роботи в організації на окремі складові частини, достатні для виконання окремим робітником відповідно до його кваліфікації та здібностей;
- б) групування робіт та видів діяльності у певні блоки (групи, відділи, сектори, цехи, виробництва тощо) – департаменталізація;
- в) підпорядкування кожної такої групи керівникові, який отримує необхідні повноваження (делегування повноважень);
- г) визначення кількості робітників, безпосередньо підлеглих даному менеджеру (встановлення діапазону контролю);
- д) забезпечення вертикальної та горизонтальної координації робіт та видів діяльності (створення механізмів координації) [27, с. 39].

Відповідно до викладеного вважаємо за необхідне запропонувати власне визначення поняття **засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні** – це система взаємопов'язаних між собою інструментів, за допомогою яких підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні здійснюють покладені на них завдання щодо протидії транснаціональній злочинності. Відповідно засобами організації діяльності організації НЦБ Інтерполу в Україні є: цифровізація та взаємодія.

Відповідно, пропонуємо доповнити Постанову Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. N 220 поняттям «засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні».

3.2. Цифровізація підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні

Останнє десятиліття характеризується швидким розвитком цифрового світу. Поява мобільних комунікацій, інтернету, онлайн-сервісів, штучного інтелекту, цифрових платформ виступає базовим інструментом формування

цифрового життя людства. Безумовно, це активно впроваджується у всі сфери життя та публічне адміністрування. «Цифрове» суспільство це крок до формування нового типу взаємин влади і суспільства, що впроваджує нові понятійно-ціннісні платформи щодо надання послуг громадянам, зменшення бюрократичних перепонів, формування різних інформаційних баз даних, що дає можливість своєчасно та швидко отримувати та користуватись органам публічної адміністрації будь якою інформацією.

Цифровізація, як соціальне явище, отримала поширення у 60-70 рр 20 ст. Найбільш активно цифровізація запроваджувалась в індустріальній галузі. На Всесвітньому економічному форумі вона була зорієнтована на шість основних галузей економіки: товари народного споживання, електроенергетику, автомобілебудування, охорону здоров'я, ЗМІ, логістику. В подальшому вона поширилася ще на вісім галузей: страхування, авіацію, готельну справу, професійні послуги та телекомунікації, видобуток нафти й газу, хімічну та гірничодобувну промисловість. На початку 20 століття Комісія Європейського Союзу представила Стратегію єдиного ринку у вигляді дорожньої карти для забезпечення розкриття широкого потенціалу Єдиного цифрового ринку як одного з десяти політичних пріоритетів Єврокомісії. Цифровізація для будь-яких держав є ефективним засобом: боротьби з корупцією; зниження бюрократизації; спрощеного доступу до даних. Відповідно для держав Європейського Союзу основним чинним документом з розвитку цифровізації діяльності органів публічної влади є ініціатива Європейської Комісії «Цифровий порядок денний для Європи» (Digital agenda for Europe) [144].

На сьогодні Україна не відстає від сучасних світових тенденцій, запроваджує всі передові тенденції цифровізації. В рекомендаціях парламентських слухань від 03 лютого 2016 року «Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України» зазначається, що на сучасному етапі переходу світового співтовариства до інформаційного суспільства ступінь розвитку

інформаційного простору та інформаційних технологій стає безпосереднім чинником становлення активного та свідомого громадянина, національної конкурентоспроможності. Інформаційно-комунікаційні технології є одним з найбільш важливих чинників стимулювання економічного зростання та розвитку громадянського суспільства, зайнятості населення, розширення конкуренції і, як наслідок, сприяння подоланню «цифрового розриву» [145].

Відповідно Концепції розвитку електронного урядування в Україні», схваленої постановою Кабінету Міністрів України встановлено, що розвиток електронного урядування буде сприяти: підвищенню ефективності державного управління в результаті спрощення управлінських процедур, скороченню адміністративних витрат, застосуванню сучасних методів державного управління; підвищенню якості адміністративних послуг та їх доступність; забезпеченню здійснення контролю за ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпеченню високого ступеню доступності інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наданню можливості громадянам та громадським організаціям безпосередньо брати участь у процесах підготовки проектів рішень, що приймаються на всіх рівнях державного управління; зменшенню рівня корупції та «тінізації» економіки; досягненню якісно нового рівня управління державою і суспільством у цілому, а також зміцнить довіру до інститутів держави [146]

Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р, закріплює положення про те, що «при системному державному підході «цифрові» технології будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних чинників розвитку демократії в країні, підвищення продуктивності, економічного зростання, а також підвищення якості життя громадян України» [147].

На підставі зазначених тенденцій 29 липня 2019 року Верховна Рада України дев'ятого скликання створила Комітет з питань цифрової трансформації, до сфери відання якого віднесли питання формування законодавчих засад «цифровізації» та цифрового суспільства України, адміністрування, функціонування і використання мережі Інтернет в Україні та роботи над Національною і державною програмами інформатизації, а також програмами ЄС «Єдиний цифровий ринок» й іншими програми цифрового співробітництва, питання електронного урядування та публічних електронних послуг, смарт-інфраструктури (міста, громади), кібербезпеки та кіберзахисту тощо. Окрім того, постановою від 02 вересня 2019 року № 829 Кабінет Міністрів України з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади утворив Міністерство цифрової трансформації України, реорганізувавши Державне агентство з питань електронного урядування шляхом перетворення[148]. А 18 вересня 2019 року постановою Кабінету Міністрів України №856 було затверджене Положення про Міністерство цифрової трансформації України[149], яке стало центральним головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері впровадження електронного документообігу; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтеперабельності, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії[150, 23].

Цифровізація сприяла запровадженню електронного документообігу в державних структурах, що дозволило автоматизувати всі процеси роботи з документами, максимально відмовитися від використання паперу, дало можливість зекономити державні кошти, також пришвидшити процес прийняття управлінських рішень та вплинути на поліпшення внутрішньої дисципліни державних службовців [24].

На сьогодні можна виділити характерні ознаки цифровізації: 1) всі види контенту переходять з аналогових, фізичних і статичних в цифрові, одночасно становляться мобільними та персональними. При цьому індивід отримує можливість контролювати свій особистий контент, направляти інформаційні запити, формувати індивідуальну траєкторію інформаційної діяльності; 2) здійснюється перехід до простих технологій комунікації(технологія стає лише засобом інструментом спілкування), головна характеристика засобу й технології – керованість; 3) комунікації стають гетерогенними: вертикальна, ієрархічна комунікація втрачає актуальність, відбувається перехід до мережевої структури комунікації[151].

Цифрові новації запроваджуються за наступними напрямками: створення цифрових товарів та послуг; автоматизований збір, зберігання та обробка інформації; розробка нової цифрової моделі використання цифрового проектування; виконання адміністративних функцій; автоматизація ручної праці за допомогою використання роботів та електронного документообігу; управління виробничими процесами та мережами поставок тощо.

Відповідно цифровізація приводить до: підвищення доступності, якості та зручності отримання товарів і послуг; збільшення споживчої здатності населення; зростання внутрішньогалузевої конкуренції; підвищення конкурентоспроможності галузі економіки держави на світових ринках; поява нових професій.

Сьогодні часто відбувається плутанина між поняттями цифровізації та автоматизації, хоча це не одне і те ж. Цифровізація має на увазі не просто

автоматизацію чи поліпшення виробничих та робочих процесів, які часто є лише компонентом процесу, а радше зміну цілої бізнес-моделі. Вона веде до переосмислення та трансформації способів взаємодії з клієнтами та постачальниками, а також позиціонування компанії на ринку. Автоматизація, в свою чергу, спрямована на покращення ефективності виробничих процесів, але зазвичай не змінює основні принципи ведення бізнесу. Цифровізація ж охоплює більш широкий спектр дій і включає інтеграцію цифрових ресурсів у всі аспекти діяльності підприємств та організацій. На думку сучасних аналітиків, до 2023 року завдяки швидкому впровадженню автоматизації вдасться виконати автономно та автоматизовано на 25% більше задач. Згідно з оцінкою Acumen Research and Consulting, глобальний ринок рішень для автоматизованого управління інфраструктурою буде розвиватися за середньорічним темпом на 13,2% і досягне 3,8 мільярда доларів до 2026 року. Це, звісно, нижче динаміки ринку хмарних послуг, але значно вище, ніж, до прикладу, для сегмента ІТ-аутсорсинга [152].

Як що детально розбиратися в змісті цих понять, то треба зауважити, що цифровізація відмежовується від автоматизації наступними ознаками:

1. цифровізація характеризується єдиним інформаційним простором єдиного для неперервного обміну даними між різними сферами діяльності. Це потребує впровадження сучасних інформаційних технологій;
2. створення електронного двійника головного об'єкта. В той же час електронний двійник реального об'єкта містить також усі відомості про процес його розробки та експлуатації, поряд з власними тактико-технічними характеристиками виробів;
3. цифровізація характеризується неперервним управлінням даними об'єктів, протягом усього їх життєвого циклу, включаючи автоматичний збір, накоплення, зміну та аналіз інформації, а також генерацію подібних даних;

4. для цифровізації є характерним управління випередження, що передбачає прогнози майбутніх ситуацій. Автоматизація же орієнтована на обробку типових випадків та учбові операції постфактум;

5. цифровізація забезпечує оперативну взаємодію через Інтернет. При цьому ефективність оцінюється за досягнутим результатом, а не часу, затраченого на роботу, в той же час автоматизація передбачає переведення існуючих моделей в електронну форму;

6. цифровізація прилаштовує роботу під одного клієнта, автоматизація покращує технічні можливості всього виробництва, колективу тощо.

Цифровізація впливає на різні сфери життя та управління, включаючи надання послуг, виробництво, а також обмін інформацією та діловодство у сфері публічного адміністрування. Цей процес включає збір, збереження, обробку та аналіз даних, враховуючи потреби споживачів. Особливе значення в цифровізації має інформатизація, яка сприяє організаційному, соціально-економічному та науково-технічному прогресу. Інформатизація забезпечує створення умов для формування та використання інформаційних ресурсів, а також для задоволення інформаційних потреб громадян, органів публічної адміністрації та громадських об'єднань, з метою створення оптимальних умов для реалізації інформаційних прав. Відповідно зазначеного цифровізація складається з автоматизації та інформатизації.

Підводячи підсумок викладеному, вважаємо, що цифровізація має на меті не автоматизацію процесу діяльності, а зміну самого продукту, характеру та сутності системи діяльності, взаємодії, що кардинально відрізняє даний термін від автоматизації. Автоматизація має на меті покращення певної діяльності завдяки технічним можливостям, що змінює спосіб ведення справи. І в той же час, автоматизація сьогодні забуває нових характеристик що з'єднує її поступово з цифровізацією. А саме, запровадження програмних емуляцій, симуляцій та моделей, що сприяють

пришвидженню та покращенню діяльності. Окрім цього повністю автоматизоване підприємство, державна установа передбачає послідовне застосування ІТ-засобів передбачає часткове, з послідовним розширенням ділянок діяльності, що поступово вимагає запровадження цифрових технологій.

Треба зауважити, що цифровізація має як прогресивний зміст щодо її запровадження та активного використання, так і негативний зміст. Наведемо деякі і негативні наслідки розвитку цифровізації для суспільства, особистості і держави. Це, зокрема:

— технологічна вразливість створеної в процесі масової інформатизації 1990-х років інформаційно-комунікаційної інфраструктури. Розробники не врахували, що з розвитком цифрової техніки «розумнішими» стають пристрої зйому інформації і тим самим потенційно підвищують рівень її вразливості, а орієнтація на поширення технологій internet взагалі зробила людину фактично «прозорою» для будь-яких зацікавлених осіб і структур, що, у свою чергу, безумовно, породжує сьогодні попит на розвиток технологій інформаційно-комунікаційної безпеки;

— зростання технологічної залежності України від іноземних виробників техніки, і, як наслідок конкурентної боротьби з ними, ослаблення технологічної та економічної безпеки країни в цілому, її окремих галузей та підприємств;

— швидке старіння техніки, і, як наслідок, наявність проблеми її утилізації. Поки проблема утилізації «електронних відходів» не перебуває в центрі суспільної уваги і, як наслідок, вони не переробляються відповідно до екологічних вимог, які будуть постійно зростати й вимагатимуть захисту країни нормами права;

— зникнення ряду масових і традиційних для України професій, що веде до безробіття й соціальної напруги в суспільстві. За прогнозами, при зростанні безробіття сукупні доходи суспільства зменшуються, що на рівні особистості

веде до скорочення особистого простору й спрощує маніпулювання громадською думкою[153].

Цифровізація нерозривно пов'язана з цифровою трансформацією. Цифрова трансформація – це комплексне перетворення публічної адміністрації, приватних підприємств тощо, пов'язане з успішним переходом до нових моделей, каналів комунікацій з соціумом та споживачами продуктів та послуг, які гуртуються на нових підходах адміністрування даних з використанням цифрових технологій, з метою його ефективності.

Підводячи підсумок, **цифровізація** – це системний метод, що ґрунтується на загальній автоматизації та реалізується шляхом запровадження цифрових технологій у роботу підприємств, установ та організацій, з метою пришвидшення взаємообміну, надання сервісних послуг, захищення інформації, доступності до ресурсів та головне підвищення ефективності їх роботи.

Розвиток цифровізації взаємозалежний від тих явищ, які проявляються у соціумі. Події пандемії 2019 року і по сьогодні зокрема COVID-19 активно вплинули на розвиток цифровізації сучасного суспільства. Пандемія вказала на необхідність розвитку всіх сфер життя, в тому числі і державного сектору. Так, завдяки цифровим технологіям під час введення карантину з приводу росту COVID-19 стали можливим переходом на віддалену роботу, дистанційне навчання, віддалене надання державних послуг, розвиток електронної торгівлі тощо. Це ускладнило роботу державних органів та бізнесу, так як основними напрямками роботи стало формування цифрового документообігу, безпечного, зручного і швидкого сервісу обслуговування, але сучасні технології, вже запроваджені сітьові моделі сприяли прийняттю збалансованих рішень та адаптації до складних умов.

Публічні органи управління в сучасних умовах ведуть активний пошук нових форм життєдіяльності та забезпечення неперервності функціонування, що вимагає активного запровадження всіх форм цифровізації для якісного та

ефективного публічного адміністрування з метою оптимізації витрат на управління, якості взаємообміну та надання сервісних послуг населенню.

Цифровізація публічної адміністрації передбачає застосування стратегічних технологій публічного адміністрування. А саме:

впровадження «цифрового» робочого місця, під яким розуміється стратегія для підвищення ефективності та мобільності працівників та відповідно установ. «Цифрове» робоче місце сприяє гнучкості у методах виконання роботи, стимулює спільну роботу та взаємодію з іншими працівниками, підтримує децентралізовані, мобільні робочі середовища та передбачає вибір технологій особисто працівниками. Серед переваг «цифрових» робочих місць – зниження витрат на апаратне забезпечення, офісні приміщення, відрядження тощо;

публічна адміністрація потребує нових методів виявлення та розуміння потреб і бажань громадян; використання соціальних мереж та комунікацій для їхнього активного залучення до політичних процесів; забезпечення можливості громадянам долучатися на їхніх власних умовах; підтримка персоналізації тощо. Реалізація стратегії адміністрування інформацією та зворотнім зв'язком від громадян, що передбачає можливості багатоканального інформування та залучення для їхньої комунікації, роз'яснень, швидкої адаптації тощо;

доступ до інформаційних баз, як інструменту оцінки та контролю роботи влади та держави. Відкриті дані публікуються як у вигляді неопрацьованих («похідних») даних із джерела при найнижчому рівні деталізації, так і у вигляді даних з визначеними налаштуваннями конфіденційності, безпеки або якості. Відкриті дані доступні через відкриті програмні інтерфейси використання та до них не застосовуються обмеження, зумовлені торговими марками або авторськими правами;

штучний інтелект не обмежений у сприйнятті декількома показниками і допомагає обробляти тисячі параметрів і обирати оптимальні рішення;

електронна ідентифікація громадян (e-ID) – це злагоджений набір процесів і технологій, якими управляють публічні органи управління, щоб створити безпечний простір, що надає громадянам доступ до основних ресурсів або послуг. Публічна адміністрація повинні вимагати авторизацію та підтвердження особи, що виконується в онлайн-режимі, оскільки методи особистої перевірки вже надто застарілі для надання громадянам комплексного й безперешкодного доступу до ресурсів і послуг;

державні установи орієнтовані на одночасне поліпшення якості послуг, оптимізацію кількості службовців та зменшення витрат. «Цифрові» платформи (системи класу ERP, CRM тощо) дозволяють вирішувати ці завдання, кардинально підвищувати ефективність, зменшуючи вартість діяльності та час виконання. Публічна адміністрація використовує «цифрові» платформи для спрощення та оптимізації внутрішніх процесів, поліпшення взаємодії з громадянами та скорочення витрат;

це технологія розподіленої однорангової мережі загального користування, що може зберігати інформацію про транзакції (правочини) на постійній основі і без можливості її зміни, і яка захищена криптографічними засобами, має назву блокчейн. Блокчейн може забезпечити багато опцій для різних цілей, особливо у державному секторі: електронні референдуми, е-петиції, е-голосування, електронне урядування. Блокчейн забезпечує безпрецедентно високий рівень захисту інформації та дозволяє створювати повністю децентралізовані системи;

використання «великих даних», що дозволяє отримувати інформацію про результати, що досягаються в режимі, близькому до реального часу;

застосування публічною адміністрацією технологій «розумні» машини та засоби, а саме різноманітне поєднання цифрових технологій, які здатні робити те, на що колись була здатна лише людина.. Відповідно, вони мають розглядати «розумні» машини та засоби як удосконалення наявних методів ведення діяльності та створення нових державних послуг;

використання аналітики на всіх етапах урядової та державної діяльності та надання послуг дає можливість публічній адміністрації перейти від стандартизованої аналітичної звітності із запізнілими даними до автономних бізнес-процесів і можливостей аналітики, що дозволяють у режимі реального часу ухвалювати кращі рішення на підставі існуючих даних[154];

технології розподіленого реєстру виключають можливість спотворення даних про результати, що досягаються.

В той же час сьогодні публічна адміністрація досить інтенсивно запроваджує елементи цифровізації, але це не має системності та уніфікації. *На кожний процес цифровізації певного виду діяльності використовуються бюджетні кошти, саме тому на сьогодні в систему публічного адміністрування необхідно запровадження: 1. уніфікованої системи цифровізації певних видів діяльності; 2. стандартизація рішень для кожного типового ділового процесу всіма розпорядниками бюджетних коштів та заборона на розроблення дублюючих систем; 3. системи передачі відповідною установою, на підставі угоди, певних видів та функцій діяльності іншій установі з метою підвищення ефективності діяльності підприємств.*

Відповідно в кінцевому рахунку має бути реалізована модель адміністрування, коли не громадянин звертається до публічної адміністрації за послугами, а держава, розуміючи потреби громадян, зв'язується з ними для надання юридичних послуг без необхідності фізичного відвідування установ. При цьому повинна відбутися інтеграція розрізнених на сьогодні інформаційних систем і каналів комунікацій для реалізації моделі омніканального обслуговування, шляхом створення єдиного «фронт-офісу», направлено на забезпечення доступності інформації і послуг у будь-який час, в будь-якому місці і на будь-якому пристрої (контакт-центр, веб-серверпортал, інтелектуальні месенджери, мобільні пристрої, SMS-повідомлення). Повинна бути створена інфраструктура підтримки у вигляді адаптованого законодавства, заходів підтримки бізнесу, освіти і науки,

спрощення процедур ведення бізнесу, скорочення транзакційних витрат при взаємодії з державою. Ключовим заходом повинна бути реалізація принципу «Digital by default», що передбачає планування і подальше надання державних послуг винятково в електронній формі, з розширенням можливості самообслуговування[155, с. 127].

Отже, цифровізація публічного адміністрування – це впровадження цифрових технологій в систему публічного адміністрування, з метою підвищення ефективності та якості діяльності публічної адміністрації для задоволення публічних інтересів.

Треба зауважити, що публічна адміністрація – це сукупність органів, які утворюються для здійснення (реалізації) публічної влади. В українському праві публічною владою визнається: а) влада народу як безпосереднє народовладдя; б) державна влада - законодавча, виконавча, судова; в) місцеве самоврядування. Публічну владу в Україні здійснюють такі органи: по-перше, Верховна Рада України (парламент), Президент України (як владний інститут), місцеві ради. Вони реалізують владу народу, що знаходить вираз у виборчих процесах; по-друге, усі органи й установи, що реалізують державну владу. Таким чином, публічна адміністрація – це система організаційно-структурних утворень, які на законних підставах набули владних повноважень для їх реалізації в публічних інтересах [156; 157, с.105-106].

До публічної адміністрації входить центральний орган виконавчої влади – Національна поліція України, структурним підрозділом якої є ДМПС (НЦБ Інтерполу в Україні). Підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні на сьогодні активно використовують цифрові технології у своїй діяльності, так як саме успіх міжнародних поліцейських розслідувань злочинів залежить від наявності актуальної міжнародної інформації про кримінальні злочини та розповсюдження її між органами по взаємодії національних правоохоронних органів та Національним Центральним Бюро Інтерполу.

Інтерпол полегшує обмін інформацією про кримінальні злочини серед країн учасниць, що дає можливість, використовуючи інформацію про злочини, яка надходить до з різних країн, ефективно займатися пошуком зниклих людей, об'єктів та розкривати злочини. Інтерпол надає своїм країнам-членам миттєвий прямий доступ до широкого спектру кримінальних баз даних, що містять мільйони записів про відбитки пальців, ДНК, викрадені двигуни транспортні засоби, вогнепальну зброю, викрадені та втрачені проїзні документи тощо. Для спільних баз даних, якими користуються підрозділи Бюро Інтерполу притаманні наступні ознаки:

- інформація передається через систему захищеного поліцейського зв'язку 24/7;

- оформлена відповідно до міжнародних стандартів;

- бази оформлені за останніми технічними вимогами;

- запровадженні елементи безпеки від несанкціонованого втручання;

- передбачає внесення постійне змін та доповнень.

Усі бази даних, крім однієї із зображеннями сексуальної експлуатації дітей, доступні через 24/7 Dashboard, Інтернет-портал з обмеженим доступом. Інтерпол продовжує розширювати доступ до своїх баз даних за межами Національних Центральних Бюро (НЦБ) відповідно вимог законодавства. Співробітники правоохоронних органів, наприклад, прикордонники країн - членів, мають доступ до бази даних про осіб, які скоїли злочини та розшуковуються в інших країнах; про викрадені та втрачені проїзні документи; про викрадені транспортні засоби. Співробітники підрозділів НЦБ Інтерполу та співробітники інших правоохоронних органів мають право подавати запити до бази даних Інтерполу та отримувати відповіді від протягом короткого часу.

Національне Центральне Бюро Інтерполу має наступні основні бази даних.

Загальна база даних (IEASF) – містить понад 225 346 записів на відомих міжнародних злочинців, зниклих безвісти та трупів з їхніми кримінальними історіями, фотографіями, відбитки пальців тощо.

Профілі ДНК – містить близько 226 000 профілів ДНК з 87 країн. ДНК профілі — це чисельно кодовані набори генетичних маркерів, унікальних для кожної людини, що можуть використовуватися для розкриття злочинів та виявлення зниклих безвісти та невідомих тіл.

Відбитки пальців – Інтерпол керує автоматизованою системою ідентифікації відбитків пальців який містить понад 220 000 комплектів відбитків пальців і понад 17 000 злочинів знаки сцени, подані країнами-членами в електронному вигляді або поштою.

Зображення сексуальної експлуатації дітей – 21 458 жертв та 9 698 правопорушників були ідентифікована слідчими, які використовують Міжнародну сексуальну експлуатацію дітей Інтерполу (ICSE), база даних зображень.

Викрадені та втрачені проїзні документи – містить інформацію про понад 89 мільйонів викрадених та втрачених проїзних документів з 179 країн. Ця база даних дозволяє Національному Центральному Бюро Інтерполу та іншим уповноваженим органам, в сфері міграції та прикордонного контролю за секунди з'ясувати дійсність підозрюваного проїзного документа.

Викрадені адміністративні документи – містить інформацію про майже 1,6 млн офіційних документів, які служать для ідентифікації об'єктів; наприклад, реєстрація транспортного засобу документи та сертифікати на імпорт/експорт.

Викрадені транспортні засоби – надає детальну інформацію про 7,4 мільйона викрадених автомобілів у всьому світі. У 2019 році майже 210 тис. транспортних засобів ідентифіковано за допомогою даної бази даних.

Викрадені твори мистецтва – дозволяє країнам-членам відслідковували крадіжки та транспортування майже 52 000 витворів мистецтва та культурної спадщини, як були викрадені з 134 країн-учасниць.

Foreign Terrorist Fighters – аналітична база даних, створена в серпні 2015 року понад 53 000 підозрюваних іноземних бойовиків-терористів. Номінальна інформація була надана 77 країнами.

Вогнепальна зброя – система управління обліком незаконної зброї та відстеженням Інтерполу (iARMS) надає централізовану платформу для звітності, запитів і відстеження втраченої, викраденої, незаконної або незаконно провезеної вогнепальної зброї правоохоронними органами у всьому світі. Інформація складається з понад 1,4 мільйона записів, завантажених із 87 країн. Довідкова таблиця Інтерполу щодо вогнепальної зброї дозволяє слідчим правильно ідентифікувати вогнепальну зброю, використану злочинцями. Вона містить понад 164 000 інформаційні картки на вогнепальну зброю та 51 500 високоякісних зображення. Балістична інформаційна мережа Інтерполу є єдиною великомасштабною платформа для міжнародного обміну та порівняння балістичних даних, що містить більше понад 1,3 мільйона записів із 29 країн-учасниць[158].

Для виконання покладених функцій підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні активно запроваджують елементи автоматизації, інформатизації та цифризації у свою діяльність. Вони є суб'єктами надання інформації до інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України», яка представляє собою сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обробки відомостей, що утворюються у процесі діяльності Національної поліції України та її інформаційно-аналітичного забезпечення.

Система Інформаційного порталу Національної поліції, в тому числі, призначена для генерації інтерфейсів та оброблення тимчасових наборів даних для здійснення інформаційної взаємодії органів (підрозділів) поліції з іншими

органами державної влади, органами правопорядку іноземних держав, міжнародними організаціями[159].

Основним завданням Інформаційного порталу Національної поліції України є:

інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності Національної поліції України;

забезпечення наповнення та підтримки в актуальному стані інформаційних ресурсів баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС;

забезпечення щоденної діяльності органів (закладів, установ) поліції у сфері трудових, фінансових, управлінських відносин, відносин документообігу;

забезпечення електронної взаємодії з МВС та іншими органами державної влади [38].

Отже, підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні як користувачі Інформаційного порталу Національної поліції України використовують інформаційні ресурси даної системи для передачі їх за запитами інших країн, членів Інтерполу для протидії міжнародній злочинності.

В той же час відповідно до Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України встановлюється порядок реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, а також оперативного інформування в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції України, територіальних органах поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, їх територіальних (відокремлених) підрозділах. Для оперативного реагування на звернення передбачено механізми поліцейського реагування та фіксація

інформації про правопорушення або подію в системі інформаційного порталу Національної поліції[160].

Встановлено, що з метою отримання телекомунікаційних послуг і оперативного реагування на заяви і повідомлення про правопорушення або події як кінцеве обладнання в органах (підрозділах) поліції використовуються телефони (стаціонарні, мобільні), радіостанції, планшетні пристрої та інші засоби зв'язку. Наряди поліції забезпечуються планшетними пристроями з програмним забезпеченням, за допомогою якого здійснюється інформаційна взаємодія з інформаційними ресурсами системи інформаційного порталу Національної поліції. Під час несення служби забороняється вимикати планшетний пристрій та змінювати будь-які налаштування. У разі виявлення збоїв у роботі планшетного пристрою старший наряду може використати інший вид зв'язку та інше кінцеве обладнання для інформування диспетчера й оперативного чергового. Налаштування планшетних пристроїв, підтримання їх програмного функціонування в робочому стані покладається на працівників управління інформаційно-аналітичної підтримки Головного управління Національної поліції України [39].

Всі звернення та інформація про кримінальні, адміністративні порушення або оперативні повідомлення систематично реєструються та вносяться до інформаційного порталу Національної поліції України відповідно до встановленого порядку обліку в поліцейських органах (підрозділах) за заявами та повідомленнями про кримінальні правопорушення та інші події. Інформація про кримінальні порушення та інші інциденти може надходити з різних джерел, включаючи:

1. Заяви та повідомлення від осіб, які звернулися до поліцейського органу чи особи, уповноваженої здійснювати досудове розслідування, а також службових осіб, що мають повноваження приймати та реєструвати такі звернення;

2. Обставини кримінальних правопорушень, які слідчий або інша посадова особа поліції виявили самостійно з будь-яких джерел;

3. Повідомлення від осіб, які затримали підозрюваного під час або незабаром після скоєння злочину, а також в ході неперервного переслідування особи, що підозрюється у вчиненні кримінального діяння [161].

Національна поліція України в межах автоматизації має інтегровану інформаційно-пошукову систему, завдяки якій здійснюється автоматизований облік адміністративних правопорушень, який призначений для здійснення перевірки особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, на наявність (відсутність) даних про повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу притягнуто до адміністративного стягнення, аналізу стану застосування адміністративного законодавства органами поліції та формування статистичної звітності, у тому числі у сфері безпеки дорожнього руху. Автоматизований облік адміністративних правопорушень здійснюється в інтегрованій інформаційно-пошуковій системі на підставі протоколів (постанов), складених (винесених) уповноваженими на те посадовими особами Національної поліції. Відомості про виявлене адміністративне правопорушення вносяться до електронної картки про адміністративне правопорушення. Начальники органів Національної поліції визначають уповноважених працівників органів Національної поліції, яким у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків необхідно надати доступ до інтегрованої інформаційно-пошукової системи для формування автоматизованого обліку адміністративних правопорушень. Відомості стосовно наданого користувачу рівня доступу до інтегрованої інформаційно-пошукової системи для формування автоматизованого обліку адміністративних правопорушень, номер та дата заявки вносяться адміністратором інтегрованої інформаційно-пошукової системи до електронного журналу обліку користувачів [162].

Інформаційний портал Національної поліції України та способи його наповнення елементом автоматизованої системи Національної поліції України та ознакою цифровізації.

Державні установи, приватні підприємства, фізичні особи звертаються за отримання публічної інформації в апарат МВС, Головного сервісного центру МВС, Національної гвардії України, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС. Відповідно до порядку складення та подання запитів на інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України після розгляду запиту керівництвом невідкладно, але не пізніше ніж на другий робочий день з дня отримання запиту, надсилає оригінал запиту керівникам структурних підрозділів для виконання відповідно до компетенції. Структурні підрозділи - співвиконавці не пізніше ніж за два дні до закінчення строку надають головному виконавцю запиту інформацію та/або проєкт відповіді у межах своєї компетенції. Якщо запит стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, інформації щодо стану навколишнього природного середовища, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних ситуацій, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян, відповідь надається протягом 48 годин з дня отримання запиту. Якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду запиту може бути продовжено до 20 робочих днів із обґрунтуванням такого продовження. Про продовження строку запитувачу повідомляється в письмовій формі не пізніше ніж протягом п'яти робочих днів з дня надходження запиту[163]. Всі запити та відповіді на них заносяться до автоматизованої системи Національної поліції України, і можуть використовуватися підрозділами НЦБ Інтерполу в Україні.

У рамках реалізації проєкту «Держава у смартфоні» за допомогою планшету та мобільного додатку «Дія» Національною поліцією України запроваджено технологію перевірки електронного посвідчення водія та

свідоцтва про реєстрацію автомобіля, що, безумовно, сприяє актуалізації наявних у НЦБ Інтерполу в Україні інтегрованих банків даних щодо осіб, стосовно яких проводилася перевірка правоохоронними органами України та зарубіжних держав.

В той же час в порядку розвитку та використання інформаційних систем правоохоронні органи України використовують інформаційні бази Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол, на підставі затвердженої Міністерством внутрішніх справ України, Офісом Генерального прокурора, Державним бюро розслідувань, Національним Антикорупційним бюро України, Міністерством фінансів України, Службою безпеки України, Міністерством юстиції України Інструкції.

Відповідно встановлюється, що міжнародне співробітництво правоохоронних органів України з органами Інтерполу, НЦБ іноземних держав, компетентними органами іноземних держав та міжнародними установами з використанням інформаційної системи Інтерполу здійснюється з питань та у формах, визначених правилами Інтерполу [164]. Як зазначалось вище працівники Інтерполу не можуть безпосередньо виконувати поліцейських функцій (права заарештовувати чи носити та застосовувати свою чи табельну зброю) на будь-якій території країн – членів організації. Вони займаються лише координацією сил, щоб правоохоронці з інших країн набагато легше справлялись з такими речами, як особливості національного правосуддя, законодавства, мовний бар'єр, саме тому міжнародна взаємодія щодо використання інформаційної системи Інтерполу дає можливість:

установлення місцезнаходження осіб, які розшукуються, з метою їх затримання, арешту, обмеження свободи пересування та подальшої видачі (екстрадиції);

установлення місцезнаходження осіб чи об'єктів, що становлять інтерес для правоохоронних органів України чи інших держав-членів Інтерполу;

надання чи отримання інформації, що стосується розслідування злочинів, кримінального минулого або злочинної діяльності осіб;

надання чи отримання інформації з метою попередження про осіб, події, об'єкти, способи вчинення злочинів, що становлять реальну загрозу публічній безпеці та порядку й можуть завдати істотної шкоди майну чи громадянам;

ідентифікація осіб чи невпізнаних трупів;

проведення криміналістичних досліджень;

надання чи отримання інформації з питань публічної безпеки і порядку;

ідентифікація загроз, організованих груп та злочинних організацій, тенденцій розвитку злочинності;

обмін досвідом з питань боротьби із злочинністю та правоохоронної діяльності [43].

Інформаційна система Інтерполу використовується для обміну відомостями про фізичних та юридичних осіб, об'єкти, події та факти лише в рамках відповідного кримінального провадження та/або оперативно-розшукової (розшукової) справи (за умови вжиття вичерпних заходів на національному рівні), а також заходів з питань публічної безпеки і порядку, запобігання перетинанню та недопущення перетинання державного кордону України особами, яким заборонено в'їзд або обмежено виїзд з України. Відповідно, інформація, отримана з використанням інформаційної системи Інтерполу, призначена виключно для використання правоохоронними органами України та судами для запобігання злочинам, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, забезпечення публічної безпеки і порядку, підтримання публічного обвинувачення та судового провадження, здійснення ідентифікації особи [43].

Треба зауважити, що всі правоохоронні органи України надають НЦБ Інтерполу в Україні інформацію для внесення її до банку даних Інтерполу, з метою якісного співробітництва. Інформація, яка вноситься має вимоги, котрі

визначені міжнародною правоохоронною спільнотою, та допомагає розкрити злочини.

Правоохоронні органи України надають для внесення до банків даних Інтерполу:

- інформацію про осіб;
- інформацію про транспортні засоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про плавзасоби, які перебувають у розшуку;
- інформацію про викрадені, втрачені, підроблені, недійсні документи, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус;
- інформацію про твори мистецтва / культурні цінності;
- інформацію про вогнепальну зброю;
- сліди рук, вилучені з місць вчинення злочину;
- дактилоскопічну карту;
- ДНК-профілі;
- зображення дітей, які зазнали сексуальної експлуатації;
- інші дані, які становлять інтерес для цілей міжнародного співробітництва (у разі створення в Генеральному секретаріаті Інтерполу банків даних інших категорій інформації) [43].

Аналіз наданої правоохоронними органами інформації для Інтерполу дає можливість стверджувати, що на сьогодні виникає потреба в інформаційних базах даних публічно-правового характеру:

1. багато країн ввели на території своїх країн обов'язкову реєстрацію прайпед-абонентів. З 2003 року ідентифікацію абонентів ухвалили близько 80 країн. Купити SIM-карту без паспорта неможливо в Норвегії, Італії, Австралії, Індії, Бразилії, Болівії, Перу, Еквадорі та багатьох інших країнах. Саме прив'язка номера телефону до конкретного абонента дає можливість розкрити багато видів злочинів. Встановлення приналежності номера телефону дає можливість з'ясувати, хто несе відповідальність за вчинення будь-яких дій з використанням номера цього телефону. Саме тому,

на нашу думку, доцільно створити *міжнародну базу даних зареєстрованих прайпед-абонентів*. В країнах, де реєстрація є не обов'язковою, додавати інформацію про тих абонентів, які добровільно прив'язали власну СІМ-карту до паспорта;

2. для швидкого та якісного розкриття злочинів доцільно ввести *інформаційні міжнародні бази даних засобів мобільного зв'язку*. Так як засоби стільникового зв'язку є сьогодні все більш поліфункціональними, це джерела криміналістично значущої інформації, яку слід активно використовувати з метою виявлення, розкриття, розслідування та, звичайно ж, попередження злочинів. Стільниковий телефон це не тільки і не стільки засіб зв'язку, а й база даних різних сфер діяльності людини, і навіть знаряддя скоєння злочинів. Електронна комунікація, що здійснюється за допомогою мобільного зв'язку та мережі Інтернет, найчастіше є основним способом спілкування в рамках злочинної діяльності. Прикладами є злочини терористичної спрямованості, злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин, відмінювання до скоєння самогубства чи сприяння скоєнню самогубства. Треба зауважити, що інформаційна база даних мобільного зв'язку – та база, що утворюється в ході експлуатації власного обладнання безпосередньо в ньому самому, а також в операційно-інформаційних системах та центрах комутації оператора рухомого зв'язку.

3. необхідними та доцільними, на нашу думку, є *створення міжнародних бази даних юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань*. Даний інформаційний фонд з максимально повних, достовірних, захищених, оперативно оновлюваних даних про зареєстрованих юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців також буде сприяти розкриттю багатьох злочинів економічного характеру.

3.3. Взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України

Поняття взаємодії між органами, наділеними державою субординаційними повноваженнями на сьогодні не має єдиної концепції як в теорії права так і у практичній діяльності. Треба зауважити, що субординаційні відносини будуються на підставі прямого підпорядкування, з погляду взаємовідносин із органами публічного адміністрування. Субординація відбувається між органами, що перебувають у субординаційних структурних зв'язках, між якими існують відносини адміністрування та функціонують за принципом «вертикалізації». Незалежні друг від друга суб'єкти наділені владними повноваженнями перебувають у координаційних структурних зв'язках між собою. При взаємодії вони мають спільну мету для виконання.

Перед дослідженням змісту взаємодії НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України необхідно розглянути зміст поняття «взаємодія» та «взаємодія публічної адміністрації з Інтерполом».

Велика Енциклопедія визначає поняття «взаємодії» як процес впливу різних об'єктів один на одного, їхню взаємну обумовленість та зміну стану або взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія являє собою вид прямого або опосередкованого, зовнішнього або внутрішнього відношення, зв'язків [165, с. 7].

Великий тлумачний словник сучасної української мови пропонує таке визначення: «взаємодія – це взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь, взаємний вплив тіл чи частинок, який зумовлює зміну стану їхнього руху» [166].

Філософське трактування поняття «взаємодія» базується на тому, це сутність взаємозв'язків між різними об'єктами для характеристики форм людського буття, людської діяльності і пізнання. У понятті взаємодія фіксуються прямі і «зворотні» впливи речей один на одного, обміни

речовиною, енергією й інформацією між різними об'єктами, між організмами і середовищем, форми кооперації людей у різних ситуаціях співробітництва. Взаємодія охоплює прями й опосередковані відносини між об'єктами і системами[167, с. 247].

Філософське трактування взаємодії передусім орієнтує на те, що відповідні процеси взаємодії визначають структурну організацію системи і порядок її об'єднання, поряд з іншими об'єктами, в систему вищого порядку[168, с. 21].

Науковці різних наукових шкіл теж мають різне трактування цього явища. Так, В.М. Круглий наголошує на тому, що взаємодія між будь-якими соціальними суб'єктами представляє собою комплекс всіх можливих взаємозв'язків між ними. Він підкреслює, що ці зв'язки є стійкими, об'єктивно визначеними та необхідними, залежать від функцій, які вони виконують, і можуть мати різноманітні форми, які не обмежуються кількісно та якісно у своєму зовнішньому прояві. Також, взаємодія являє собою процес і результат впливу, який суб'єкти взаємодії чинять один на одного [169, с.134].

Г. П. Цимбал доводить, що взаємодія при розслідуванні податкових злочинів являє собою узгоджену, цілеспрямовану в межах компетенції діяльність Державної податкової адміністрації з іншими правоохоронними органами, спрямовану на досягнення загальної мети, із застосуванням при її здійсненні необхідних засобів і методів, які передбачені законом і відомчими нормативними актами для виявлення, розкриття і розслідування злочинів у сфері оподаткування [170, с. 13].

І.Л. Зимня також розглядає взаємодію як активність об'єкта і суб'єкта взаємодії. На її думку, однією з найважливіших характеристик взаємодії є активність її учасників[49, с. 22].

Є. В. Жилін, розглядає взаємодію як форму взаємозв'язку між окремими взаємодоповнюючими елементами відкритої системи...відбувається процес обміну соціальними діями або більше суб'єктами [171, с. 36].

А.Р. Крусян зазначає, що взаємодія є основою та умовою встановлення найрізноманітніших зв'язків між об'єктами, включаючи причинно-наслідкові. Вона є основою будь-якої системи, що завжди передбачає зв'язок (у формі взаємодії) її елементів, компонентів. Відповідно системність як представленість взаємодії об'єктів у всіх її зв'язках та відносинах є також характеристикою взаємодії. Виходячи з того, що взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, який породжує їхні взаємообумовленість та зв'язок [172, с. 51].

І. Л. Олійник, досліджуючи поняття «взаємодія», розглядає її як застосовану на нормативних актах, взаємозалежну, погоджену за місцем і часом діяльність декількох її суб'єктів, спрямовану на виконання загального завдання зміцнення законності та правопорядку у боротьбі зі злочинністю. При цьому зазначає, що взаємодія – це обмін результатами діяльності, у процесі якої важливо не тільки здійснити обмін інформацією, а й організувати обмін діями, спланувати загальну діяльність [173, с. 10].

Щодо поняття взаємодії з позиції публічного адміністрування, то необхідно зауважити, що під цим трактуванням розуміється управлінська функція, яка спрямована на переведення системи від індивідуальної до спільної, узгодженої за місцем, часом і метою діяльності, і як процес обміну інформацією.

О.М. Бандурка стверджує, що управління являє собою такий процес взаємодії сторін, при якому одна з них чинить вплив на другу, друга ж виявляється здатною сприйняти такий вплив і будувати свою поведінку відповідним чином [174, с. 13].

І.М. Паньоко визначає взаємодію як управлінське явище, що забезпечує взаємозв'язок керуючої системи (суб'єкт управління) і тієї системи, якою керують (об'єкт управління) [175, с. 8].

Адмініструвальний (управлінський) підхід дозволяє виявити:
1) системні ознаки взаємодії публічної адміністрації щодо реалізації

компетенції; 2) елементи взаємодії публічної адміністрації щодо реалізації компетенції; 3) засоби підтримання взаємодії публічної адміністрації щодо реалізації компетенції; 4) форми зв'язків між взаємодіючими суб'єктами; 5) підстави диференціації функцій публічної адміністрації щодо реалізації компетенції.

Треба зауважити, що ми часто в нашій роботі будемо використовувати поряд терміни «взаємодія» та «співробітництво», саме тому доцільно вказати, що поняття «взаємодія» має певні форми – співробітництво та боротьбу. Взаємодія є діалектичною єдністю боротьби та співробітництва, яка знаходить свій прояв у динамічному, перемінному процесі пульсації, періодичної зміни позитивного та негативного спрямування. Базуючись на філософському понятті взаємодії, інші науки деталізують певні аспекти цього процесу, акцентуючи увагу на методологічно необхідних для даної науки проявах взаємодії. Як вже зазначалось, взаємодія – це динамічне явище, яке відбувається на підставі певної діяльності суб'єктів та за загальними законами діалектики. І в той же час явище, що зумовлює створення та розвиток нової впорядкованої якості – певної структурної одиниці – системи, приведення якої у відповідність із соціально бажаним станом є метою соціального управління [176; 177]. Саме взаємодія є основним фактором побудови структури, тим інтегруючим началом, за допомогою якого здійснюється об'єднання елементів у певний тип цілісності. «Взаємодія визначає існування та структурну організацію будь-якої матеріальної системи» [178, с. 216]. Без відносно стійких зв'язків і без взаємодії частин ціле (система) під впливом зовнішніх і внутрішніх дій розпалася б [179, с. 12].

Треба зауважити, що в межах дослідження взаємодії Інтерполу з іншими правоохоронними органами нами також може використовуватися термін координація, так як координація розглядається як організаційна основа процесу взаємодії, але, разом з тим, її функції організаційним етапом не вичерпуються. Координація може проявлятися також на етапах

безпосередньої реалізації рішення (безпосередньої взаємодії) та контролю за виконанням [60, с. 12].

Наведене вище дає впевненість стверджувати, що на сьогодні відсутнє у науковому просторі однозначне сприйняття терміну «взаємодія», в той же час ми можемо виокремити спільні ознаки, що впливають з наведених підходів щодо розуміння зазначеного поняття:

- виникає в результаті спільних дій відповідних суб'єктів;
- характерним є спільна мета, завдання та цілі діяльності;
- має характер координаційних відносин суб'єктів, що має незалежний, рівноправний;
- притаманна взаємопогодженість дій у реалізації мети;
- інформаційна забезпеченість суб'єктів взаємодії;
- різний правовий статус суб'єктів у системі взаємодії.

Відповідно до виокремлених ознак можна зазначити, що **взаємодія** – це *співпраця суб'єктів на підставі взаємодопомоги їх структурних частин та елементів, з метою виконання поставленої мети та завдань.*

В умовах глобалізації, коли у світі відбуваються інтеграційні та трансформаційні процеси, особливого значення отримують міжнародна взаємодія з різними країнами. Світове співтовариство увійшло на такий рівень розвитку, коли все людство, або певна його частина, намагається існувати, розвиватись як єдиний організм. Здійснюється постійних пошук діалогу між різними культурами, світоглядами, політичними системами [1, с. 5]. Особливої уваги в умовах розвитку міждержавних відносин набуває взаємодія у правоохоронній сфері, яка направлена на протидію правопорушенням та розкриттю злочинів. Одною з центральних міжнародних організацій, яка організовує та координує міжнародне співробітництво правоохоронних органів своїх країн-членів є Інтерпол. До даної Міжнародної організації кримінальної поліції входить 194 країн світу. Співробітництво поліцейських органів в межах Інтерполу засновано на діях, що застосовуються цими

органами на території своїх країн і у строгій відповідності до їх національних законодавств. Всі країни, що входять до Інтерполу, мають рівні права незалежно від розміру їх фінансових внесків. Інтерпол – це адміністративна організація, що виконує роль посередника між поліцейськими органами різних країн світу. Вона не має жодних владних повноважень і тому при обробці запитів, які надходять з-за кордону, здебільшого покладається на співробітництво національних правоохоронних органів [1, с.7]. Відповідно кожна країна-член створює організацію Національного центрального бюро Інтерполу, яка має статус представника Інтерполу у власній країні. Основним призначенням яких є залучення правоохоронних органів країни в міжнародну боротьбу зі злочинністю, в межах взаємодії з іншими національними центральними бюро і Генеральним секретаріатом Інтерполу. Організації Національного центрального бюро Інтерполу країн-членів взаємодіють з ними шляхом забезпечення безперервного, швидкого і якісного обміну інформацією, пов'язаної з міжнародною злочинністю та іншими правопорушеннями.

Таким чином, **взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України** – це системна діяльність органу, що забезпечує обмін офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією у межах Інтерполу та правоохоронних органів України, з питань протидії злочинам у сфері зовнішньоекономічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу, злочинам, пов'язаним з викраденням автотранспорту, та в кредитно-фінансовій та банківській сфері, а також злочинам, вчиненим із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, злочинам, пов'язаним незаконним обігом наркотиків та нелегальній міграції.

Взаємодія поліцій різних країн в системі Інтерполу, як частина співробітництва держав в боротьбі зі злочинністю, може розвиватися лише при неухильному дотриманні загальних принципів міжнародного права і в

першу чергу принципу співробітництва, суверенної рівності держав, невтручання в їх внутрішні справи, принципу поваги прав людини, а також – забезпечення невідворотності покарання за вчинене протиправне діяння[1, с. 12].

Відповідно постанови Кабінету Міністрів України «Про Національне центральне бюро Інтерполу» від 25 березня 1993 року № 220 [94] встановлено, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу. Національна поліція виступає як Національне центральне бюро Інтерполу [94].

В Україні нормативно визначено особливості співробітництва Національного центрального бюро Інтерполу з усіма правоохоронними органами всередині країни-учасниці Інтерполу, що здійснюють провадження у кримінальних та оперативно-розшукових справах. Національне центральне бюро Інтерполу забезпечує співробітництво правоохоронних органів України у боротьбі із злочинністю. Шляхом:

- 1) здійснення координації та взаємодії з правоохоронними органами всередині країни;
- 2) взаємодія з міжнародними правоохоронними органами зарубіжних країн - учасниць;
- 3) взаємодія з Генеральним секретаріатом як центральним органом у боротьбі з міжнародною злочинністю Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол;
- 4) аналітично-прогностичної діяльність, щодо стану злочинності в Україні та рівня загрози злочинної діяльності громадян України за кордоном.

Тобто взаємодія може мати внутрішній та зовнішній характер, відповідно зазначеного змінюється мета та завдання взаємодії. В той же час, співробітництво може бути між державами та між міжнародними

організаціями. Інтерпол, як міжнародна організація характеризується універсальною взаємодією та має багатосторонній зміст. Таким чином, уповноважені від імені нашої держави представники різних органів державної влади, діяльність яких пов'язана зі здійсненням функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, забезпечують представництво інтересів України у договірній та інституційній формах міжнародного співробітництва з питань правоохоронної діяльності як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях, зокрема й з питань міжнародної правової допомоги.

Взаємодія з правоохоронними органами всередині країни здійснюється через надсилання запитів. Правоохоронні органи України надсилають запити безпосередньо до Національного центрального бюро Інтерполу або через територіальні підрозділи ДМПС (Національного центрального бюро Інтерполу в Україні), що забезпечують координацію з:

- Міністерством внутрішніх справ України;
- з підрозділами Національної поліції України;
- іншими правоохоронними органами України;
- територіальними підрозділами інших міністерств та центральних органів виконавчої влади України.

Обмін інформацією між правоохоронними органами різних держав, доступ у реальному часі до інформаційних ресурсів та баз даних Генерального секретаріату Інтерполу, а також до аналітичних, статистичних та довідкових матеріалів здійснюється з використанням глобальної телекомунікаційної системи I-24/7 (Інтерпол 24 години на добу – 7 днів на тиждень), впровадження у дію якої відбулося у 2002 р. Вона являє собою захищену від стороннього доступу мережу з обмеженим колом користувачів, що за своєю глобальністю не має аналогів у світі та є ефективним інструментом міжнародного співробітництва правоохоронних органів. Обмін повідомленнями в системі I-24/7 є виключною компетенцією Національного центрального бюро Інтерполу та Генерального секретаріату. За допомогою

системи I-24/7 авторизовані представники правоохоронних органів держав – членів Організації мають право доступу до таких банків даних її Генерального секретаріату: «особи та повідомлення» (Individuals and notices); «судові дані» (Forensic data); «проїзні та офіційні документи» (Travel and official documents); «викрадене майно» (Stolen property); «вогнепальна зброя та небезпечні матеріали» (Firearms and dangerous materials); «організовані злочинні угруповання» (Organized crimenet works) [180].

Відповідно до наказу Міністерства внутрішніх справ України, Офісу генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного Бюро Розслідувань, Міністерства Фінансів України, Міністерства Юстиції України від 17 серпня 2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5 «Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол» [43] встановлено порядок направлення запитів до Національного центрального бюро Інтерполу, їх типову форму і зміст.

Правоохоронні органи України надсилають запити/звернення про використання інформаційної системи Інтерполу уповноваженому підрозділу та/або уповноваженим територіальним підрозділам. Структурні підрозділи Офісу Генерального прокурора, Центрального управління Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, центрального апарату Державного бюро розслідувань, апаратів міністерств та центральних органів виконавчої влади, Департаменту з питань виконання кримінальних покарань надсилають запити/звернення уповноваженому підрозділу. Територіальні (регіональні) підрозділи (органи), управління правоохоронних органів України надсилають запити/звернення відповідним уповноваженим територіальним підрозділам. Запити/звернення територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України, що потребують негайного виконання, можуть надсилатися безпосередньо

уповноваженому підрозділу. За рішенням Директора Державного бюро розслідувань запити/звернення територіальних управлінь Державного бюро розслідувань можуть надсилатися уповноваженому підрозділу через визначений ним структурний підрозділ центрального апарату Державного бюро розслідувань. Уповноважені територіальні підрозділи в п'ятнадцятиденний термін попередньо опрацьовують запити/звернення територіальних (регіональних) підрозділів (органів), управлінь правоохоронних органів України щодо їх обґрунтованості, повноти, правильності оформлення, відповідності правилам Інтерполу та забезпечують їх передачу уповноваженому підрозділу [43]. Треба зауважити, що Постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 року № 1371 «Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є України» визначено Національну поліцію як відповідальний центральний орган виконавчої влади України, що впливає із членства України в МОКП – Інтерпол [181]. Таким чином, виходячи із членства нашої держави в МОКП – Інтерпол, рішення про утворення Національного центрального бюро Інтерполу приймається Кабінетом Міністрів України, що визначає центральний орган виконавчої влади, який виконуватиме зобов'язання України як члена Інтерполу. Відповідно ним є Національна поліція України. У свою чергу, визначення структурного підрозділу, що безпосередньо виконуватиме завдання і функції Національного центрального бюро Інтерполу, належить до повноважень Голови Національної поліції. Так, згідно з пунктом 10 частини 1 статті 22 Закону України «Про Національну поліцію» керівник поліції затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату поліції [14]. У 2017 році, вже в структурі Національної поліції України, наказом Національної поліції від 26 квітня 2017 № 64 «Про затвердження штату апарату Національної поліції» Робочий апарат НЦБ Інтерполу в Україні був реорганізований в Департамент Інтерполу та Європолу Національної поліції

України [97]. Відповідно у 2017 р. утворений Департамент міжнародного поліцейського співробітництва на базі ліквідованих Департаменту Інтерполу та Європолу й Управління міжнародного співробітництва Національної поліції України [19]. Саме він сьогодні здійснює взаємодію з всіма правоохоронними органами, та розглядає ті запити, які від них надходять.

Підставами для міжнародного співробітництва в рамках Інтерполу є:

- розшук особи з метою екстрадиції;
- отримання інформації про особу, яка підозрюється у вчиненні злочину;
- інформування правоохоронних органів інших держав про протиправну діяльність особи;
- встановлення місцезнаходження осіб, зниклих безвісти;
- встановлення місцезнаходження свідків або потерпілих;
- ідентифікація осіб та невідомих трупів;
- встановлення місцезнаходження та ідентифікація речей;
- отримання інформації про спосіб вчинення злочину, відомостей про дії осіб, події та обставини, що мають відношення до вчиненого злочину;
- вилучення заборонених речовин та предметів;
- отримання інформації про протиправну діяльність організованих злочинних груп та злочинних організацій, а також їх членів;
- отримання аналітичної, наукової, статистичної та довідкової інформації з питань правоохоронної діяльності [1, с. 22].

Відповідно міжнародне співробітництво в сфері протидії злочинності реалізується, як зазначалось вище, шляхом подання запитів. Запит повинен містити: ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі. При надходженні запиту до органу, підрозділу МВС/Національної поліції України працівник спеціального структурного

підрозділу (відповідальна особа), який (яка) організовує в установленому порядку доступ до публічної інформації, невідкладно реєструє запит та надсилає в установленому порядку для подальшого розгляду його керівництвом. Після розгляду запиту керівництвом невідкладно, але не пізніше ніж на другий робочий день з дня отримання запиту, надсилає оригінал запиту керівникам структурних підрозділів для виконання відповідно до компетенції. Структурні підрозділи - співвиконавці не пізніше ніж за два дні до закінчення строку надають головному виконавцю запиту інформацію та/або проєкт відповіді у межах своєї компетенції. Посадова особа, яка визначена головним виконавцем запиту, не пізніше ніж за день до закінчення строку виконання запиту надає керівництву проєкт відповіді запитувачу [42; 43]. Відповідь на надісланий запит надається протягом п'яти робочих днів з дня його отримання. Інформація з обмеженим доступом запитувачу не надається. Строки надання відповіді на запит можуть бути скорочені, якщо запит пов'язано з захистом життя чи свободи особи, якості харчових продуктів і предметів побуту, надзвичайних ситуацій, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян аварій, катастроф, для захисту інформації щодо стану навколишнього природного середовища. Ці обставини спонукають до пришвидшення надання відповідей на такі запити, їх надають протягом 48 годин з дня отримання. Відповіді на запити з великим обсягом інформації можуть бути продовжені на 20 робочих днів із обґрунтуванням такого продовження.

Національне центральне бюро Інтерполу може відмовити у виконанні запиту (частково чи повністю):

1. запит не стосується компетенції Інтерполу;
2. запит має політичний, релігійний, расовий, військовий зміст;
3. надання відповіді на запит порушить суверенітет та безпеку нашої держави, або держави, куди надсилається запит;
4. надання відповіді на запит порушить права людини;

5. у разі, якщо запит оформлено з порушеннями вимог законодавства;
6. не надаються відповіді на запити фізичних осіб.

Треба зазначити, що відомості про відкриття фізичними особами, в тому числі громадянами України, та юридичними особами фінансових рахунків у зарубіжних банках, а також рух коштів ними становлять, як правило, банківську чи комерційну таємницю і можуть повідомлятися іноземними правоохоронними органами лише після розгляду офіційного звернення Генеральної прокуратури України верховним органом юстиції (прокуратури) запитуваної держави в порядку надання правової допомоги в кримінальній справі [182].

Під час надсилання запиту щодо проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій, пов'язаних з розкриттям злочинів, пов'язаних з господарською діяльністю, через Національне центральне бюро Інтерполу можна одержувати з Генерального Секретаріату або Національне центральне бюро Інтерполу в зарубіжних країнах таку інформацію: офіційні назви комерційних структур та інших юридичних осіб – суб'єктів господарської діяльності, розташованих за кордоном; дату їх реєстрації у відповідних державних органах, юридичну адресу, номери телефонів та інших телекомунікаційних засобів; прізвища та імена керівників таких структур; основні напрями діяльності; розміри статутного капіталу; відомості про припинення діяльності; відомості кримінального характеру стосовно їх керівників та інших працівників [183, с. 44; 182].

Під час розслідування кримінальних випадків, пов'язаних із виготовленням фальшивих грошей, правоохоронні органи через Національне центральне бюро Інтерполу можуть отримувати інформацію від Генерального Секретаріату Інтерполу чи іноземних національних центральних бюро. Ця інформація може включати назву країни та валюти, кількість та номінал фальшивих купюр, метод підробки, індикатив для ідентифікації, якщо такі

підробки вже були зареєстровані, деталі про вилучення, номери кримінальних справ чи перевірок, і дані про осіб, у яких було виявлено підробки.

У справах, що стосуються злочинів, пов'язаних із транспортними засобами, правоохоронні органи за допомогою Національного центрального бюро Інтерполу можуть отримати відомості про власника транспортного засобу, зареєстрованого за кордоном, інформацію про реєстрацію та виведення з обліку, перевірити транспортний засіб на предмет реєстрації в базах даних викрадених автомобілів, ідентифікувати іноземні транспортні засоби або їхні номерні знаки, оголосити міжнародний розшук за викраденим транспортом, ідентифікувати документи на транспортний засіб, а також обмінятися інформацією про процедуру повернення викраденого транспорту законному власникові.

Інформація, що надається у запитах на перевірку транспортного засобу через канали Інтерполу, включає марку, модель, рік випуску та колір автомобіля, повний ідентифікаційний номер (VIN) та номер двигуна, результати криміналістичного дослідження VIN і двигуна, дані про власника та реєстраційні документи, підстави для перевірки, а також дату, місце і деталі затримання транспортного засобу, включно з обставинами його потенційного викрадення та нелегального вивезення за кордон.

Під час проведення оперативно-розшукових та слідчих дій з розкриття злочинів, пов'язаних з культурними цінностями та предметами антикваріату, правоохоронні органи України мають можливість одержати каналами Інтерполу відомості про: підозрюваних і обвинувачених та їх зв'язки; місцеперебування або проживання підозрюваних та обвинувачених, що виїхали за кордон (за наявності повних анкетних даних на них та відомостей про виїзд у конкретну країну); наявність та юридичну (або фактичну) адресу фірми (компанії), магазинів, що спеціалізуються на торгівлі культурними цінностями; виставлення конкретних творів мистецтва на відомих аукціонах

(Сотбі, Крісті та ін.); ідентифікацію викраденого чи вилученого предмета [182].

У справах, що стосуються незаконного обігу наркотиків, правоохоронні органи України за відповідними запитами мають можливість одержати з Генерального секретаріату Інтерполу та Національних центральних бюро Інтерполу зарубіжних країн інформацію про: осіб, які проходять у справах стосовно незаконного обігу наркотиків; злочинні угруповання, які спеціалізуються на наркобізнесі; факти вилучення наркотиків; основні види наркотичних засобів і психотропних речовин, що перебувають у незаконному обігу; нові види наркотиків, що з'явилися в обігу; методи нелегального виготовлення наркотиків, найпоширеніші способи упаковки, виявлені підпільні лабораторії; канали транспортування та методи приховування; міжнародні конференції, симпозіуми, робочі зустрічі та інші наради по лінії Інтерполу з проблем боротьби з незаконним обігом наркотиків та психотропних речовин, періодичні видання, підготовлені Генеральним секретаріатом Інтерполу з цих питань; статистичні огляди та правозастосовну діяльність (аналіз вилучених наркотичних речовин, тенденції у боротьбі з наркобізнесом, інформаційні матеріали про діяльність спеціальних служб поліції різних країн тощо) [182].

У кожному випадку вилучення на території України так званих важких наркотиків (героїну, кокаїну), а також психотропних субстанцій, синтетичних наркотиків та прекурсорів орган, який їх вилучив, протягом п'яти діб з моменту вилучення інформує Національне центральне бюро Інтерполу, обов'язково повідомивши:

- номер кримінальної, оперативно-розшукової справи, матеріалу перевірки та дату їх порушення (заведення);
- вид наркотику;
- місце, час та обставини вилучення;

- кількість (вагу) вилученого наркотику; ➤ спосіб транспортування та маршрут руху (місце виготовлення, транзитні пункти, місце призначення);
- спосіб приховування;
- відомості про особу (осіб), у якої (яких) були вилучені наркотики, зокрема дані про її (їх) стать та громадянство.

Під час проведення оперативно-розшукових заходів та слідчих дій з розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухівки та вибухових пристроїв, правоохоронні органи можуть одержати каналами Інтерполу інформацію про:

- країну-виробника зброї;
- основні технічні характеристики зброї, боєприпасів, вибухівки та вибухових пристроїв;
- час та місце реалізації зброї торговим підприємством або заводом виробником;
- можливості її експортування в інші країни;
- розшук певної зброї або вибухового пристрою;
- наявність відомостей кримінального характеру на осіб, які нею володіли;
- вчинення аналогічних злочинів в інших країнах.

У разі вчинення на території України викрадення вогнепальної зброї і є вірогідні відомості про те, що вона вивезена за кордон, правоохоронні органи можуть оголосити міжнародний розшук цієї зброї як у одній, так і в кількох країнах. При зверненні до Національного центрального бюро Інтерполу зазначають стисло фабулу злочину, номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки, дату їх порушення та орган, який здійснює провадження, тип зброї, калібр, марку, модель, номер серії та рік випуску, довжину ствола, колір металу, інше наявне маркування). До запиту за наявності додають фотографію зброї.

Розслідуючи злочини проти довкілля, а також пов'язані з незаконним обігом радіоактивних та сильнодіючих речовин, правоохоронні органи через Інтерпол мають можливість одержати із зарубіжних країн інформацією про:

- екологічно небезпечні речовини та факти їх вилучення в інших країнах;
- підприємства і фірми, які виготовляють, транспортують, переробляють такі речовини;
- транспортні засоби, що використовуються для їх перевезення, маршрути транспортування;
- факти вилучення радіоактивних речовин, їх технічні характеристики;
- осіб, у яких були вилучені радіоактивні речовини;
- методи та обладнання, що використовується для вилучення радіоактивних речовин;
- міжнародні конференції, симпозиуми, робочі зустрічі та інші наради з проблеми боротьби із злочинами в сфері екології та викрадення радіоактивних та сильнодіючих речовин, які проводяться під егідою Інтерполу[67, с. 45].

У разі викрадення радіоактивних речовин на території України та наявності вірогідних відомостей про їх вивезення за кордон правоохоронні органи України можуть звернутися із запитом про розшук таких речовин. У запиті зазначають номер кримінальної (оперативно-розшукової) справи, матеріалу перевірки, дату їх порушення (заведення), орган, в провадженні якого вона перебуває, стисло фабулу злочину, хімічний склад викраденої речовини, частоту, силу опромінювання, масу, вид упаковки, якщо радіоактивна речовина містилась в приладі (пристрої) – його тип і марку, за наявності додають копію технічного паспорта на нього, фотографію або малюнок із його зображенням, відомості про осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, шляхи можливого транспортування та відомості про транспорт, який може використовуватися[71, с. 46].

Зазначені бази Інтерполу доповнюються шляхом міжнародних повідомлень з оголошеннями в розшук осіб, які надходять від країн-членів Інтерполу. Система міжнародних повідомлень Інтерполу (Interpol Notification System) була створена у 1946 році. Метою цих повідомлень є повідомлення країн -членів про розшукуваних осіб, професійних злочинців та невпізнані трупи тощо. Ця розсилка на сьогодні має функції: *інформування країн-членів Інтерполу* про осіб обвинувачених, засуджених, безвісно зниклих, які перебувають у міжнародному розшуку. Повідомляється також про осіб які схильні до вчинення злочинів та інших протиправних вчинків; *клопотання-звернення до країн-членів Інтерполу* про осіб, що вчинили на певній території країни-звернення злочин, їх перебування, пересування, затримання з метою її екстрадиції, прохання індикації невпізаного трупу тощо. Система міжнародних повідомлень зобов'язана відповідати Конституції Інтерполу, і Генеральний секретаріат навіть має право скасувати її, у разі виявлення порушень правил Інтерполу. Разом з тим, велика їх кількість не дає можливості перевірки кожної з них. Саме тому на сьогодні виникає потреба в вироблені механізму відповідальності країн-членів Інтерполу за порушення надсилання міжнародних повідомлень. *Відповідно, пропонуємо накладати фінансові штрафи на країни, що надсилають міжнародні повідомлення, що містять невірні дані та оголошують певних осіб у міжнародний розшук.*

Недосконалим, також є процедура оскарження «червоних карток» до Комісії з контролю за файлами Інтерполу, так як зазначена Комісія збирається лише декілька разів на рік, що унеможлиблює оперативність механізму розгляду апеляції. Для вирішення подібних ситуацій, *пропонуємо збільшити кількість засідань Комісії з контролю за файлами Інтерполу до одного разу на квартал.*

Треба відзначити, що хоча основним призначенням Національного центрального бюро Інтерполу є співробітництво правоохоронних органів України у боротьбі із злочинністю, законодавець в Кримінальному кодексі

України не відзначив та не урегулював питання міжнародного співробітництва, зміст якого полягає в виконанні запитів щодо міжнародної правової допомоги згідно міжнародних договорів, а також не встановив особливості правового статусу суб'єкта взаємодії з правоохоронними органами України. Відсутні особливості правового регулювання взаємодії Національного центрального бюро Інтерполу з правоохоронними органами України і в законах України, які визнають їх правовий статус. Саме тому, на нашу думку, необхідно негайно усунути дану прогалину шляхом доповнення Кримінального кодексу України статті наступного змісту «Національне центральне бюро Інтерполу здійснює обмін інформацією з правоохоронних проблем та координацію дій у боротьбі зі злочинністю, яка виходить за межі України або носить транснаціональний характер. За запитом органів правопорядку України Національне центральне бюро Інтерполу організовує та координує міжнародний розшук підозрюваних, обвинувачених (підсудних) та засуджених осіб, які переховуються від органів досудового слідства, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, зниклих безвісти, а за запитом компетентних органів іноземних держав – розшук на території України осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також осіб, що пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом. Організовує та здійснює міжнародне співробітництво з питань підтримання публічної безпеки і порядку під час підготовки та проведення міжнародних масових заходів, здійснює обмін інформацією з Генеральним секретаріатом Інтерполу, органами правопорядку та іншими органами державної влади України, а також з компетентними органами іноземних держав з питань боротьби зі злочинністю. Здійснює інформаційно-аналітичне забезпечення органів правопорядку та інших органів державної влади». А також доповнити закони України, якими визначено правовий статус правоохоронних органів України, ст. «Про міжнародне співробітництво з Національним центральним бюро Інтерполу».

Крім правоохоронних органів Інтерпол взаємодіє з Радою Європи. В межах цієї взаємодії посадових осіб Інтерполу запрошують як спостерігачів для участі у зустрічах Європейської комісії з проблем боротьби зі злочинністю. Крім того, Інтерпол підтримує тісні стосунки з групою Помпиду, яка вивчає проблеми, пов'язані з наркоманією і незаконним обігом наркотиків, та з Багатогалузевою групою з питань боротьби з корупцією, яка відповідає за створення проектів конвенцій з корупції, а також з такими міжнародними організаціями, як Всесвітня митна організація (зокрема з питань транспортування наркотиків і контрабанди), Міжамериканська комісія з контролю за зловживанням наркотиками, Всесвітня торгова організація (зокрема з питань, пов'язаних, з підробкою товарів, що виробляються). У своїй діяльності Інтерпол підтримує відносини з Організацією Об'єднаних Націй через її агентства і спеціалізовані установи. Серед них: Міжнародна організація цивільної авіації (з питань безпеки цивільної авіації, попередження і припинення незаконних дій проти цивільної авіації); Департамент гуманітарних справ (ідентифікація жертв катастроф); Міжнародне агентство з атомної енергії (зокрема боротьба з незаконним переміщенням радіоактивних і ядерних речовин); Міжнародний телекомунікаційний союз (щодо проблем телекомунікаційної мережі Інтерполу); Всесвітня організація інтелектуальної власності (щодо порушень прав інтелектуальної власності, зокрема авторського права); Міжнародна морська організація (з питань морського піратства); ЮНЕСКО (щодо захисту національної, культурної і художньої спадщини та попередження викрадення творів мистецтва); Всесвітній поштовий союз (щодо злочинів, вчинених з використанням поштових послуг); Всесвітня організація охорони здоров'я (з питань, пов'язаних із зловживанням психотропними речовинами).

Висновки до розділу 3

При дослідженні теоретико-правових засад організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні ми прийшли до наступного.

Правові засоби - це система інструментів, визначена нормативно-правовими актами, за допомогою яких задовольняється публічний та приватний інтерес в межах як публічних зобов'язань, так і в межах задоволення корпоративних та приватних інтересів.

Ознаки правових засобів: фіксація та деталізація у нормативно-правових актах; прояв через систему інструментів; направлений на реалізацію мети та виконання завдань; реалізується встановленою системою суб'єктів в межах певних суспільних відносин.

Засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це система взаємопов'язаних між собою інструментів, за допомогою яких підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні здійснюють покладені на них завдання щодо протидії транснаціональної злочинності. Відповідно засобами організації діяльності організації НЦБ Інтерполу в Україні є: цифровізація та взаємодія діяльності.

Цифровізація має на меті не автоматизацію процесу діяльності, а зміну самого продукту, характеру та сутності системи діяльності, взаємодії, що кардинально відрізняє даний термін від автоматизації. Автоматизація має на меті покращення певної діяльності завдяки технічним можливостям, що змінює спосіб ведення справи. І той же час, автоматизація сьогодні забуває нових характеристик що з'єднує її поступово з цифровізацією. А саме, запровадження програмних емуляцій, симуляцій та моделей, що сприяють пришвидшенню та покращенню діяльності. Окрім цього повністю автоматизоване підприємство, державна установа передбачає послідовне застосування ІТ-засобів передбачає часткове, з послідовним розширенням

діляниць діяльності, що поступово вимагає запровадження цифрових технологій [184, 185].

Цифровізація – це системний метод, що ґрунтується на загальній автоматизації та реалізується шляхом запровадження цифрових технологій у роботу підприємств, установ та компаній, з метою пришвидшення взаємообміну, надання сервісних послуг, захищення інформації, доступності до ресурсів та головне підвищення ефективності їх роботи.

Доведено, що на кожний процес цифровізації певного виду діяльності використовуються бюджетні кошти, саме тому на сьогодні в систему публічного адміністрування необхідно запровадження: 1. уніфікованої системи цифровізації певних видів діяльності; 2. стандартизація рішень для кожного типового ділового процесу всіма розпорядниками бюджетних коштів та заборона на розроблення дублюючих систем; 3. системи передачі відповідною установою, на підставі угоди, певних видів та функцій діяльності іншій установі з метою підвищення ефективності діяльності підприємств.

Цифровізація публічного адміністрування – це впровадження цифрових технологій в систему публічного адміністрування, з метою підвищення ефективності та якості діяльності публічної адміністрації для задоволення публічних інтересів.

Аналіз наданої правоохоронними органами інформації для Інтерполу дає можливість стверджувати, що на сьогодні виникає потреба в інформаційних базах даних публічно-правового характеру:

доцільно створити міжнародну базу даних зареєстрованих прайпед-абонентів. В країнах, де реєстрація є не обов'язковою, додавати інформацію про тих абонентів, які добровільно прив'язали власну SIM-карту до паспорта;

для швидкого та якісного розкриття злочинів доцільно ввести інформаційні міжнародні бази даних засобів мобільного зв'язку;

необхідними та доцільними, на нашу думку, є створення міжнародних бази даних юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Даний інформаційний фонд з максимально повних, достовірних, захищених, оперативно обновлюваних даних про зареєстрованих юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців також буде сприяти розкриттю багатьох злочинів економічного характеру [].

Ознаками взаємодії є:

- виникає в результаті спільних дій відповідних суб'єктів;
- характерним є спільна мета, завдання та цілі діяльності;
- має характер координаційних відносини суб'єктів;
- інформаційна забезпеченість суб'єктів взаємодії;
- притаманна взаємопогодженість дій у реалізації мети;
- різний правовий статус суб'єктів у системі взаємодії.

Взаємодія – це співпраця суб'єктів на підставі взаємодопомоги їх структурних частин та елементів, з метою виконання поставленої мети та завдань.

Взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України – це системна діяльність органу, що забезпечує обмін офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією у межах Інтерполу та правоохоронних органів України, з питань протидії злочинам у сфері зовнішньоекономічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу, злочинам, пов'язаним з викраденням автотранспорту, та в кредитно-фінансовій та банківській сфері, а також злочинам, вчиненим із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, злочинам, пов'язаним незаконним обігом наркотиків та нелегальній міграції.

Доведено, що на сьогодні виникає потреба в вироблені механізму відповідальності країн-членів Інтерполу за порушення надсилання міжнародних повідомлень. Відповідно пропонуємо накладати фінансові

штрафи на країни, що надсилають міжнародні повідомлення, що містять невірні дані та оголошують певних осіб у міжнародний розшук.

Відповідно, запропоновано доповнити Постанову Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 поняттям «засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні».

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного комплексного правового аналізу правового регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні було наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукових завдань та на цій основі запропоновано ряд теоретичних новел та практичних рекомендацій щодо вдосконалення правової основи діяльності даного структурного підрозділу. А саме:

1. Відзначено, що ДМПС (НЦБ Інтерполу в Україні) є структурним підрозділом Національної поліції, через який здійснюється безперервний зворотній зв'язок з МОКП Інтерпол. Місце НЦБ Інтерполу в системі Національної поліції як структурного підрозділу визначається тим, що: по-перше, найважливішим аспектом діяльності НЦБ Інтерполу є боротьба з транскордонною злочинністю; по-друге, взаємодія на міжнародному рівні з НЦБ Інтерполу країн-учасниць МОКП – Інтерпол та безпосередньо з самою МОКП – Інтерпол та національному рівні з правоохоронним органам в відповідних сферах їхньої діяльності; по-третє, відбувається постійне інформування про принципи і форми міжнародного поліцейського співробітництва в системі Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол; по-четверте, інформування підрозділів системи Національної поліції про використання транснаціональною злочинністю нових прийомів і методів здійснення злочинів.

2. Завданнями НЦБ Інтерполу є нормативно визначений обсяг діяльності структурних підрозділів НЦБ Інтерполу, що полягає в попередженні та розкритті злочинів транскордонного характеру, здійсненні співпраці з правоохоронними органами, так і з міжнародними правоохоронними органами та організаціями, організації та проведенні навчання і підвищення кваліфікації співробітників НЦБ Інтерполу з метою забезпечення публічного порядку та безпеки.

3. Аргументовано необхідність розширення переліку завдань НЦБ Інтерполу та доповнити пунктом «проведення за запитами міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів іноземних держав оперативно-розшукових заходів».

4. Запропоновано створити в структурі Управління взаємодії з Інтерполом та Європолом Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України Сектор міжнародного розшуку витворів мистецтва та культурної спадщини. Створення даного підрозділу дасть можливість: 1) здійснювати міжнародну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема, ЮНЕСКО; 2) застосовувати заходи необхідні для транскордонної боротьби з незаконним обігом культурних цінностей; 3) підвищити результативність в пошуках творів мистецтв, культурних цінностей; 4) здійснювати превентивні заходи щодо незаконного придбання та обігу викрадених витворів мистецтв та культурних цінностей; 5) в своїй діяльності використовує адміністративні засоби, які спрямовані на підвищення ефективності протидії викраденню та контрабанді предметів мистецтва.

5. Визначено, що права НЦБ Інтерполу – це нормативно визначений обсяг можливостей, які суб'єкт публічного адміністрування реалізує за допомогою системи адміністративно-правових засобів з метою протидії та боротьби злочинів транскордонного характеру та забезпечення публічного порядку та безпеки. Тоді як обов'язки НЦБ Інтерполу - це нормативно визначений обсяг правової поведінки, який визначає правовий спосіб впливу на поведінку суб'єкта з метою виконання поставлених задач та цілей в сфері протидії та боротьби з міжнародною злочинністю.

6. Визначено, що організація діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу – це сукупність структурних підрозділів Національної поліції України, а також необхідна затверджена штатна чисельність поліцейських та працівників, які

забезпечують виконання завдань та функцій НЦБ Інтерполу в сфері боротьби з міжнародною злочинністю.

7. Запропоновано розглядати організацію діяльності НЦБ Інтерполу на трьох рівнях: 1. Організаційно-структурному, тобто сукупність структурних підрозділів, які створені для виконання завдань та функцій НЦБ Інтерпол; 2. Функціональному – діяльність спеціально підібраних висококваліфікованих поліцейських та спеціалістів, які мають спеціальні вміння, знання та навички, що використовують в виконання завдань та функцій НЦБ Інтерпол; 3. Обслуговуючому – набір допоміжного персоналу завданням якого є допомога та сприяння в підвищенні продуктивності праці керівників, поліцейських та спеціалістів.

8. Правове регулювання організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це урегулювання суспільних відносин, що створюються в результаті організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні, завдяки застосуванню системи засобів (обов'язкових та факультативних), з метою здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в МОКП – Інтерпол.

9. Система міжнародних правових актів є базисом для розроблення та прийняття відповідних норм національного законодавства, що спрямована на удосконалення діяльності НЦБ Інтерполу в Україні, розроблення методів та форм міжнародного поліцейського співробітництва, вжиття комплексу заходів, які спрямовані на протидію та боротьбу з транснаціональними організованими злочинами, які вчиняються з використанням сучасних технологій та становлять як внутрішньо-державну, так і міжнародну загрозу законності та правопорядку.

10. Нормативно-правовий акт, що визначає діяльність підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це офіційний письмовий документ, що прийнятий та виданий уповноваженим суб'єктом публічної адміністрації за встановленою законодавством процедурою, який урегулює суспільні відносини, що

виникають під час планування, організації, взаємодії та координації дій структурних підрозділів апарату Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України, а також здійснення представництва та забезпечення виконання зобов'язань України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі та Європейському поліцейському офісі (Європолі).

11. Засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні – це система взаємопов'язаних між собою інструментів, за допомогою яких підрозділи НЦБ Інтерполу в Україні здійснюють покладені на них завдання щодо протидії транснаціональної злочинності. Відповідно засобами організації діяльності організації НЦБ Інтерполу в Україні є: цифровізація та взаємодія діяльності. Цифровізація має на меті не автоматизацію процесу діяльності, а зміну самого продукту, характеру та сутності системи діяльності, взаємодії, що кардинально відрізняє даний термін від автоматизації. Автоматизація має на меті покращення певної діяльності завдяки технічним можливостям, що змінює спосіб ведення справи. І той же час, автоматизація сьогодні забуває нових характеристик що з'єднує її потрохи з цифровізацією. А саме, запровадження програмних емуляцій, симуляцій та моделей, що сприяють пришвидшенню та покращенню діяльності. Окрім цього повністю автоматизоване підприємство, державна установа передбачає послідовне застосування ІТ-засобів передбачає часткове, з послідовним розширенням ділянок діяльності, що поступово вимагає запровадження цифрових технологій. Цифровізація – це системний метод, що ґрунтується на загальній автоматизації та реалізується шляхом запровадження цифрових технологій у роботу підприємств, установ та компаній, з метою пришвидшення взаємообміну, надання сервісних послуг, захищення інформації, доступності до ресурсів та головне підвищення ефективності їх роботи.

12. Доведено, що на кожний процес цифровізації певного виду діяльності використовуються бюджетні кошти, саме тому на сьогодні в систему

публічного адміністрування необхідно запровадження: 1. уніфікованої системи цифровізації певних видів діяльності; 2. стандартизація рішень для кожного типового ділового процесу всіма розпорядниками бюджетних коштів та заборона на розроблення дублюючих систем; 3. системи передачі відповідною установою, на підставі угоди, певних видів та функцій діяльності іншій установі з метою підвищення ефективності діяльності підприємств.

13. Аналіз наданої правоохоронними органами інформації НЦБ Інтерполу в Україні дає можливість стверджувати, що на сьогодні виникає потреба в інформаційних базах даних публічно-правового характеру: доцільно створити міжнародну базу даних зареєстрованих прайпед-абонентів. В країнах, де реєстрація є не обов'язковою, додавати інформацію про тих абонентів, які добровільно прив'язали власну SIM-карту до паспорта; для швидкого та якісного розкриття злочинів доцільно ввести інформаційні міжнародні бази даних засобів мобільного зв'язку; необхідними та доцільними, на нашу думку, є створення міжнародних бази даних юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Даний інформаційний фонд з максимально повних, достовірних, захищених, оперативно обновлюваних даних про зареєстрованих юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців також буде сприяти розкриттю багатьох злочинів економічного характеру.

14. Взаємодія підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України – це системна діяльність органу, що забезпечує обмін офіційною та конфіденційною оперативно-розшуковою інформацією у межах Інтерполу та правоохоронних органів України, з питань протидії злочинам у сфері зовнішньоекономічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу, злочинам, пов'язаним з викраденням автотранспорту, та в кредитно-фінансовій та банківській сфері, а також злочинам, вчиненим із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, злочинам, пов'язаним незаконним обігом наркотиків та нелегальній міграції.

15. Доведено, що на сьогодні виникає потреба в вироблені механізму відповідальності країн-членів МОКП Інтерпол за порушення надсилання міжнародних повідомлень. Відповідно пропонуємо накладати фінансові штрафи на країни, що надсилають міжнародні повідомлення, що містять невірні дані та оголошують певних осіб у міжнародний розшук.

16. Запропоновано внести зміни та доповнення до:

- Постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 р. № 220 доповнивши її положення поняттям «засоби організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні»;

- Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження» та доповнити пункт 1 Розділу 1 після слів «апеляційними судами України» - «НЦБ Інтерпол в Україні».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чуб І.М. Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній злочинності: правовий аспект. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2018. Вип. 5. <https://periodicals.karazin.ua>
2. Статут міжнародної організації кримінальної поліції – ІНТЕРПОЛ: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142#Text
3. Міжнародне право: основні галузі: підручник / Буткевич В.Г., Войтович С.А., Григоров О.М. та ін.; за ред. В.Г. Буткевича. К.: Либідь, 2004.
4. Міжнародне право : навч. посіб. / Буроменський М.В., Кудас І.Б., Маєвська А.А. та ін.; за ред. М.В. Буроменського. К.: Юрінком Інтер, 2005.
5. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право: навч. посіб. Х.: Прометей-Прес, 2005. 230 с.
6. Перепьолкін С.М. Міжнародне співробітництво у сфері правоохоронної діяльності: навч. посіб. / С.М. Перепьолкін, Є.Г. Паршутін. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1696/1/%D0%9C%D0%A1%D0%9F%D0%94%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%B5%D0%BB%D0%BA%D0%B8%D0%BD.pdf>
7. Міжнародні організації. URL: <https://securitysectorintegrity.com/uk>
8. Чорний С.В. Україна як член МОКП – Інтерпол. *Права людини та публічне врядування: матеріали V Міжнародного правничого форуму*, м. Чернівці (10 червня 2022 р.). Чернівці: Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, 2022. С. 270-274.
9. INTERPOL. URL: <https://www.interpol.int/en/About-INTERPOL/Legal-materials.ConstitutionoftheICPO-INTERPOL>.
10. Корольчук В.В. Значення та структура Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол. <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5965/1/%D0%9F%D0%A0%D0%9>

0%D0%92%D0%9E%D0%9E%D0%A5%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%9D
%D0%9D%D0%90%20%D0%A2%D0%90_p292-296.pdf

11. Тема 10. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/spou_2019/info/lec10.html

12. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посібник. К. : КНТ, 2008. 280 с.

13. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: затв. Постановою Кабінету Міністрів України №1085 від 09 груд 2001 року. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

14. Про Національну поліцію України: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Відомості Верховної Ради, 2015. № 40-41. Ст.379.

15. Про затвердження Положення про Національну поліцію: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#Text>

16. Говійко Є.А. Адміністративно-правовий статус Національного центрального бюро Інтерпол: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя, 2011. 225 с.

17. Теорія управління органами внутрішніх справ: Підручник / За ред. Ю.Ф. Кравченка. К.: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.

18. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: “Крок”, 2019. 368 с.

19. Положення про Департамент міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України. Наказ Національної поліції України від 06 лютого 2018 року № 111 (зі змінами) (у редакції наказу Національної поліції України від 28 квітня 2023 року № 347).

20. Оніщик Ю.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з фінансовими правопорушеннями: навчальний посібник. К: Алерта, 2016. 422 с.

-
21. Брус І. І. Організаційно-правові аспекти функціонування Національного центрального бюро - Інтерполу в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 6. С. 189–192.
22. Чорний С.В. Предметна компетентність міжнародного співробітництва НЦБ Інтерполу з правоохоронними органами зарубіжних країн. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності: матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 16 грудня 2022 р.)*. Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2022. С.469-473.
23. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2015. № 2-3. Ст.12.
24. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1992. № 27. Ст.382.
25. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 року № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003. № 27. Ст.208.
26. Словник української мови: в 11 томах. Том 7, 1976. URL: <http://sum.in.ua/s/polityka>
27. *Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка*. К. : Феміна, 1996. 696 с.
28. *Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука*. К. : Головна редколегія УРЕ, 1973. 560 с.
29. Паніотов Є.К., Бутенко Б. Діяльність Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України як Національного центрального бюро Інтерполу та Національного контактного пункту Європолу. URL: <https://uba.ua>
30. Chorny, S., Ostrovskyi, S., & Gaponov, O. (2021). Interaction of Interpol Ukrbureau units with the state migration service of Ukraine to combat economic crimes committed by foreigners. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(5), 221-227.

<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-5-221-227>

URL:

<http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/1574>

31. Ініціатива ЄС щодо лісової злочинності аналіз прогалін: Україна.
URL: https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/____1_1_1_1_1.pdf

32. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 22. Ст.303.

33. Білоус В.Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект): дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». 2004. Ірпінь. 197 с.

34. Словник іншомовних слів, За редакцією О. С. Мельничука, Головна редакція Української Радянської Енциклопедії Академії Наук Української РСР (АН УРСР), Київ. 1974.

35. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

36. Концепція адміністративної реформи в Україні. Проект. К. : Державна комісія по проведенню в Україні адміністративної реформи, 1998.

37. Великий енциклопедичний юридичний словник / за редакцією акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К. : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.

38. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. Т. 3 : Обє - Роб / уклад. : В. Яременко, О. Сліпушко. К. : Аконт, 1998. 928 с.

39. Бублик Г. В. Делегування повноважень місцевими органами влади: організаційно-правовий аспект: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національна академія державного управління при Президентові України, 2005. 177 с.

---

40. Юридична енциклопедія: В 6 т. / редкол.: Ю.С.Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: «Укреникл.», 1998. Т.6.: Т-Я, 2004. 768 с.

41. Муніципальне право України / За ред. В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицького. К.: Юрінком Інтер, 2001. 350 с.

42. Дуда А.В. Удосконалення функцій і структури Кабінету Міністрів України в період адміністративної реформи: дис. на здобуття наук. ступен. канд. наук з держ. Управління; спец.: 25.00.01 «теорія та історія державного управління». К., 2001. 195с.

43. Кулакова Є. Компетенція: поняття, суб'єкти, особливості. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 3. С. 11–14.

44. Фрицький Ю. О. Теоретичні засади державної влади в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Інститут законодавства Верховної Ради України. К., 2009. 40 с.

45. Чорний С.В. Поняття «статусу» та «правового статусу» в адміністративному праві. Права людини та публічне врядування: матеріали міжрегіонального круглого столу (27-28 травня 2017 р.) (м. Чернівці, 2017 р.). Чернівці: Технодрук, 2017. С.126-131.

46. Паніотов Є.К. Правовий статус Національного центрального бюро Інтерполу в структурі Національної поліції України. *Підприємство, господарство і право*, 2018. №6. С.191-195. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/6/35.pdf>

47. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. К. : Юрінком Інтер, 2003. 544 с.

48. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс: [підручник]. К. : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.

49. Чуєнко В.В. Правові аспекти діяльності Національного центрального бюро Інтерполу. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління*

персоналом. Юридичні науки. 2020. № 1 (59). С.58-61. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/law/article/view/1234/1733>

50. Чорна В.Г. Обмеження в адміністративному праві: дис. на здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Х. : ХНУВС, 2019. 517 с.

51. Лютіков П.С. Суб'єктивні права й обов'язки як складові адміністративно-правового статусу юридичної особи: класифікація та характерні ознаки. Актуальні проблеми держави та права. С. 429-435. URL: <http://www.apdp.in.ua/v69/67.pdf>

52. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва. URL: <https://www.npu.gov.ua/pro-policiyu/struktura-nacionalnoyi-policiyi/departament-mizhnarodnogo-policejskogo-spivrobitnictva>

53. Чорний С.В. Інтерпол та Європол: особливості функціонування. *Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науковопрактичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 р.).* Кривий Ріг. : Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. С.191-196. URL: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/1696/document.pdf>

54. Верховний Суд роз'яснив, у чому полягає дискреційне повноваження. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/224842-verkhovniy-sud-rozyasniv-u-chomu-polyagaye-diskretyyne-povnovazhennya>

55. Додіна Є. Є. Адміністративно-правовий статус громадських організацій в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2002. 198 с.

56. Лебідь Н. В. Адміністративно-правовий статус державних інспекцій в Україні: дис... канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків, 2004. 210 с.

57. Мандичев Д. В. Адміністративно-правовий статус Державної служби з лікарських засобів України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук зі спец.

12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Херсон, 2013. 200 с.

58. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління: навч. посіб. / за ред. А. Ф. Мельник. Київ, 2003. 343 с.

59. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.

60. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків, 2010. 624 с.

61. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ, 1999. 702 с.

62. Брус І.І. Організаційно-правові аспекти функціонування Національного центрального бюро Інтерполу в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2014. №6. С.189-192. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2014/52.pdf

63. Умови проведення конкурсу на зайняття вакантної посади заступника начальника відділу міжнародного співробітництва управління міжнародного співробітництва та договірно-правової роботи Департаменту міжнародного співробітництва та європейської інтеграції МВС України: затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ України від 04.12. 2017 № 985.

64. Про затвердження кваліфікаційної характеристики професії 5162 "поліцейський (за спеціалізаціями)": затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 листопада 2016 року № 1213. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS674>

65. Паніотов Є.К. Поняття, особливості адміністративно-правового статусу та повноважень посадової особи Національного центрального бюро

Інтерполу України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. С. 47-51.

URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/47-51_0.pdf

66. Теорія держави і права: навч. посіб. / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін. К.: Юрінком Інтер, 2002. 368 с.

67. Скакун О. Ф. Теория государства и права : [учебник] / Скакун О. Ф. Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. 704 с.

68. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.

69. Чемодурова А. Правове регулювання та його ефективність у сучасному світі. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 262-267

70. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (відп. ред.) та ін. К.: “Укр. енцикл.”, 1998. Т.1 : А-Г. 672 с.

71. Куліш А.М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України: дис. ... канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків, 2003. 177 с.

72. Демків Р.Я. Правове регулювання як юридичне явище: окремі аспекти розуміння. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 34. Т. 1. С. 19–23.

73. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Львів: «Край», 2007. 188 с.

74. Куца А. М. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя, 2011. 299 с.

75. Ківалов С.В. Адміністративне право України: навчально-методичний посібник [вид. друге, перероб. і доп.] / С. Ківалов, Л. Біла. Одеса: Юридична література, 2002. 312 с.

76. Гладкий С.О. Теорія держави і права : навчально-методичний посібник. Полтава : ПУЕТ, 2016. 371 с

-
77. Чорний С.В. Поняття та особливості правового регулювання. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 60-річчю Хмельницького національного університету, 17 квітня 2022 р. Хмельницький: ХНУ, 2022. С.249-253. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3D5TmC4TcbrwWS5tT8IGve4BYZHPd2e-HuCnrUEXgQ9yMDUZ11HA-RDTkzl8_QMhvxh_Q-DQdCkDaIZVDc4XGzOFJaqTeVSHT-RPstv98%253Aa9BGVIYkyKtRlvLM%26r%3D1662717208553&default_mode=view&lang=ru#start=0
78. Волинка К.Г. Теорія держави і права: навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. С. 229–232.
79. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М.І. Козюбри. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
80. Шемшученко Ю.С. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ : ТОВ Видавництво Юридична думка, 2007. 992 с.
81. Великий тлумачний словник сучасної української мови/уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2002. 1440 с.
82. Бойко І. Правове регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 105–113.
83. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України : підруч. Київ : Юриком Інтер, 2003. 544 с.
84. Орзіх М. Ф. Право і особистість. Одеса: Вища шк., 1978. 143 с.
85. Кривицький Ю. Теоретико-методологічні основи розуміння механізму правового регулювання. *Підприємництво, господарство, право*. № 10. С. 58–65.

---

86. Бобровник С. В., Оніщенко Н. М. Соціальна та юридична ефективність законодавства. *Законодавство: проблеми ефективності*. К.: Наук. думка, 1995. 320 с.

87. Бобровник С. В. Правове регулювання суспільних відносин та реалізація права. *Правова держава : щорічник наук. праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*. Київ, 1996. Вип. 7. С. 103–108.

88. Ісаков В. Б. Функції фактичних обставин в механізмі правового регулювання. *Держава і право*. 1975. № 2. С. 114–117.

89. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2016. 392 с.

90. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : [навч. посіб.]. К. : Атіка, 2007. 624 с.

91. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: «Крок», 2019. 368 с.

92. Організація діяльності URL:
<https://uadoc.zavantag.com/text/11584/index-1.html>

93. Дорофєєва Л.В. Організаційна поведінка URL:
https://stud.com.ua/99491/menedzhment/organizatsiyna_povedinka

94. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220. Збірник постанов Кабінету Міністрів України. 1994. № 2. С. 114.

95. Про внесення зміни до пункту 3 переліку центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, відповідальних за виконання зобов'язань, що випливають із членства України в міжнародних організаціях: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.12.2017 № 922. Урядовий кур'єр від 12.12.2017 № 234.

96. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна: Постанова

Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 р. № 1371. Офіційний вісник України від 04.10.2002. № 38. С. 36. Стаття 1776.

97. Про затвердження штату апарату Національної поліції. Наказ Національної поліції України від 26 січня 2017 № 64. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>

98. Оперативно-розшукова діяльність. Нормативно-правове регулювання: закони и законодательные акты I Сост. Ю. Я. Кондратьев, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук, В. В. Матвійчук. К. : КНТ, 2005. 552 с.

99. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1996. № 30. Ст. 141.

100. Про міжнародні договори: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. Відомості Верховної Ради України, 2004. № 50. Ст.540.

101. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст.88.

102. Європейська конвенція про видачу правопорушників: міжнародний документ, Париж, 13 грудня 1957 року. Офіційний вісник України, 1998 р. № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text

103. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах: міжнародний документ, Страсбург, 20 квітня 1959 року. Відомості Верховної Ради України, 2004. № 26. Ст. 1735.

104. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: Конвенція, 2005 р. №44. Ст. 2824. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009/card6#Public

105. Двосторонні міжнародні договори у сфері міжнародно-правового співробітництва. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4906>

---

106. Екстрадиція: які країни світу можуть видавати Україні наших втікачів. URL:

<https://www.slovoidilo.ua/2019/10/23/infografika/polityka/ekstradycziya-yaki-krayiny-svitu-mozhut-vydavaty-ukrayini-nashyx-vtikachiv>

107. Конвенцією про кіберзлочинність: міжнародний документ від 01.07.2006. Відомості Верховної Ради України, 2007 р. № 65. Ст. 2535.

108. Зуєв В. Інтерпол та Україна: нормативно-правові основи та сучасний стан співробітництва. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v3_2023/22.pdf

109. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

110. Чорний С.В. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльність підрозділів НЦБ Інтерпол. *Наукові записки. Серія: Право. ЦДПУ ім. В. Винниченка*. 2022. № 12. С. 138 – 142.

111. Бойко О. В. Адміністративно-правове регулювання галузі рибного господарства України: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя, 2014. 227 с.

112. Щодо визначення поняття нормативно-правового акту при встановленні надбавки за високі досягнення в праці або виконання особливо важливої роботи: Лист Державної митної служби України від 04.12.2008 № 17/1-6/2073-ЕП. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2073342-08>

113. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів в органах юстиції та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2005 № 34/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05#Text>

---

114. Адміністративне право України / [за заг. ред. Г. Ю. Гудевської, Т. О. Коломoeць]. К. : Істина, 2007. 216 с.

115. Битяк Ю. П. Адміністративне право України. К. : Юрінком Інтер, 2006. 543 с.

116. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні : навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, В. Фелика. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2024. – 622 с.

117. Павловська Н.В. Загальна характеристика законодавчих актів в галузі ветеринарної справи в Україні. URL: https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/10_spec_2021/259-264.pdf

118. Колпаков В. К. Адміністративне право України. К. : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

119. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-ХІІ. Відомості Верховної Ради України, 1993. № 35. Ст.358. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>

120. Про вступ України до Інтерполу: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 1992 р. № 555. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-92-%D0%BF#Text>

121. Про представника Національного центрального бюро Інтерполу України у Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол: затв. Указом Президента України від 6 серпня 2004 року № 872/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872/2004#Text>

122. Про затвердження Інструкції про порядок направлення представників Національного центрального бюро Інтерполу до Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол: затв. Наказом Міністерства

внутрішніх справ України 29.11.2018 р. № 968. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-18#n8>

123. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF#n18>

124. Про затвердження правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

125. Про схвалення Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text>

126. Про затвердження Інструкції з діловодства в системі Міністерства внутрішніх справ України: затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.08.2012 № 747. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0747320-12#Text>

127. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол: затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Офісу генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17. 08. 2020 р. № 613/380/93/228/414/510/2801/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>

128. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб,

---

виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження: затв. Наказом Міністерства юстиції України від 19.08.2019 р. № 2599/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19#Text>

129. Чуб І. М. Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній злочинності: правовий аспект. Вісник харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2016. №5. С. 85 – 88.

130. Чорний С.В. Теоретичні підходи до визначення засобів організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Juris europensis scientia*, 2022. №1. С.83-88.

131. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

132. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь : Перун, 2011. 1836 с.

133. Філософський словник / [за ред. В. І. Шинкарука]. [2-ге вид., перероб і доп.]. К.: УРЕ, 1986. 800 с.

134. Стрельченко О. Г. Інноваційні аспекти розвитку правової категорії «засоби публічного адміністрування сфери обігу лікарських засобів». *WayScience*. 2018. №2 (2). С. 91-103.

135. Сухонос В. В. Теорія держави і права : підручник. Суми : Університетська книга, 2014. 544 с.

136. Онуфрієнко О. В. Правові засоби у контексті інструментальної теорії права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2004. 196 с.

137. Шкарупа В. К., Коваль М. В., Савчук О. П., Самофалов Л. П., Мацелик М. О. Адміністративне право України: [Конспект лекцій] / В. К. Шкарупа, М. В. Коваль, О. П. Савчук, Л. П. Самофалов, М.О. Мацелик. Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2005. 248 с.

---

138. Стрельченко О.Г. Публічне адміністрування у сфері обігу лікарських засобів: дис. на здоб. д.ю.н. зі спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Дніпро. 2018. 529 с.

139. Щеглов Д.С., Потапова Л.В. Примусова ліквідація юридичної особи як засіб попередження правопорушень в сфері підприємництва. Евразийский юридический журнал. 2015. № 7 (86). С. 178.

140. Теорія держави і права.
URL: https://pidruchniki.com/1880041356741/pravo/zasobi_sposobi_tipi_pravovo_go_regulyuv

141. Ульяновська О. Адміністративно-правові засоби реалізації конституційного права на судовий захист: теоретичний аналіз. Віче. 2013. №6. С. 30-32.

142. Організація. URL: <https://uk.wikipedia.org>

143. Основи менеджменту: Навч. посібн. / І.О. Щєбликіна, Д.В. Грибова. Мелітополь: Мелітопольська міська друкарня, 2015. 480 с.

144. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Agenda for Europe [Electronic resource]. – Brussels, 2010. – URL: Mode of access : [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52010DC0245R(01)&from=EN)

145. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Реформи галузі інформаційнокомунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України». Постанова Верховної ради України від 31 березня 2016 року № 1073-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1073-19>

146. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018- 2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 67-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/proshvalennya-konserciyi->

---

rozvitku-cifrovoyi-ekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-rokita-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi

147. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 року № 2250-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

148. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади. Постанова Кабінет Міністрів України від 2 вересня 2019 р. № 829. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2019-%D0%BF#Text>

149. Питання Міністерства цифрової трансформації. Постанова Кабінет Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

150. Чередніченко Н.С. Цифровізація державного управління. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/354.pdf>

151. Цифровізація. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Prezentatsiya_Margarita-szhatyiy.pdf

152. Анісімова С. Автоматизація 2.0: на шляху до повної цифровізації. URL: <https://250263-avtomatizaciya-2-0-na-puti-k-polnoy-cifrovizacii>

153. Цифровізація як нова реальність України. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/tsyfrovizatsiya-yak-nova-realnist-ukrayiny/>

154. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020): Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року: Проект. URL: <https://ucco.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>

155. Федулова Л. Цифровізація державного управління URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream>

156. Колпаков В. К. Про публічні адміністрації. Право України. 2003. № 5. С. 28–31

---

157. Курс адміністративного права України : підруч. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.

158. Interpol. fact sheet. databases. URL: url:file:///c:/users/kov21/downloads/gi-04_databases_factsheets_en_2020-03.pdf

159. Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України». Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03 серпня 2017 № 676 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>

160. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квітня 2020 № 357 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#n7>

161. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08 лютого 2019 № 100 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n14>

162. Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04 липня 2016 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-16#Text>

163. Про затвердження Порядку складення та подання запитів на інформацію в Міністерстві внутрішніх справ України та Форми для подання таких запитів. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05 травня 2021 URL: № 339 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0821-21>

164. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол. Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора, Національного

Антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серпня 2020 № 613/380/93/228/414/510/2801/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>

165. Етимологічний словник української мови. Т.IV. Н-П. Київ, Наукова думка, 2003. 653 с.

166. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

167. Олійник І.Л. Взаємодія міліції (поліції) країн учасників СНД у боротьбі зі злочинністю і правопорушеннями: проблеми та перспективи співробітництва. *Вісник Луганської Академії внутрішніх справ*. 2003. № 2. с. 246-254.

168. Ященко Т. М. Співвідношення понять «взаємодія» та «взаємовідносини» в системі державного управління. *Методологія, теорія та історія державного управління*. 2017. №2. С. 19-26.

169. Круглий В.М. Теоретико-правові засади взаємодії працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ з населенням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2002. №3. Ч.2. С.131-139.

170. Цимбал Г. П. Взаємодія як умова забезпечення виявлення і розслідування податкових злочинів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза». К., 2005. 19 с.

171. Жилін Є. В. Сутність та особливості взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Правознавство. 2012. Т. 17. Вип. 7. 220 с.

172. Крусян А.Р. Взаємодія місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування: навч. посіб. Одеса, Юрид. літ., 2001. 164 с.

---

173. Олійник І. Л. Організаційно правові засади взаємодії міліції (поліції) країн учасниць СНД у боротьбі з правопорушеннями: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец: 12.00.07. «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Ірпінь, 2005. 26 с.

174. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х.: «Основа», 1996.

175. Паньонко І.М. Основи управління в органах внутрішніх справ: навч. посібник. Львів, 1998. 132 с.

176. Чорний С.В. Поняття та особливості взаємодії в системі діяльності публічної адміністрації. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 10–11 грудня 2021 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С.94-99.

177. Чорний С.В. Поняття та особливості взаємодії підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України. *Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 17–18 грудня 2021 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С.158-162.

178. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

179. Назар Ю.С. Взаємодія органів внутрішніх справ із місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у профілактиці адміністративних правопорушень: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 160 с.

180. Департамент Інтерполу та Європолу. URL: http://interpol.np.gov.ua/?page_id=37. I24/7

---

181. Про порядок участі центральних органів виконавчої влади у діяльності міжнародних організацій, членом яких є Україна. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2002 р. № 1371. Офіційний вісник України від 04.10.2002. № 38. С. 36. Стаття 1776.

182. Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів". Наказ МВС України N 3/1/2/5/2/2 від 09.01.97.

183. Гаврилюк В.І., Дубина В.І., Данилюк М.П. Актуальні аспекти міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ України на напрямку протидії торгівлі людьми. К.: Цифра, 2007. 175 с.

184. Чорний С.В. Цифровізація підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Київський часопис права*, 2022. №1. С.152-158.

185. Чорний С.В. Поняття та перспективи розвитку цифровізації у сфері публічного управління. *Київський часопис права*, 2021. №4. С.224-230.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Чорний С.В. Поняття та перспективи розвитку цифровізації у сфері публічного управління. *Київський часопис права*. 2021. № 4. С. 224–229. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.4.34>

2. Чорний С.В. Цифровізація підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 152–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.1.23>

3. Чорний С.В. Теоретичні підходи до визначення засобів організації діяльності підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні. *Juris europensis scientia*. 2022. № 1. С. 83–87. DOI: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.326>

4. Чорний С.В. Міжнародні акти, які розповсюджуються на організацію діяльність підрозділів НЦБ Інтерпол. *Наукові записки. Серія: Право. ЦДПУ ім. В. Винниченка*. 2022. Вип. 12. С. 138–142. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-12-138-142>

5. *Chornyj, S., Ostrovskyi, S., & Gaponov, O.* Interaction of Interpol Ukrbureau units with the state migration service of Ukraine to combat economic crimes committed by foreigners. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2021. Vol. 7. № 5. P. 221–227. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-5-221-227> (*Web of Science*).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Чорний С.В. Поняття «статусу» та «правового статусу» в адміністративному праві. *Права людини та публічне врядування: матеріали міжрегіонального круглого столу (Чернівці, 27–28 трав. 2017 р.)*. Чернівці: Технодрук, 2017. С. 126–131.

---

7. Чорний С.В. Інтерпол та Європол: особливості функціонування. *Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку*: матеріали II Всеукраїнської науковопрактичної конференції (Кривий Ріг, 24 берез. 2017 р.). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. С. 191–196.

8. Чорний С.В. Поняття та особливості взаємодії в системі діяльності публічної адміністрації. *Сучасне державотворення та правотворення: питання теорії та практики*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 10–11 груд. 2021 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2021. С. 94–99.

9. Чорний С.В. Поняття та особливості взаємодії підрозділів НЦБ Інтерполу в Україні з правоохоронними органами України. *Актуальні питання розвитку права та законодавства: наукові дискусії*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 17–18 груд. 2021 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2021. С. 158–162.

10. Чорний С.В. Поняття та особливості правового регулювання. *Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу*: зб. тез доповідей III Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 60-річчю Хмельницького національного університету (Хмельницький, 17 квіт. 2022 р.). Хмельницький: ХНУ, 2022. С. 249–253.

11. Чорний С.В. Україна як член МОКП – Інтерпол. *Права людини та публічне врядування*: матеріали V Міжнародного правничого форуму, (Чернівці, 10 черв. 2022 р.). Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2022. С. 270–274.

Додаток Б**ЗАТВЕРДЖУЮ**

В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД
«18» Березня 2019р.

А К Т

**впровадження результатів дисертаційного дослідження
Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання
організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро
Інтерполу в Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі
спеціальності 081«Право» у науково-дослідну діяльність Науково-
дослідного інституту публічного права**

Комісія в складі: заступника директора Інституту з наукової роботи, доктора юридичних наук, професора Гаруста Юрія Віталійовича (голова комісії), провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Козіна Сергія Миколайовича, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Шкарупи Костянтина Вікторовича склала цей акт про те, що матеріали дисертації Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні», (на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право») мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються у науково-дослідній діяльності наукових відділів Науково-дослідного інституту публічного права під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем правового регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні, та використовуються Інститутом в межах реалізації науково-дослідної теми «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації №0120U105390).

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та підвищенню ефективності наукової роботи працівників відділів та аспірантів Науково-дослідного інституту публічного права.

ВИСНОВОК

Результати дисертації Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні» вважати впровадженими у науково-дослідну

діяльність Науково-дослідного інституту публічного права, під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем правового регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.

Голова комісії:

Юрій ГАРУСТ

Члени комісії:

Сергій КОЗІН

Костянтин ШКАРУПА

Додаток В

А К Т
про впровадження результатів дисертації Чорного Сергія Володимировича на
тему «Правове регулювання організації діяльності підрозділів
Національного центрального бюро Інтерполу в Україні» у практичну
діяльність Головного управління Пенсійного фонду України у Київській
області

Результати дисертації Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні» при можливості будуть впроваджені у практичну діяльність Головного управління Пенсійного фонду України у Київській області у вигляді пропозицій щодо удосконалення розуміння правових позицій соціального захисту поліцейських тощо.

Матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані при підготовці висновків і пропозицій до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи.

Начальник юридичного управління
Головного управління
Пенсійного фонду України у Київській області
кандидат юридичних наук

Аліна СКОРОБОГАТОВА

04 грудня 2023 р.

Додаток Г

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД
«18» Березня 2024 р.

АКТ

**упровадження результатів дисертаційного дослідження
Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання
організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в
Україні», поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
081«Право» в освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права**

Комісія в складі: заступника директора Інституту з наукової роботи, доктора юридичних наук, професора (голова комісії) Гаруста Юрія Віталійовича (голова комісії), провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Козіна Сергія Миколайовича, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Шкарупи Костянтина Вікторовича склала цей акт про те, що матеріали дисертації Чорного Сергія Володимировича на тему «Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні» (на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право») мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються в освітньому процесі. Під час обговорення наданих матеріалів комісією було констатовано, що окремі положення дослідження було використано при розробленні лекційних курсів з дисципліни, яка викладається у Науково-дослідному інституті публічного права, а саме «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших дисциплін, які викладаються в Інституті. Лекційний курс окремих тем навчальних дисциплін увібрав положення цього дисертаційного дослідження.

ВИСНОВОК:

результати дисертаційного дослідження на тему: «Правове регулювання організації діяльності підрозділів Національного центрального бюро Інтерполу в Україні» Чорного Сергія Володимировича вважати впровадженими в освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права з дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми».

Голова комісії:

Юрій ГАРУСТ

Члени комісії:

Сергій КОЗІН

Костянтин ШКАРУПА